

VELFERDSFORSKNINGSINSTITUTTET NOVA

Nasjonal trygghetsundersøkelse 2022

METTE LØVGREN, ØIVIND SKJERVHEIM, ASLE HØGESTØL,
ANDREAS KOTSADAM, VEGAR BJØRNSHAGEN, CHRISTER HYGGEN
OG STIAN LID

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

NOVA Rapport 14/23

© Velferdsforskningsinstituttet NOVA, 2023

NOVA – Norwegian Social Research OsloMet – storbyuniversitetet

ISBN (trykt utgave): 978-82-7894-845-3

ISBN (elektronisk utgave): 978-82-7894-844-6

ISSN 0808-5013 (trykt)

ISSN 1893-9503 (online)

Forfattere: Mette Løvgren, Øivind Skjervheim, Asle Høgestøl, Andreas Kotsadam, Vegar Bjørnshagen, Christer Hyggen og Stian Lid

Illustrasjonsfoto omslag: © colourbox.com

Henvendelser vedrørende publikasjonen kan rettes til:

Velferdsforskningsinstituttet NOVA OsloMet – storbyuniversitetet

publ-nova@oslomet.no www.oslomet.no/om/nova

Denne rapporten refereres til som:

Løvgren, M., Skjervheim, Ø., Høgestøl, A., Kotsadam, A., Bjørnshagen, V., Hyggen, C og Lid, S. (2023). *Nasjonal trygghetsundersøkelse 2022*.

NOVA Rapport 14/23. NOVA, OsloMet.

FORORD

Uro og utsatthet for lovbrudd er temaer som opptar mange: befolkningen, politiske beslutningstakere og ulike tjenester som direkte eller indirekte jobber med forebygging av lovbrudd, utsatte for lovbrudd eller konsekvensene av lovbrudd. De personlige og samfunnsmessige ettervirkningene av uro og utsatthet for lovbrudd kan være store.

Et solid kunnskapsgrunnlag er viktig for å utvikle politikk og tiltak på området og for å informere befolkningen.

Nasjonal trygghetsundersøkelse har kartlagt uro og utsatthet for lovbrudd med personofre i den norske befolkningen i 2022. Mens offentlig statistikk viser lovbrudd som er anmeldt til politiet, måler Nasjonal trygghetsundersøkelse utsatthet for lovbrudd ved å stille spørsmål til et stort utvalg norske borgere. Resultatene fra undersøkelsen gir dermed en pekepinn om det reelle omfanget av ulike typer lovbrudd.

En stor takk rettes til May-Len Skilbrei, Ragnhild Hennem og Anine Kierulf for deres bidrag til å forstå og operasjonalisere lovbrudd, til Lars Roar Frøyland som har kvalitetssikret denne rapporten og til Justis- og beredskapsdepartementet for godt samarbeid.

Vi retter en ekstra stor takk til alle som deltok i undersøkelsen!

Mette Løvgren
prosjektleder Nasjonal trygghetsundersøkelse
Oslo, 06.11.2023

INNHALDSFORTEGNELSE

Nasjonal trygghetsundersøkelse 2022	6
Deltakere og svarprosent	7
Bakgrunnsvariabler og fordeling	8
Innvandringsbakgrunn	9
Data og metode	10
Hovedfunn	11
Lovbrudd og anmeldelser i 2022	13
Lovbrudd etter politidistrikt og sentralitet	14
Lovbrudd i 2022	15
Anmeldelser i 2022	16
Tillit	17
Tillit etter politidistrikt og sentralitet	18
Tillit til folk og samfunnsinstitusjoner	19
Tillit til politiet	20
Tillit til domstolene	21
Tillit til rettsvesenet	22
Uro for lovbrudd	23
Uro for lovbrudd etter politidistrikt og sentralitet	24
Uro for lovbrudd	25
Uro for lovbrudd og planlegging	26
Uro for spesifikke lovbrudd	27
Tyveri, innbrudd og ran	28
Tyveri, innbrudd og ran etter politidistrikt og sentralitet	29
Tyveri, innbrudd og ran	30
Økonomisk tap og anmeldelse	31
Årsaker til å ikke anmelde	32
Sykkeltveri	33
Biltyveri	34
Innbrudd i bolig	35
Innbrudd i bil	36
Hærverk og skadeverk	37
Betalingskort- eller personopplysningssvindel	38
Økonomisk bedrag ved salg eller kjøp	39
Lommetyveri	40
Ranet eller forsøkt ranet	41
Vold og trusler	42
Vold og trusler etter politidistrikt og sentralitet	43
Vold og trusler	44
Årsaker til å ikke anmelde	45
Vold og grov vold	46
Vold	47
Grov vold	48
Hendelsessted og gjerningsperson	49

Seksuell vold	50
Seksuell vold etter politidistrikt og sentralitet	51
Seksuell vold	52
Årsaker til å ikke anmelde	53
Uønsket seksuell omgang	54
Uønsket seksuell handling	55
Uønsket seksuell atferd	56
Hendelsessted og gjerningsperson	57
Digital seksuell vold	58
Digital kriminalitet	59
Digital kriminalitet etter politidistrikt og sentralitet	60
Digital kriminalitet	61
Årsaker til å ikke anmelde	62
Økonomisk tap og anmeldelse	63
Misbruk av kortopplysninger	64
Bedratt ved kjøp over internett	65
Kontaktbedrageri	66
Identitetstyveri	67
Spredning av bilder og video	68
Trakassering	69
Diskriminering, hatefulle ytringer og hatkriminalitet	70
Diskriminering, hatefulle ytringer og hatkriminalitet etter politidistrikt og sentralitet	71
Årsaker til å ikke anmelde	72
Diskriminering	73
Hatefulle ytringer	74
Hatkriminalitet	75
Fordypningskapittel – uro og utsatthet for lovbrudd blant LHB-personer	76
Tillit og uro	77
Utsatthet for lovbrudd og vold	78
Utsatthet for seksuell vold	79
Interseksjonalitet	80
Utsatthet for lovbrudd: regresjonsanalyse	81
Utsatthet for vold: regresjonsanalyse	82
Utsatthet for seksuell vold: regresjonsanalyse	83
Utsatthet for hatkriminalitet: regresjonsanalyse	84
Referanser	85

Hva er Nasjonal trygghetsundersøkelse?

Nasjonal trygghetsundersøkelse kartlegger uro og selvopplevd utsatthet for lovbrudd i den norske befolkningen. Lovbruddene som blir kartlagt i Nasjonal trygghetsundersøkelse, er lovbrudd med personofre, som tyveri, vold, hatkriminalitet og seksuell vold.

Undersøkelsen er gjennomført en gang tidligere i Norge, i 2020. Liknende undersøkelser blir gjennomført regelmessig i en rekke andre land.

Nasjonal trygghetsundersøkelse kartlegger uro og utsatthet for lovbrudd

Et nytt verktøy

Nasjonal trygghetsundersøkelse utfyller allerede eksisterende statistikk om utsatthet for lovbrudd samt gir kunnskap om uro for lovbrudd. Undersøkelsen omfatter et bredt spenn av lovbrudd.

Offentlig statistikk viser omfanget av anmeldte lovbrudd, mens Nasjonal trygghetsundersøkelse også viser forekomst av utsatthet for lovbrudd som ikke resulterte i en anmeldelse.

Nasjonal trygghetsundersøkelse gir viktig kunnskap om omfanget av utsatthet, mørketall og opplevelsen av uro og bekymring for lovbrudd, og er unik i Norge.

Hvem gjennomførte Nasjonal trygghetsundersøkelse?

Forskere og utredere fra NOVA og NIBR ved OsloMet, Frischsenteret og ideas2evidence har utviklet og gjennomført Nasjonal trygghetsundersøkelse.

Undersøkelsen er finansiert av Justis- og beredskapsdepartementet.

Om rapporten

Denne rapporten presenterer hovedresultatene fra Nasjonal trygghetsundersøkelse 2022.

Rapporten viser tillit, uro og generell utsatthet for lovbrudd, samt anmeldelsestilbøyelighet. Fem grupper lovbrudd blir redegjort for i egne kapitler. 1) Tyveri, innbrudd og ran, 2) vold og trusler, 3) seksuell vold, 4) digital kriminalitet og 5) diskriminering, hatefulle ytringer og hatkriminalitet. I tillegg kommer et fordypningskapittel om lovbrudd blant seksuelle minoriteter i Norge.

Hvert kapittel starter med en oppsummering av resultatene og viser deretter fordeling etter flere bakgrunnsfaktorer. Disse bakgrunnsfaktorene er kjønn, alder, innvandringsbakgrunn og utdanningsnivå. Noen kapitler viser også anmeldelsestilbøyelighet, relasjon til gjerningsperson og arena for lovbrudd.

Alle tallene i rapporten, med mindre annet blir angitt, er prosentandeler. Rapporten beskriver forekomsten av uro og utsatthet for lovbrudd i Norge i 2022 og viser likheter og ulikheter mellom ulike grupper.

Sentrale begreper

Nasjonal trygghetsundersøkelse måler utsatthet for handlinger eller hendelser som er regulert gjennom straffeloven. Spørsmålene i undersøkelsen er en operasjonalisering av lovbrudd. For å vite sikkert om det som hendte, var et lovbrudd eller ikke, vil det i mange tilfeller være nødvendig med mer informasjon enn det som blir innhentet i undersøkelsen. Hendelsene vil for enkelthets skyld gjennomgående bli omtalt som **lovbrudd**.

Ikke alle lovbrudd blir oppdaget, og ikke alle lovbrudd blir anmeldt og registrert. Avviket mellom kjente lovbrudd og det reelle omfanget av lovbrudd blir omtalt som skjult kriminalitet (Justisministeriets forskningskontor, 2020) eller som **mørketall** (Thorsen et al., 2009). I denne rapporten blir begrepet mørketall brukt for å betegne lovbrudd som ikke er kjent for politiet.

Grunnen til mørketall varierer. Alvorlighet, forsikringsforhold, relasjon til utøver og forventninger om oppklaring er forhold som påvirker hvorvidt ulike typer lovbrudd blir anmeldt (Thoresen et al., 2009). I hvilken grad en type lovbrudd blir anmeldt til politiet, blir her omtalt som **anmeldelsestilbøyelighet**.

Fordypningskapittel – uro og utsatthet for lovbrudd blant seksuelle minoriteter i Norge

Fordypningskapittelet i årets rapport undersøker om seksuelle minoriteter i Norge føler seg, og er, like trygge som den heteroseksuelle majoriteten.

Deltakere og svarprosent

Deltakere i Nasjonal trygghetsundersøkelse

68 000 personer fra 16 til 84 år ble trukket tilfeldig fra Folkeregisteret og invitert til å delta i undersøkelsen. Uttrekket fra Folkeregisteret ble gjort på en måte som sikret at utvalget som ble invitert til å delta i undersøkelsen, var representativt for den norske befolkningen i det samme aldersspennet.

Hva syntes deltakerne om Nasjonal trygghetsundersøkelse?

Hva deltakerne syntes om undersøkelsen etter å ha svart på den, gir en indikasjon på om spørreskjemaet fungerte slik det var tenkt. Alle som deltok i undersøkelsen, fikk spørsmål om hva de syntes om å være med. Figuren under viser hvordan deltakerne svarte på disse spørsmålene.

Av særlig interesse er om deltakerne opplevde at Nasjonal trygghetsundersøkelse gir et godt bilde av lovbruddene de ble utsatt for. 79 prosent mener at undersøkelsen gjør det. De aller fleste mener også at undersøkelsen gir et godt bilde av hva de mener, og at det var lett å svare på spørsmålene.

Deltakerne svarer at de fikk god informasjon om undersøkelsen før de bestemte seg for å delta, som viser at et viktig forskningsetisk prinsipp om informert samtykke ble ivaretatt i Nasjonal trygghetsundersøkelse.

Hvor mange deltok i undersøkelsen?

25 420

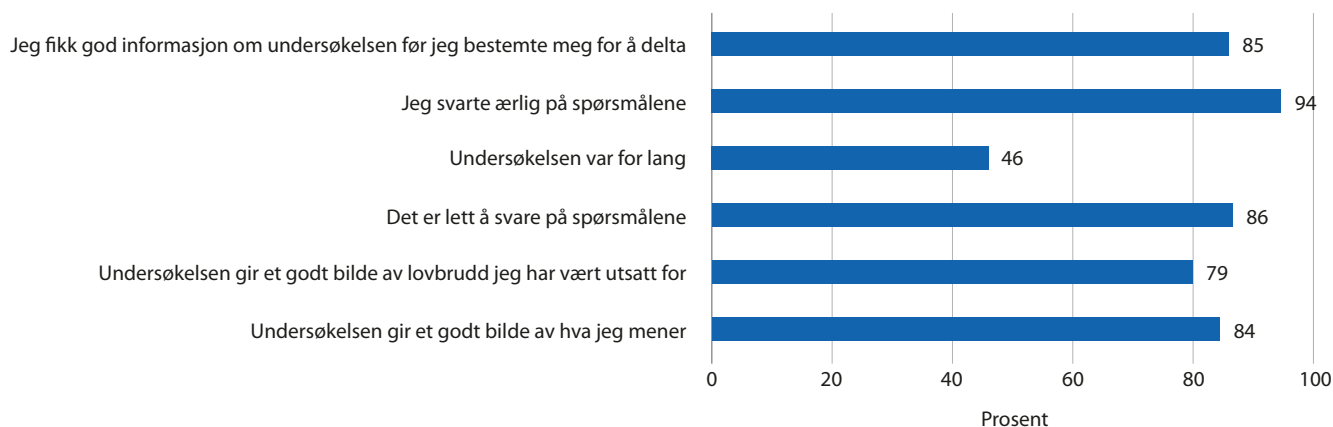
Hva er svarprosenten?

37 %

Nasjonal trygghetsundersøkelse gir et godt bilde av lovbrudd deltakerne har vært utsatt for

Hva synes du om å være med i denne undersøkelsen?

Prosentandel som er enig i ulike påstander om Nasjonal trygghetsundersøkelse

Bakgrunnsvariabler og fordeling

Kjønn

Deltakerne blir spurt hvilket kjønn de identifiserer seg som, med svaralternativene «mann», «kvinne» og «annet». Antallet som svarer «annet», er for lavt for statistiske fremstillinger.

Alder

Alder er delt inn i femårskategorier for de yngste deltakerne og i tiårskategorier for fylte 25 år og eldre.

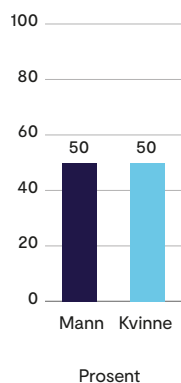
Utdanning

Utdanning er deltakernes høyeste fullførte utdanningsnivå, slik de selv rapporterer det. Kategorien «elev/student» betegner personer som er under utdanning, mens for eksempel personer med grunnskole som høyeste utdanningsnivå har avsluttet utdanningsløpet.

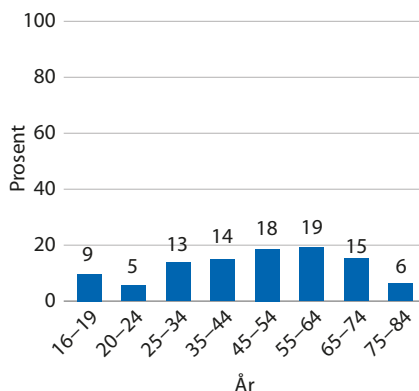
Innvandringsbakgrunn

Innvandringsbakgrunn omtaler deltakere i undersøkelsen som selv er født i utlandet, eller som har minst én forelder født i utlandet. Deltakere som er født i Norge med foreldre født i Norge, blir omtalt som «øvrige».

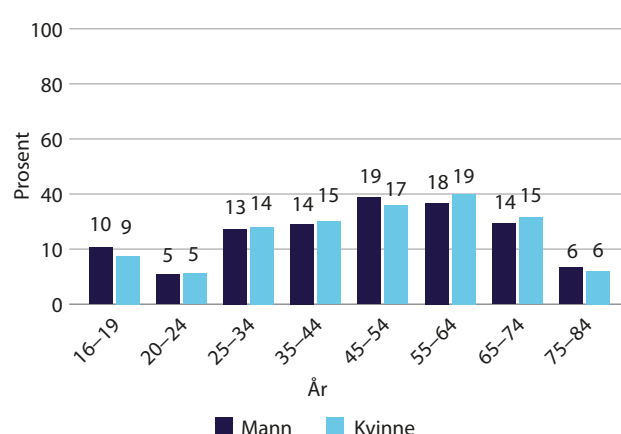
Andel etter kjønn

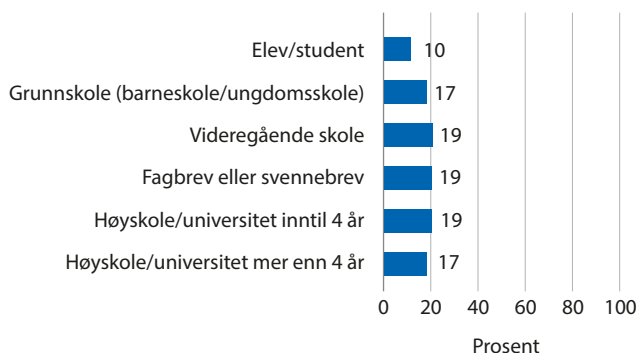
Andel etter alder

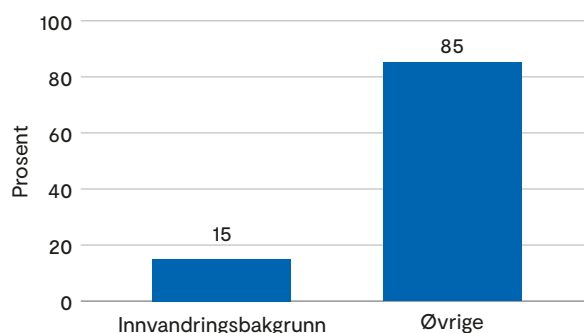
Andel etter alder og kjønn

Andel etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel etter innvandringsbakgrunn

Innvandringsbakgrunn

14,7 prosent av deltakerne i undersøkelsen har innvandringsbakgrunn, det vil si at de selv, deres mor eller deres far er født i et annet land enn Norge. Deltakerne med innvandringsbakgrunn har lik kjønnsfordeling som de øvrige deltakerne i undersøkelsen, men de er yngre og er overrepresentert både i gruppen som er under utdanning, og blant de med høy utdanning. Andelen med svennebrev eller fagbrev er derimot lavere blant respondentene med innvandringsbakgrunn enn blant de øvrige.

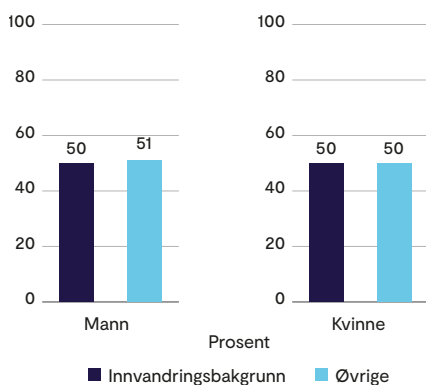
Innvandringsbakgrunn og alder

Deltakerne med innvandringsbakgrunn er oftere yngre enn de øvrige deltakerne i Nasjonal trygghetsundersøkelse.

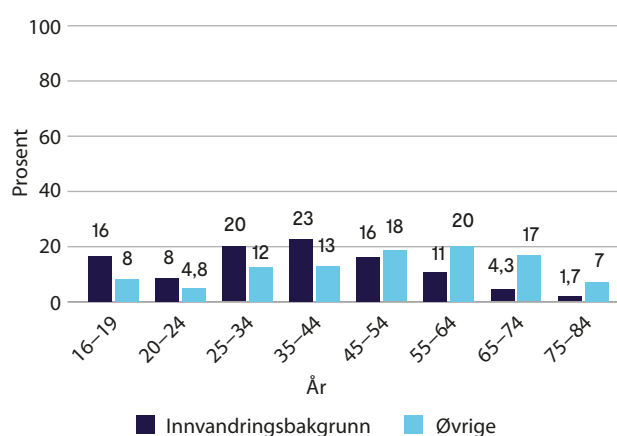
Innvandringsbakgrunn og høyeste fullførte utdanningsnivå

Flere personer med innvandringsbakgrunn er elever/studenter, og noen flere har minst fire års høyere utdanning som høyeste fullførte utdanningsnivå.

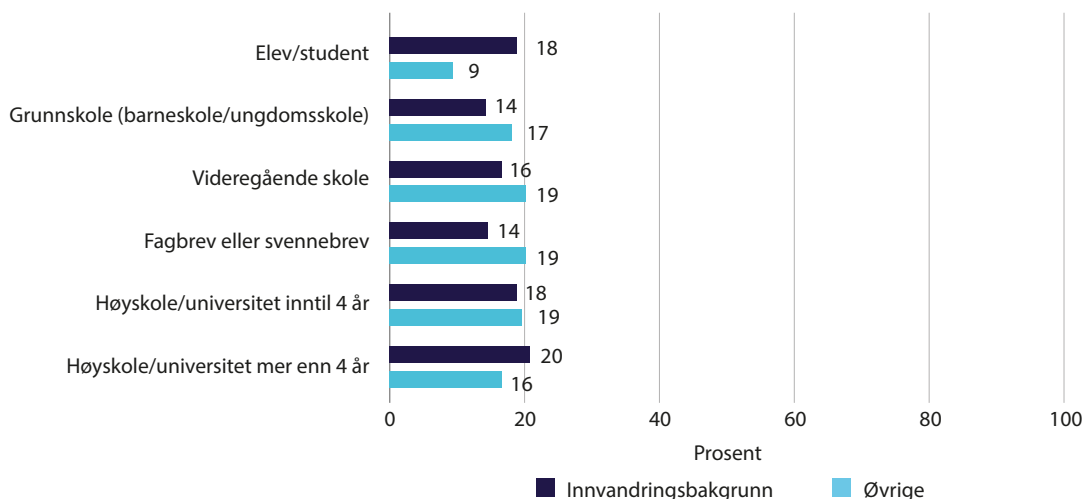
Andel med innvandringsbakgrunn, etter kjønn

Andel med innvandringsbakgrunn, etter alder

Andel med innvandringsbakgrunn, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Gjennomføring av Nasjonal trygghetsundersøkelse

68 000 norske borgere mellom 16 og 84 år ble invitert til å delta i Nasjonal trygghetsundersøkelse. Dette var et representativt utvalg av den norske befolkningen, trukket fra Folkeregisteret.

Undersøkelsen ble distribuert som et digitalt spørreskjema, og deltakelse bestod av å besvare spørreskjemaet.

Undersøkelsen ble gjennomført våren 2023 og måler uro og utsatthet for lovbrudd i 2022. Alle spørsmålene i undersøkelsen refererer til 2022. Deltakelse i undersøkelsen var frivillig.

Datamaterialet

Datamaterialet for denne rapporten består av svarene fra deltakerne. Basert på deltakernes vurdering av undersøkelsen etter at de hadde fullført, og på at svært få avsluttet undersøkelsen uten å fullføre, vurderer vi kvaliteten på datamaterialet som god.

Omtrent én av tre inviterte valgte å delta. Majoriteten av de som ble invitert, valgte altså å ikke gjøre det. Det kan være forskjeller mellom de som deltok, og de som ikke deltok. For eksempel kan flere personer som ble utsatt for lovbrudd, ha valgt å delta enn personer som ikke ble utsatt. I så fall vil datamaterialet vise mer utsatthet for lovbrudd i Norge i 2022 enn det som var tilfellet.

Vekting

Flere personer fra befolkningsgrupper med historisk lav deltakelsesvillighet ble trukket ut til å delta i undersøkelsen. Fordelingen i utvalget etter bakgrunnsfaktorer som kjønn, alder og geografi er derfor god, det vil si at den samsvarer godt med den reelle fordelingen i befolkningen. Allikevel er enkelte grupper underrepresentert i utvalget. For å kompensere for denne underrepresentasjonen teller deres svar noe mer i statistiske utregninger; det vil si at de er vektet opp. For en detaljert redegjørelse av hvordan vektingen ble utført, se teknisk rapport.

Validitet

Spørreskjemaer er en effektiv og ofte benyttet metode for å samle inn data fra et stort antall personer, og spørreskjemaundersøkelser er en viktig metode for å kartlegge omfanget av lovbrudd i et samfunn (Farrell et al., 2014). Som andre metoder har også denne noen potensielle feilkilder.

I et spørreskjema er det respondentens opplevelse og vurderinger som blir registrert, og disse vil ikke alltid samsvare med juridiske definisjoner av et lovbrudd. Spørreskjemaet er, så langt det er mulig, utformet med hensyn til slike forhold.

Nasjonal trygghetsundersøkelse spør for eksempel om spesifikke hendelser fordi tidligere forskning viser at å spørre generelt om noen har blitt utsatt for et fenomen, versus å spørre om spesifikke hendelser som fenomenet består av, utgjør en stor forskjell (Cools & Kotsadam, 2017; Palermo et al., 2014). Å spørre om spesifikke hendelser er derfor blitt gullstandarden i undersøkelser som kartlegger for eksempel voldsutsatthet, som Demographic and Health Surveys (Kishor, 2005). De største fordelene med denne fremgangsmåten er at å måle spesifikke voldshendelser ikke er like påvirket av ulike forståelser av hva som er vold.

Respondentene blir dessuten bedt om å gjenkalle hendelser som har hendt tilbake i tid. Dette skaper risiko for teleskoperingsproblemer. Fremoverteleskopering er når noe skjedde før tidsperioden det blir spurt om, men allikevel blir inkludert. Bakoverteleskopering er når noe som skjedde i perioden, blir utelatt fordi personen husker det som at det skjedde på et annet tidspunkt. Det er ingen grunn til å tro at disse to utfordringene utjevner hverandre; de presenterer to ulike feilkilder (Justisministeriets forskningskontor, 2020).

En ytterligere utfordring med å besvare et spørreskjema om særlig kompliserte eller vanskelige temaer er at spørsmålene i skjemaet er spesifikke og dekker mange aspekter ved hendelsen. Dette samsvarer ikke nødvendigvis med hvordan respondenten husker hendelsen(e); for eksempel kan handlingen erindres svært godt, men det eksakte beløpet, ukedagen eller andre omstendigheter kan være mer uklare.

Et siste moment er når et relativt lavt antall personer er blitt utsatt for et lovbrudd. I slike tilfeller vil statistikken være sårbar for enkeltes svar, og som en konsekvens kan det som fremtrer som statistiske mønstre, være resultatet av tilfeldigheter.

Teknisk rapport

En fullstendig oversikt over alle spørsmålene i Nasjonal trygghetsundersøkelse, med frekvenser, er publisert i en teknisk rapport. Teknisk rapport redegjør også detaljert for andre sider ved undersøkelsen, som uttrekk, vekting og informasjonsskriv.

Denne rapporten presenterer uro og utsatthet for lovbrudd i den norske befolkningen i 2022.

Lovbrudd og anmeldelser

37 prosent oppgir at de ble utsatt for lovbrudd i 2022. Unge var mer utsatt enn eldre. Samlet var utsattheten for menn og kvinner svært lik, men det er variasjon i utsatthet for spesifikke typer lovbrudd. Menn var noe mer utsatt for vold enn kvinner, mens kvinner var betydelig mer utsatt for seksuell vold enn menn. Elever/studenter, som ofte er unge, var mer utsatt enn andre utdanningsgrupper. Personer med innvandringsbakgrunn var oftere utsatt enn den øvrige befolkningen. En delforklaring kan være at personer med innvandringsbakgrunn er overrepresentert i de yngste aldersgruppene i Nasjonal trygghetsundersøkelse og underrepresentert i de eldre aldersgruppene.

Nasjonal Trygghetsundersøkelse viser at mange personer velger ikke å anmelde lovbrudd de blir utsatt for. For mange lovbrudd, som vold, seksuell vold og digital kriminalitet, er mørketallene store. Noen vanlige grunner deltakerne oppgir for å ikke anmelde, er at de vurderer at det ikke ville hjulpet, det som hendte, var en privatsak og ikke en politisak, eller det var for bagatellmessig. Anmeldelsestilbøyeligheten er høyest for vinningslovbrudd, og størrelsen på det økonomiske tapet er en faktor for hvorvidt lovbruddet blir anmeldt – for eksempel var det økonomiske tapet betydelig høyere blant de som anmeldte ulike typer vinningslovbrudd, enn blant de som ikke anmeldte.

Tillit og uro

Tilliten til politiet, domstolene og rettsvesenet er høy. Tilliten til andre samfunnsinstitusjoner varierer. Sett under ett er svært få i stor grad urolige for å bli utsatt for lovbrudd, men uroen varierer mellom ulike grupper. Kvinner var mer urolige for å bli utsatt for lovbrudd enn menn, og særlig yngre kvinner. Personer med innvandringsbakgrunn var noe mer urolige for lovbrudd enn den øvrige befolkningen. Yngre kvinner og personer med innvandringsbakgrunn er mer utsatt for noen typer lovbrudd, men det gjelder også unge menn hvor andelene som var urolige for lovbrudd, var lave.

Politidistrikt og sentralitet

Det er lite variasjon mellom politidistriktene i Norge, eller mer eller mindre sentrale områder, i om deltakerne vurderer at folk flest er til å stole på; de fleste mener det. Folk i mer sentrale områder er imidlertid mer bekymret for å bli utsatt for lovbrudd enn folk i mindre sentrale områder. Dette stemmer overens med utsatthet for de ulike gruppene lovbrudd; andelen utsatte er gjennomgående høyere i mer sentrale områder. Det er også ulikheter mellom politidistriktene.

Tyveri, innbrudd og ran

Tyveri, innbrudd og ran er kategorien lovbrudd flest ble utsatt for, 20 prosent. Sykkelt tyveri etterfulgt av lommetyveri og hærverk/skadeverk var lovbruddene flest ble utsatt for i denne gruppen lovbrudd. Utsattheten varierte etter alder og kjønn for de ulike lovbruddene. Flest unge ble utsatt for sykkelt tyveri, mens økonomisk bedrag ved salg eller kjøp rammet flere i de midtre alderskategoriene. Mørketallene var minst innen denne gruppen lovbrudd. Det er en klar sammenheng mellom størrelsen på det økonomiske tapet og om lovbruddet ble anmeldt.

Vold

13 prosent ble utsatt for minst én voldshandling i 2022. Flest ble utsatt for trusler, etterfulgt av lugging eller klyping. Det å bli banket opp var det færrest som ble utsatt for. Grovere voldshendelser ble oftere anmeldt enn andre voldshendelser, men selv det å bli banket opp ble kun anmeldt (av en selv eller en annen) for én av fem utsatte. Årsakene til at utsatte ikke anmeldte, selv for grove voldshendelser, var at respondenten vurderte at det ikke ville hjulpet noe særlig, at det var for bagatellmessig, eller at det var en privatsak og ikke en politisak. Volden skjedde oftest på arbeidsplass/skole/utdanningsinstitusjon, i egen bolig eller på et offentlig sted som gate, torg eller park. Gjerningspersonen var oftest en fremmed, etterfulgt av venn/bekjent og «annen».

Seksuell vold

7 prosent ble utsatt for minst én seksuell voldshendelse i 2022. Seksuelt krenkende atferd, som omfatter nakenhet, ord eller bevegelser, var det lovbruddet flest ble utsatt for, etterfulgt av seksuelt krenkende handling. Yngre kvinner, det vil si kvinner i alderen 16–24 år, var oftest utsatt, og dette gjelder for alle typer seksuell vold. Mørketallene er store og større enn for noen andre grupper lovbrudd. Anmeldes-tilbøyeligheten var størst for uønsket seksuell omgang (voldtekt) etterfulgt av digital seksuell vold. Hendelsesstedet for den seksuelle volden varierte. Uønsket seksuell atferd hendte på arbeids- eller studiested, offentlige steder som gate, torg eller park og utested/kafé. Uønsket seksuell handling hendte ofte på utested/kafé/restaurant. Uønsket seksuell omgang, altså voldtekt, fant som oftest sted i en privat bolig – enten egen, gjerningspersonens eller annens. For uønsket seksuell atferd og handling var gjerningspersonen oftest en fremmed, etterfulgt av bekjent / venn av venn. For uønsket seksuell omgang var gjerningspersonen oftest en bekjent / venn av venn eller fremmed. Mange oppga også venn, kjæreste eller tidligere kjæreste som gjerningsperson.

Digital kriminalitet

Digital kriminalitet er alle typer kriminalitet som foregår ved digitale virkemidler eller på digitale arenaer, og 15 prosent ble utsatt for et slikt lovbrudd i 2022. Det digitale lovbruddet flest ble utsatt for, var bedrag ved kjøp av varer eller tjenester over internett. Den store majoriteten anmeldte ikke digitale lovbrudd som de ble utsatt for. De som anmeldte, hadde opplevd større økonomisk tap enn de som ikke anmeldte. Misbruk av kortopplysninger var det digitale lovbruddet som flest anmeldte. Med unntak av spredning av bilder eller video og trakassering var personer i de midtre alderskategoriene noe oftere utsatt for digital kriminalitet. Kvinner var noe mer utsatt for trakassering og bilde-spredning, og personer med innvandringsbakgrunn var mer utsatt enn den øvrige befolkningen for alle typer digital kriminalitet.

Diskriminering, hatefulle ytringer og hatkriminalitet

Diskriminering, hatefulle ytringer og hatkriminalitet er lovbrudd rettet mot en person eller gruppe på grunn av for eksempel etnisitet, religion, seksuell orientering eller nedsatt funksjonsevne. 3,6 prosent av deltakerne i Nasjonal trygghetsundersøkelse ble utsatt for diskriminering, hatefulle ytringer eller hatkriminalitet i 2022. 2 prosent ble utsatt for hatefulle ytringer, og 1,5 prosent ble utsatt for hatkriminalitet. Rundt 0,5 prosent ble utsatt for diskriminering. Diskriminering rammet særlig personer med innvandringsbakgrunn, hvor 3,9 prosent ble nektet å kjøpe varer eller tjenester eller nektet tilgang til offentlig tilgjengelige arrangementer, i 2022. Hatefulle ytringer rammet særlig homofile/lesbiske og bifile; hele 24 prosent oppga å ha blitt utsatt for dette i 2022. 8 prosent av personer med innvandringsbakgrunn ble utsatt for hatefulle ytringer. Det samme bildet gjelder for hatkriminalitet; homofile, lesbiske og bifile var mest utsatt (15,4 prosent), etterfulgt av personer med innvandringsbakgrunn (6 prosent).

Fordypningskapittel – uro og utsatthet for lovbrudd blant LHB-personer

I fordypningskapittelet sammenlikner vi uro og utsatthet for lovbrudd mellom LHB-personer og heterofile personer. LHB-personer opplever i mindre grad at folk flest er til å stole på, og mer bekymring for å bli utsatt for en rekke lovbrudd, inkludert hatkriminalitet, vold og seksuell vold. LHB-personer var mer utsatt for lovbrudd i 2022 enn det heterofile personer var. En større andel enn blant heterofile var også utsatt for flere lovbrudd. LHB-personer var betydelig mer utsatt for vold, seksuell vold, hatkriminalitet og hatefulle ytringer enn heterofile i Norge i 2022. Dette gjelder for alle LHB-personer, uavhengig av alder, kjønn og innvandringsbakgrunn. Konklusjonen i fordypningskapittelet er at LHB-personer var mer bekymret og betydelig mer utsatt for lovbrudd, enn heterofile personer i Norge i 2022.

Lovbrudd og anmeldelser i 2022

37 prosent oppgir å ha vært utsatt for minst én av handlingene som blir målt i Nasjonal trygghetsundersøkelse i 2022. Enkelte spørsmål i Nasjonal trygghetsundersøkelse gjelder ikke nødvendigvis et lovbrudd. Den store majoriteten av spørsmålene i Nasjonal trygghetsundersøkelse er imidlertid om lovbrudd. Noen lovbrudd er av grov karakter, mens andre er mindre alvorlige.

Hva kjennetegner så de som ble utsatt for lovbrudd? Det er tydelig variasjon i alder, hvor yngre var langt mer utsatt enn eldre. Over 60 prosent av personer yngre enn 20 år ble utsatt for minst én form for lovbrudd i 2022. Den samme andelen blant de over 65 år var rett over 20 prosent.

Det var noen flere kvinner enn menn som ble utsatt for lovbrudd, særlig i de yngste aldersgruppene. Utsatthet for lovbrudd var vanligere blant elever/studenter. Det var en større andel personer med innvandringsbakgrunn som ble utsatt for lovbrudd enn den øvrige befolkningen.

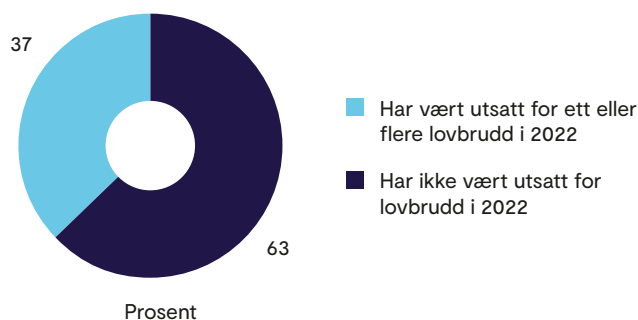
Av de som ble utsatt for lovbrudd, var det bare én av fire som anmeldte dette til politiet. De yngste anmeldte sjeldnest. Menn anmeldte noe oftere enn kvinner. Personer med innvandringsbakgrunn anmeldte lovbrudd noe oftere enn den øvrige befolkningen.

Andelene som ble utsatt for lovbrudd i Sverige og Norge i 2022, er svært like

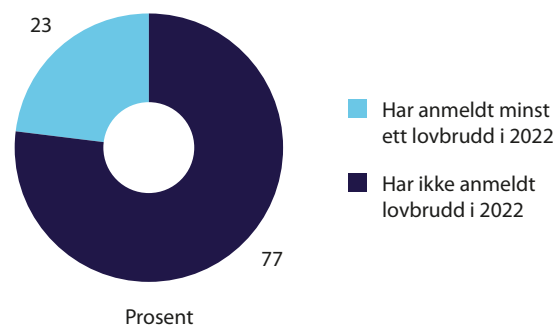
Det svenske motstykket til Nasjonal trygghetsundersøkelse, Nationella trygghetsundersökningen, kartlegger utsatthet for åtte lovbrudd. Disse er vold, trusler, seksuell vold, ran, lommetyveri, bedrag ved salg eller kjøp, betalingskortsvindel og trakassering på nett («nätkränkning»).

19,5 prosent ble utsatt for minst ett av disse lovbruddene i Sverige i 2022, og i Norge er den samme andelen 22 prosent.

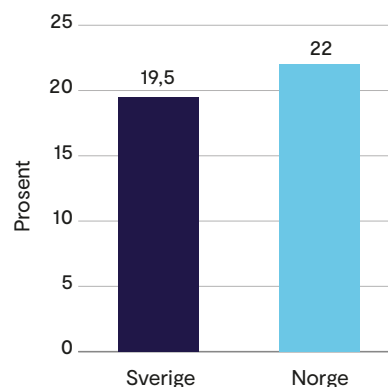
Andel utsatt for minst ett lovbrudd i 2022

Andel utsatte som anmeldte minst ett lovbrudd i 2022

Lovbrudd i Sverige og Norge 2022

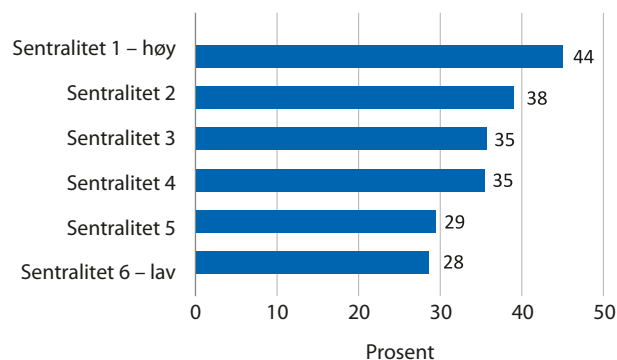

Kilde: Brå (2023)

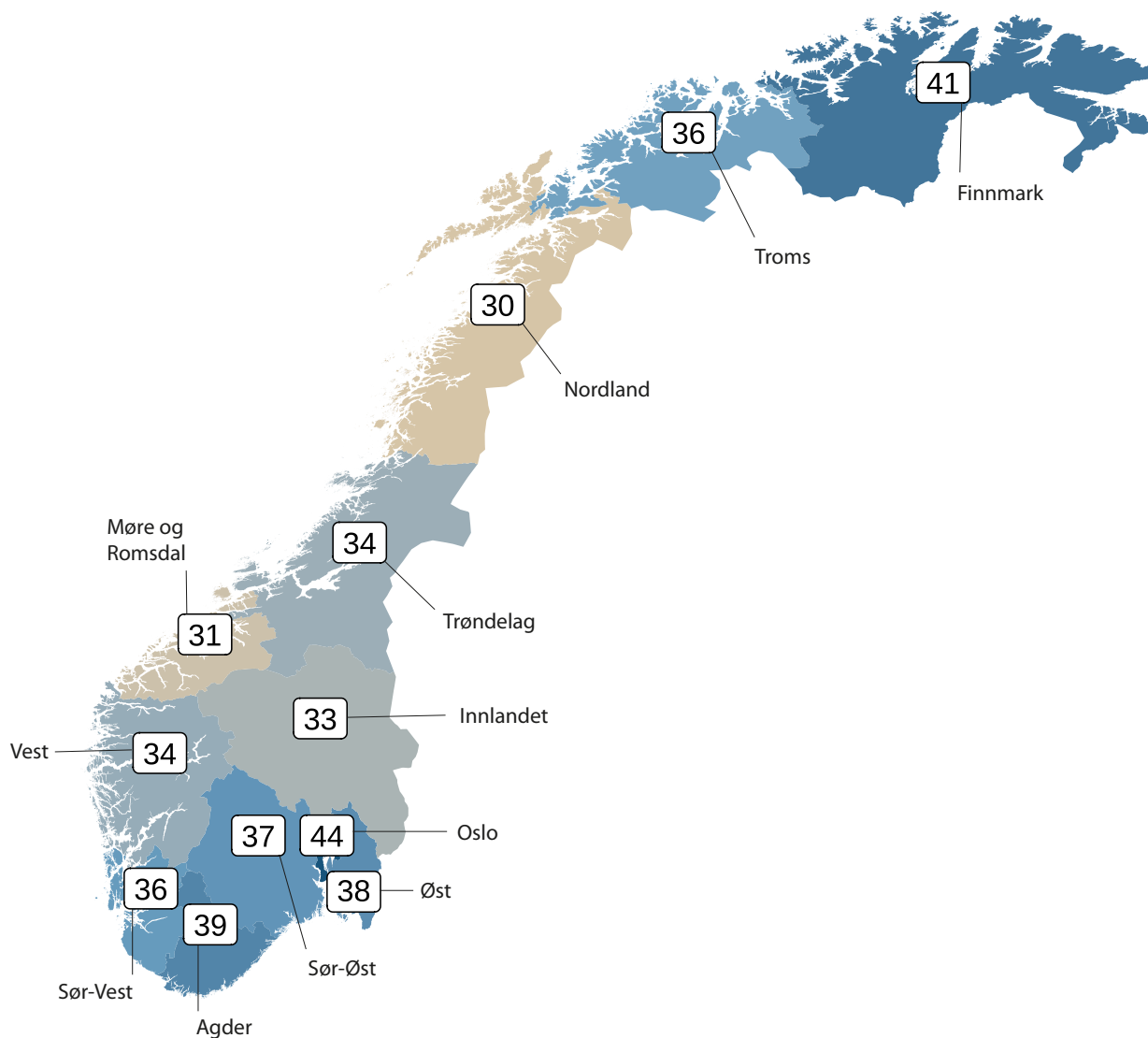
Lovbrudd etter politidistrikt og sentralitet

Det er noe variasjon mellom politidistrikter i utsatthet for lovbrudd. Det er også relativt stor variasjon etter sentralitet; andelen utsatt for lovbrudd er betydelig høyere i mer sentrale områder.

Andel utsatt for minst ett lovbrudd i 2022, etter sentralitet

Andel utsatt for minst ett lovbrudd i 2022, etter politidistrikt

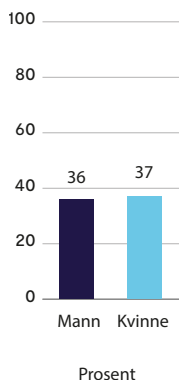
Lovbrudd i 2022

Flere i de yngre aldersgruppene ble utsatt for minst ett lovbrudd i 2022. Særlig mange i alderen 16–24 år ble utsatt; omtrent 60 prosent ble utsatt for minst ett lovbrudd i 2022. Én av fem i de eldste aldersgruppene ble utsatt for minst ett lovbrudd. Blant de yngste er det forskjeller mellom kvinner og menn i utsatthet,

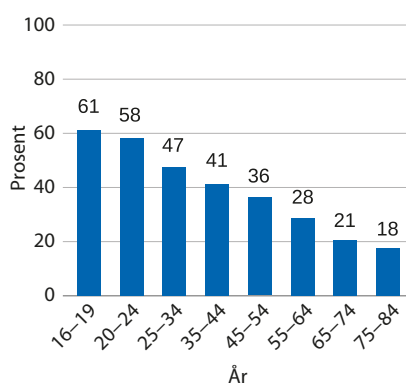
flere unge kvinner enn menn ble utsatt for lovbrudd i 2022. Flere elever/studenter og personer med innvandringsbakgrunn ble utsatt for lovbrudd enn personer som hadde fullført utdanningen, og blant personer uten innvandringsbakgrunn.

Utsatt for minst ett tilfelle av lovbrudd i 2022

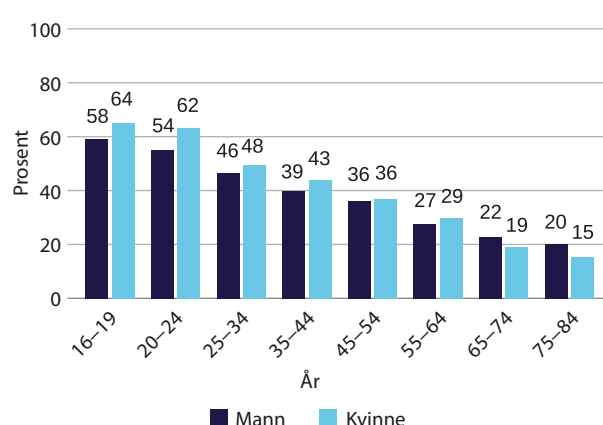
Andel utsatt for lovbrudd, etter kjønn

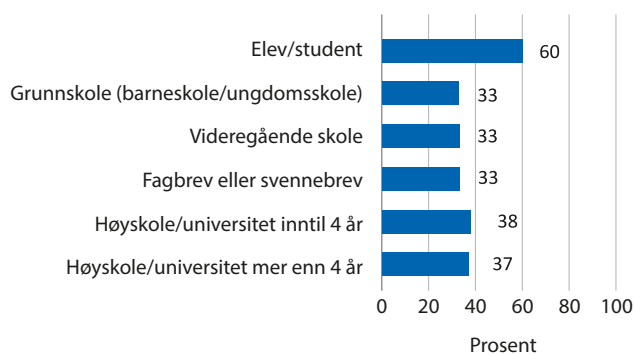
Andel utsatt for lovbrudd, etter alder

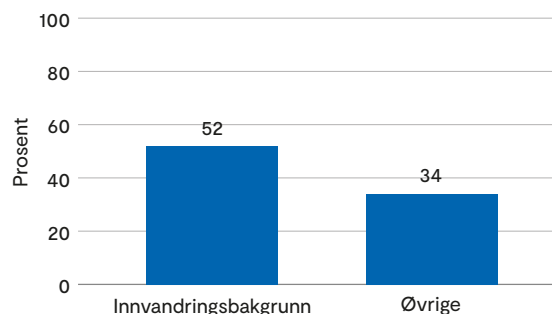
Andel utsatt for lovbrudd, etter alder og kjønn

Andel utsatt for lovbrudd, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for lovbrudd, etter innvandringsbakgrunn

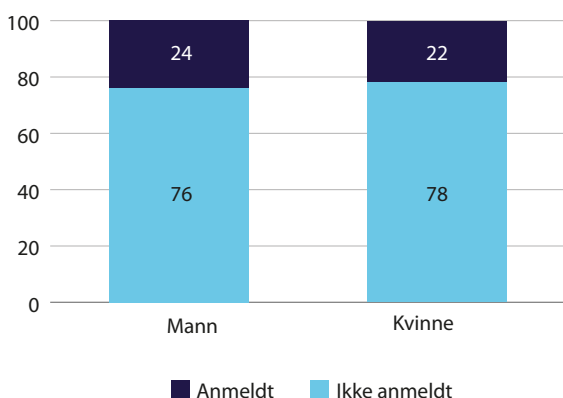
Anmeldelser i 2022

De aller fleste lovbrudd blir ikke anmeldt. Senere vil vi vise at anmeldelsestilbøyeligheten varierer mellom ulike typer lovbrudd. I disse figurene viser vi andelen som anmeldte, blant de som ble utsatt for lovbrudd. Samlet ble kun ett av fire lovbrudd anmeldt. Noen

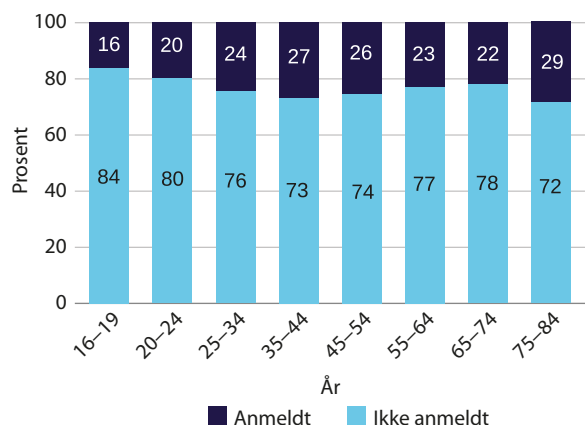
flere menn enn kvinner anmeldte, og denne forskjellen gjelder i de aller fleste aldersgruppene med unntak av de eldste. Færre elever/studenter anmeldte enn øvrige grupper. Personer med innvandringsbakgrunn anmeldte noe oftere enn den øvrige befolkningen.

Anmeldelser av lovbrudd i 2022

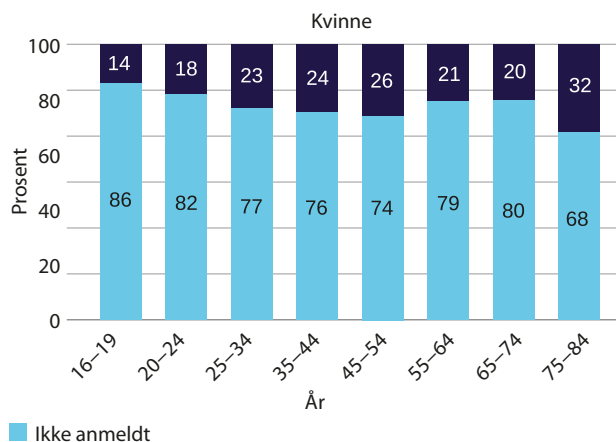
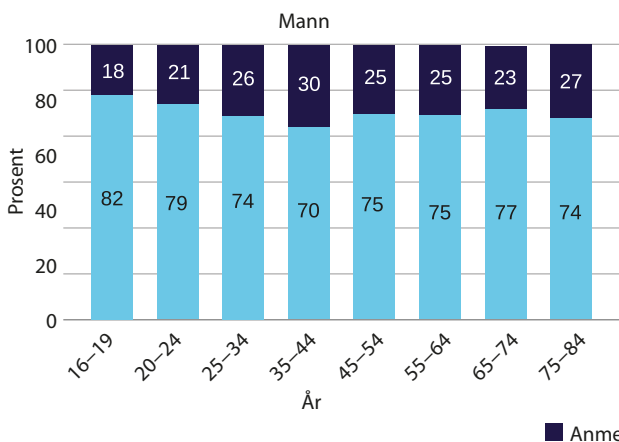
Andel anmeldt / ikke anmeldt, etter kjønn

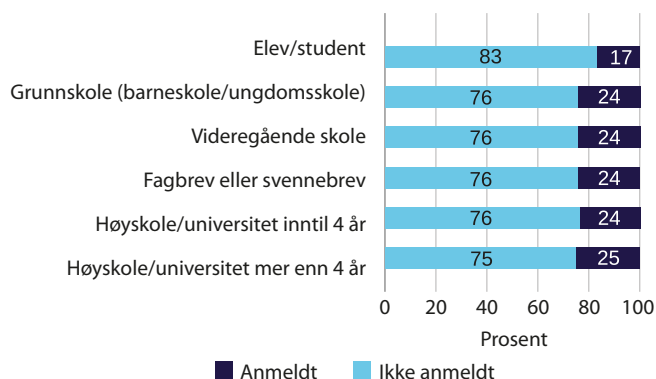
Andel anmeldt / ikke anmeldt, etter alder

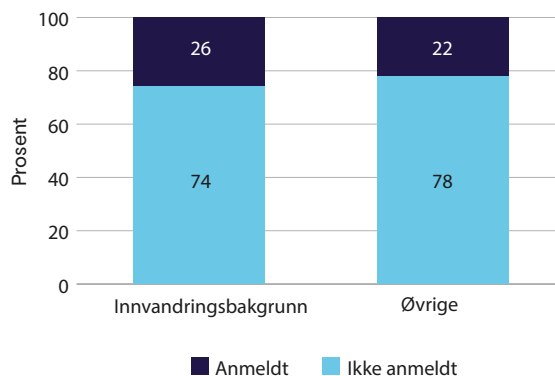
Andel anmeldt / ikke anmeldt, etter alder og kjønn

Andel anmeldt / ikke anmeldt, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel anmeldt / ikke anmeldt, etter innvandringsbakgrunn

Den norske befolkningen har høy tillit til hverandre og til samfunnsinstitusjoner, sammenliknet med befolkningene i andre land (Our World in Data, 2021). Denne tilliten gjenspeiler seg i resultatene fra trygghetsundersøkelsen. Nasjonal trygghetsundersøkelse måler tillit til folk og institusjoner i samfunnet, som politiet, rettsvesenet og helsevesenet. Deltakerne i Nasjonal trygghetsundersøkelse mener at folk flest er til å stole på – de svarer i gjennomsnitt 7, altså relativt høyt. Tilliten til samfunnets institusjoner varierer en del. På neste side blir alle svarene vist.

Folk flest er til å stole på

Tillit til samfunnets ulike institusjoner blir også målt i Nasjonal trygghetsundersøkelse. Som med tillit til folk flest, blir denne tilliten også målt på en skala fra 0 til 10, hvor 0 er lik «ingen tillit i det hele tatt» og 10 er lik «full tillit». For noen institusjoner er gjennomsnittsverdien lavere enn 5, noe som indikerer middels tillit til disse institusjonene. For andre institusjoner er verdiene rundt 7, en verdi som her blir omtalt som høy tillit.

To institusjoner som er svært aktuelle for Nasjonal trygghetsundersøkelse, er politiet og domstolene. Rettsvesenet, som inkluderer både politi og domstol, blir også målt. For disse institusjonene blir tillit vist etter kjønn, alder, utdanning og innvandringsbakgrunn. Selv om tilliten er høy hos alle, er den særlig høy blant de yngste, de eldste og personer med høy utdanning. Kvinner har noe mer tillit til politiet enn det menn har – selv om de også har høy tillit. Som vist i kapitlene som omhandler utsatthet for vold og seksuell vold, er manglende tillit til politiet sjelden en viktig årsak til at hendelsen ikke ble anmeldt.

Tilliten til samfunnets institusjoner varierer

Hva betyr ett bestemt tall på en skala fra 0 til 10, og hva betyr gjennomsnittsverdien? I denne rapporten blir verdier lavere enn 3 omtalt som lav tillit, mellom 4 og 6 som middels tillit og 7 eller høyere som høy tillit. For noen utvalgte spørsmål blir hele skalaen vist, for å synliggjøre om det er stor eller liten variasjon mellom de som har svart.

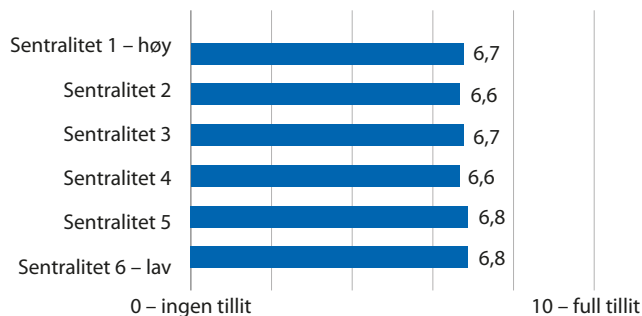
0–3 Lav tillit
4–6 Middels tillit
7–10 Høy tillit

Kilde: OECD (2017)

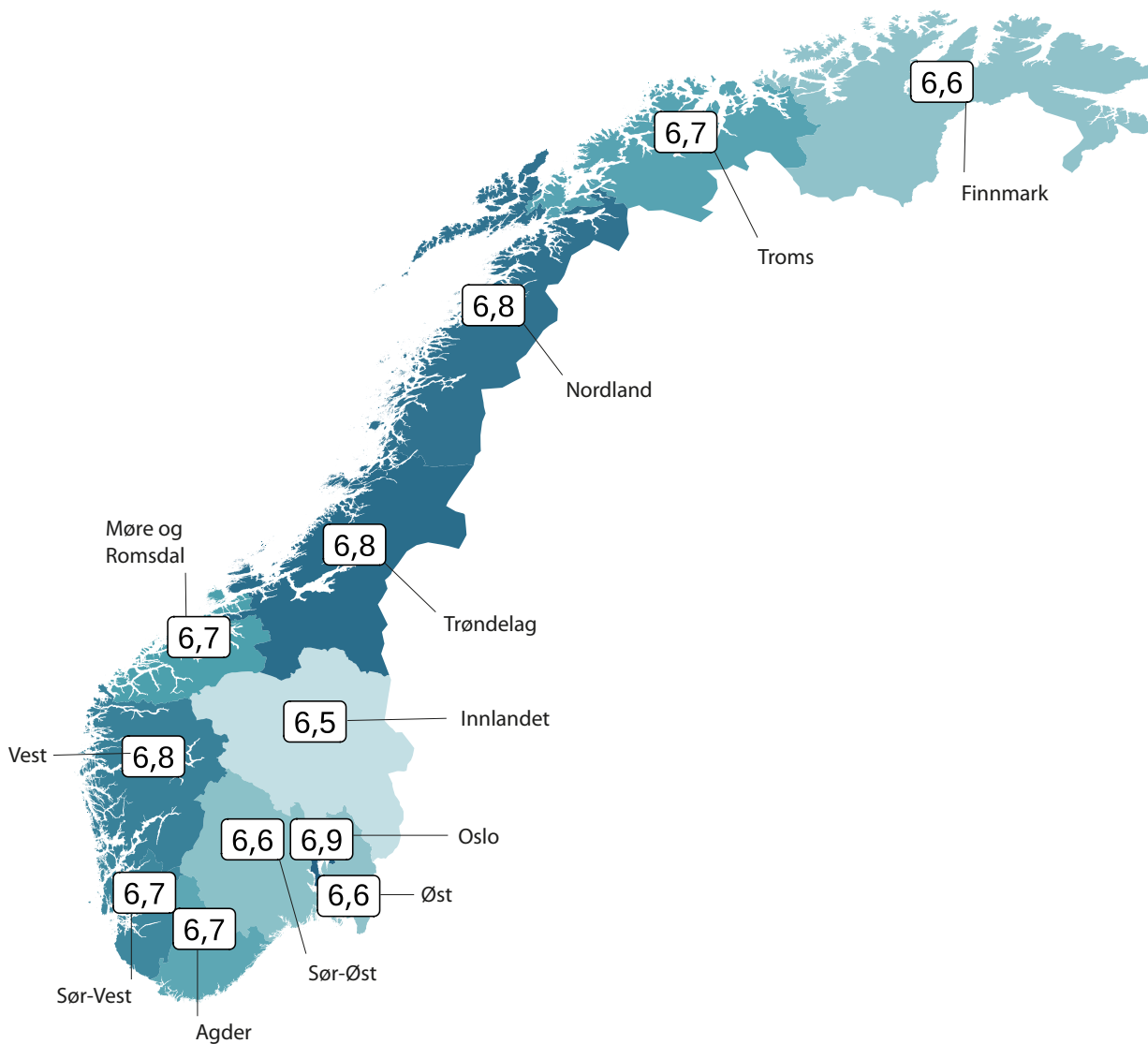
Tillit etter politidistrikt og sentralitet

Det er lite variasjon mellom politidistrikter i andelen som mener at folk flest er til å stole på, og mellom sentrale og mindre sentrale områder av Norge.

Tillit, etter sentralitet. Gjennomsnitt

Tillit, etter politidistrikt. Gjennomsnitt

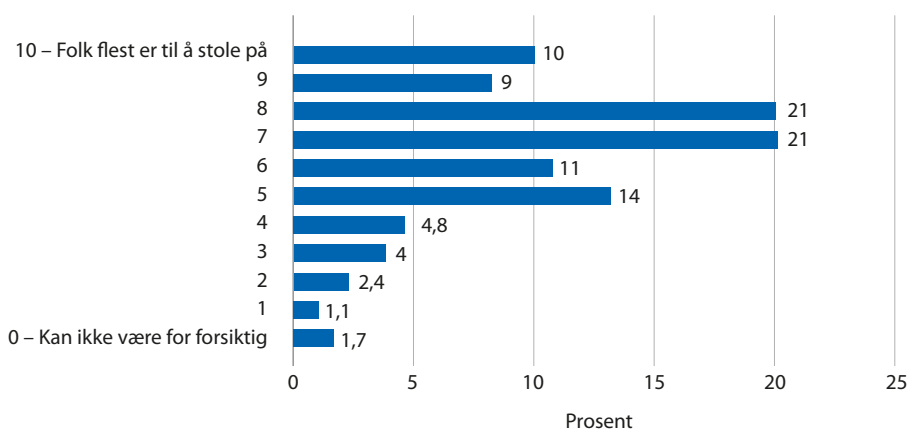

Tillit til folk og samfunnsinstitusjoner

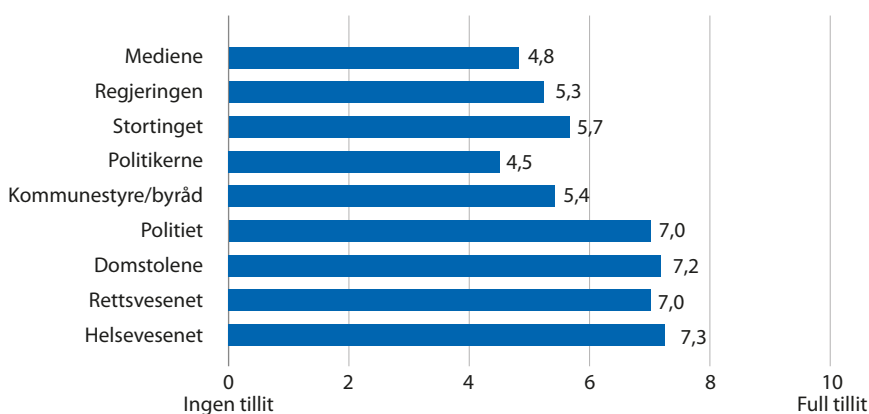
De aller fleste mener folk flest er til å stole på, og dette kommer også til syne i fordelingen av svarene. Over 60 prosent svarer 7 eller høyere, og det er få som mener at en ikke kan være for forsiktig.

Tilliten til ulike samfunnsinstitusjoner varierer. Tilliten til mediene og politikerne ligger i gjennomsnitt under 5, altså middels tillit. Tilliten er noe høyere til regjeringen, kommunestyre/byråd og Stortinget. Helsevesenet har høyest tillit – selv om forskjellene ikke er store mellom politiet, domstolene, rettsvesenet og helsevesenet.

Er folk flest til å stole på?

Tillit til institusjoner. Gjennomsnitt

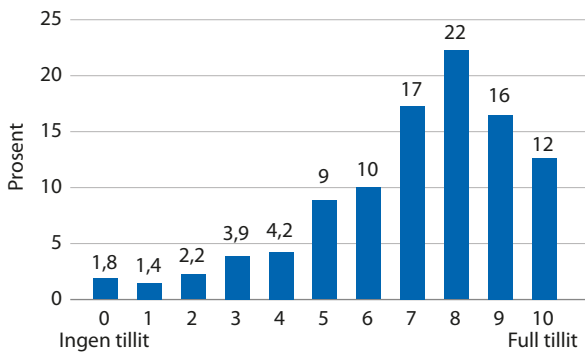

Tillit til politiet

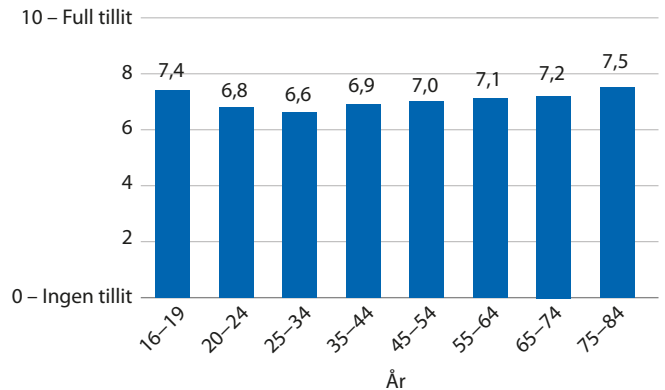
Tilliten til politiet er generelt høy. Gjennomsnittsverdien er 7, og vi ser at det er svært mange som svarer mellom 7 og 9. Én av ti svarer 10, altså at de har full tillit til politiet, og én av ti svarer 6, altså middels tillit til politiet.

De eldste og yngste deltakerne har noe mer tillit enn aldersgruppene mellom, og kvinner i alle aldersgrupper har noe mer tillit enn menn. Tillit og utdanning henger sammen slik at personer med høyere utdanning også har høyere tillit til politiet. Det er ingen forskjeller i tillit til politiet mellom personer med og uten innvandringsbakgrunn.

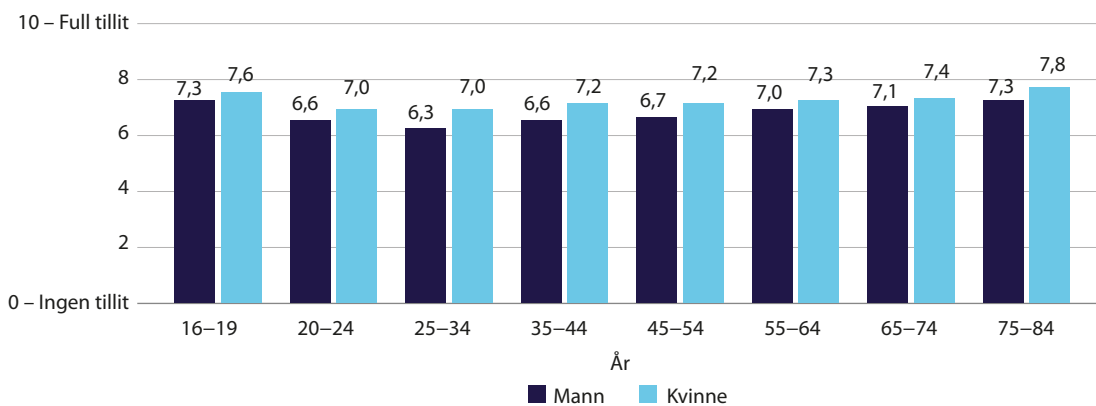
Tillit til politiet, etter svarkategori

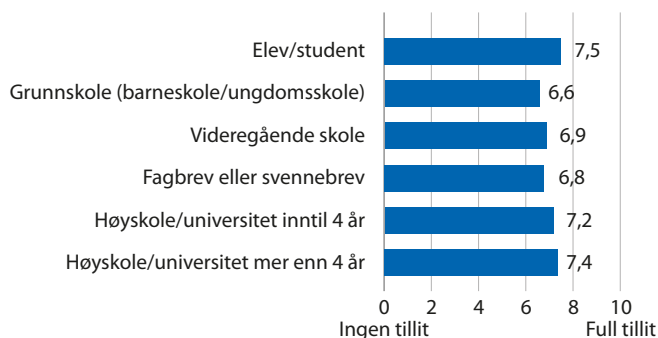
Tillit til politiet, etter alder

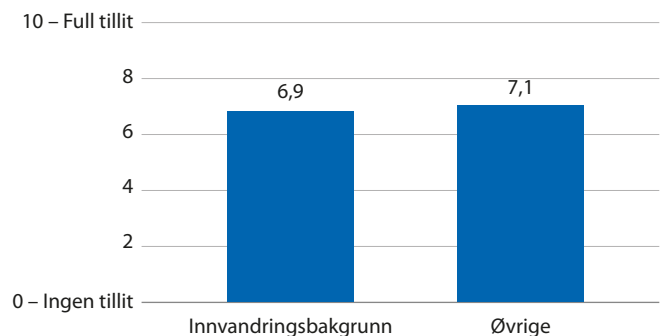
Tillit til politiet, etter alder og kjønn

Tillit til politiet, etter utdanning

Tillit til politiet, etter innvandringsbakgrunn

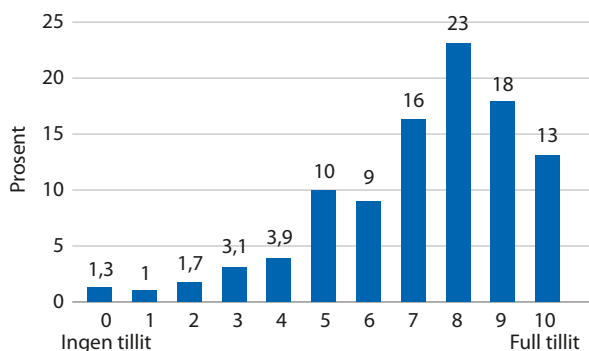

Tillit til domstolene

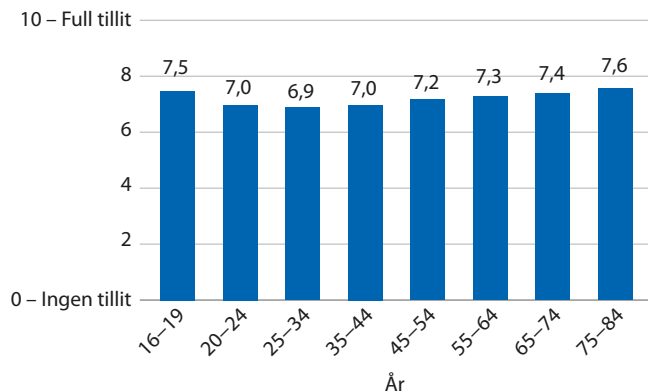
Tilliten til domstolene er generelt høy. Gjennomsnittsverdien er noe over 7, og vi ser at det er svært mange som svarer mellom 7 og 9. En av ti svarer 10, altså at de har full tillit til domstolene.

De eldste og yngste deltakerne har noe mer tillit enn aldersgruppene mellom. Det er ingen forskjeller i tillit mellom menn og kvinner. Tillit og utdanning henger sammen slik at personer med høyere utdanning også har høyere tillit.

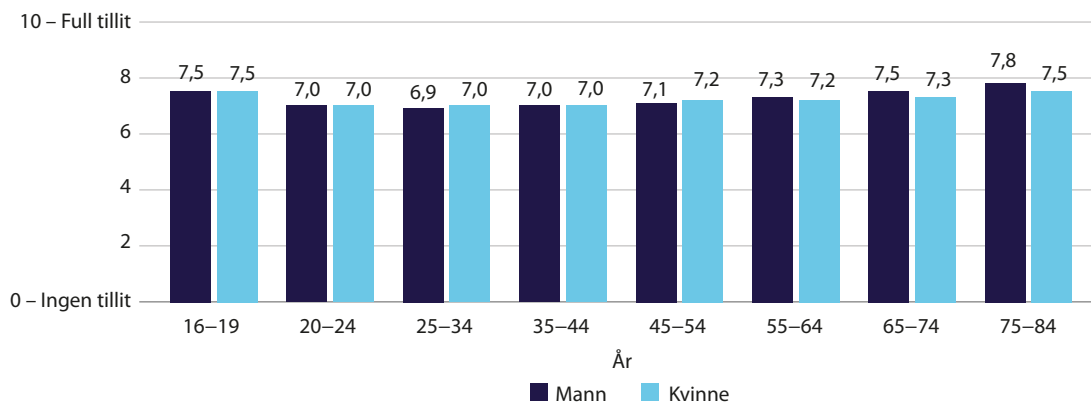
Tillit til domstolene, etter svarkategori

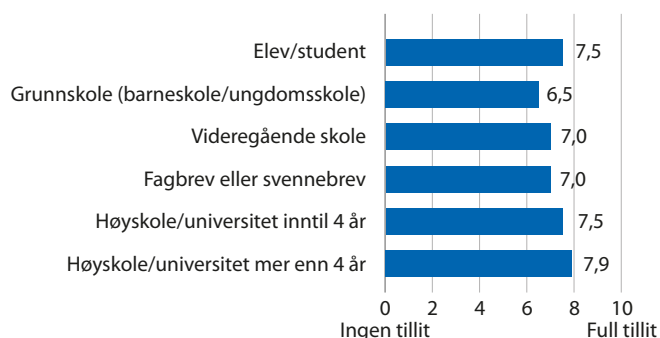
Tillit til domstolene, etter alder

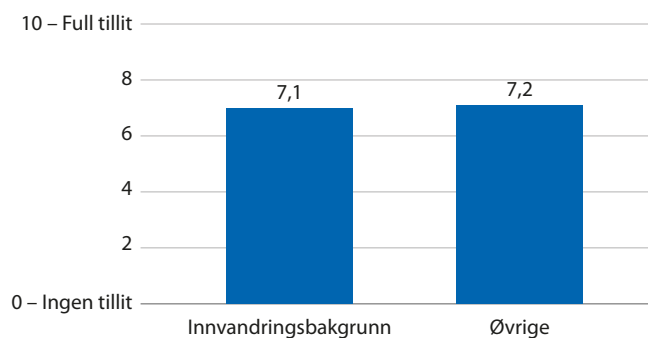
Tillit til domstolene, etter alder og kjønn

Tillit til domstolene, etter utdanning

Tillit til domstolene, etter innvandringsbakgrunn

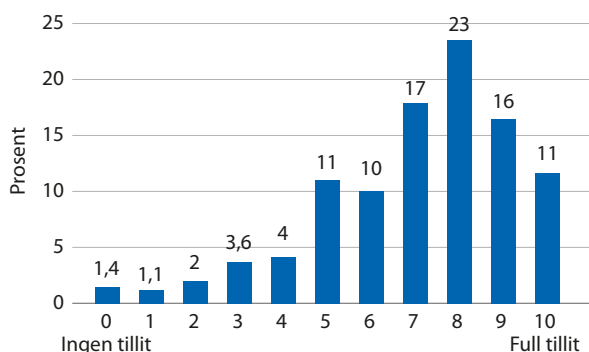
Tillit til rettsvesenet

Rettsvesenet består av domstolene og politiet, men også fengselsvesenet og påtalemyndighetene. For mange vil trolig rettsvesenet være synonymt med særlig domstolene, men også politiet. Det er derfor ikke overraskende at tilliten til rettsvesenet er generelt høy, og svært lik tilliten til politiet i sin fordeling. Gjennomsnittsverdien er 7, og vi ser at det er svært

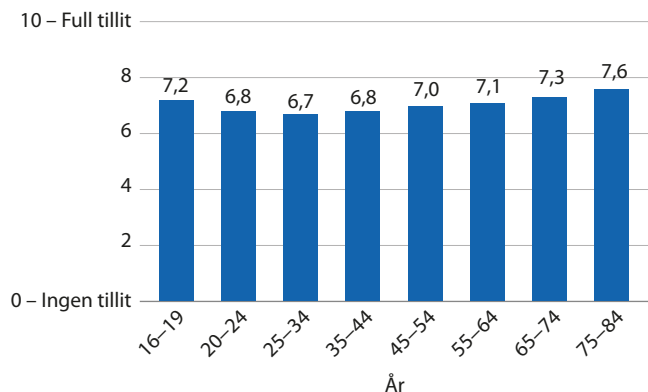
mange som svarer mellom 7 og 9. Én av ti svarer 10, altså at de har full tillit til rettsvesenet.

De eldste og yngste deltakerne har noe mer tillit enn aldersgruppene mellom. Tillit og utdanning henger sammen slik at personer med høyere utdanning også har høyere tillit.

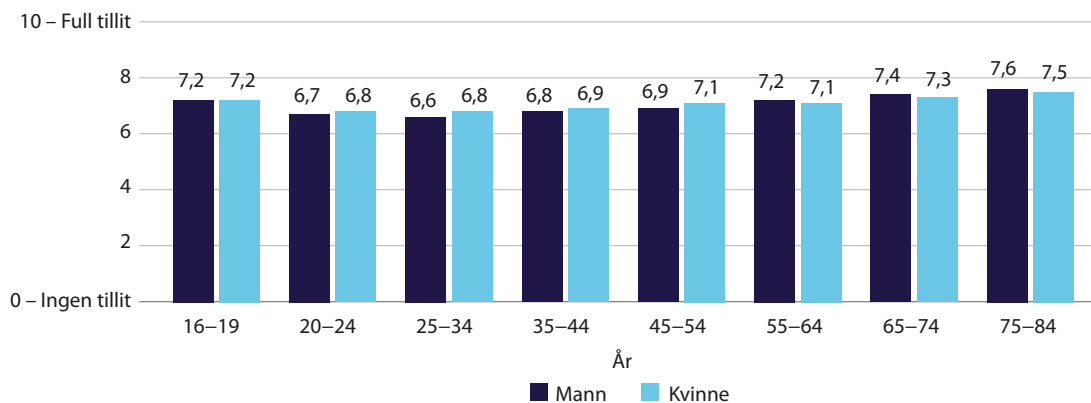
Tillit til rettsvesenet, etter svarkategori

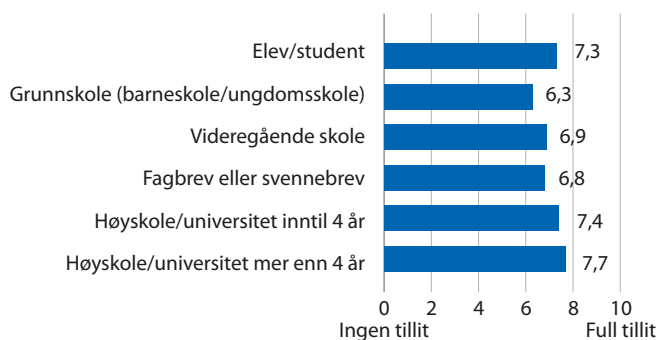
Tillit til rettsvesenet, etter alder

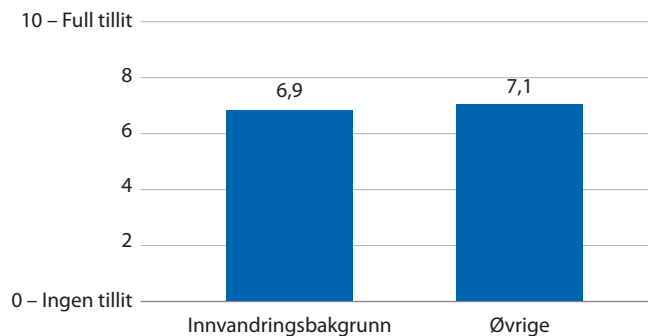
Tillit til rettsvesenet, etter alder og kjønn

Tillit til rettsvesenet, etter utdanning

Tillit til rettsvesenet, etter innvandringsbakgrunn

Uro for lovbrudd

Å bli utsatt for lovbrudd er en uro som kan oppta mange, og henger sammen med forhold som vurderinger av samfunnet generelt, omstendigheter i egen hverdag og egen personlige risiko. Nasjonal trygghetsundersøkelse kartlegger uro for lovbrudd generelt og for spesifikke lovbrudd. Deltakerne ble også spurt om de planlegger for å unngå å bli utsatt for lovbrudd.

80 prosent er i liten grad eller ikke i det hele tatt bekymret for å bli utsatt for lovbrudd, og kun 2 prosent er i stor grad bekymret. Tallene som blir vist på neste side, er andelen som i stor eller noen grad er bekymret. De fleste, uansett kjønn, alder, utdanningsnivå eller innvandringsbakgrunn, er ikke bekymret for å bli utsatt for lovbrudd. Yngre personer er mer utsatt for lovbrudd enn eldre, men det er særlig blant unge kvinner at denne økte utsattheten også uttrykker seg i flere som er bekymret. Unge menn er ikke i like stor grad bekymret, selv om de også er mer utsatt.

Flere kvinner enn menn er bekymret, og dette gjelder altså særlig unge kvinner. Én av tre kvinner i alderen 20–24 år er i stor eller noen grad bekymret for å bli utsatt for lovbrudd. For menn er det mindre forskjeller mellom aldersgruppene. Personer med innvandringsbakgrunn er noe oftere bekymret enn den øvrige befolkningen, og de er ofte også mer utsatt for lovbrudd.

Planlegger folk egen hverdag for å unngå lovbrudd, og er det derfor så få samlet sett er bekymret? Mens temmelig mange – 41 prosent – ikke tenker på om de kan bli utsatt for lovbrudd, svarer nesten halvparten at de planlegger for å unngå å bli utsatt for lovbrudd avhengig av situasjonen. Litt flere enn én av ti planlegger alltid slik at de er tryggest mulig.

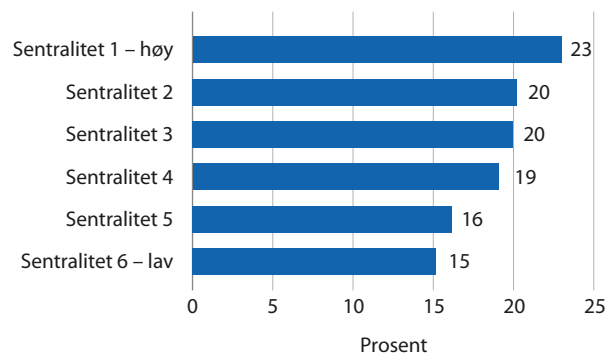
Menn, særlig de yngste og eldste, tenker ikke på om de kan bli utsatt for lovbrudd. Blant unge menn, som er mer utsatt for lovbrudd enn menn i eldre aldersgrupper, planlegger omtrent én av tre avhengig av situasjonen. Flere kvinner, og særlig unge kvinner, planlegger, avhengig av situasjonen eller alltid, slik at de er tryggest mulig. Andelen kvinner som ikke tenker på å bli utsatt, er langt lavere enn tilsvarende andel blant menn. Andelen kvinner som ikke tenker på om de kan bli utsatt, øker betydelig med økende alder. Det generelle bildet likner på bekymring for å bli utsatt for lovbrudd.

Andelen som bekymrer seg for å bli utsatt for ulike typer lovbrudd, varierer stort. Å bli utsatt for svindel eller bedrageri på nett er det lovbruddet flest er bekymret for, etterfulgt av identitetstyveri. Uroen for å bli utsatt overskrider den reelle utsattheten; for eksempel er 7 prosent bekymret for innbrudd, mens kun 1 prosent ble utsatt for bolig- eller bilinnbrudd. Det største avviket mellom uro og utsatthet gjelder svindel eller bedrag på internett, som én av fire er bekymret for. Kun 7 prosent ble bedratt ved kjøp av varer eller tjenester på internett. Det kan være at misforholdet mellom uro og utsatthet skyldes at uro resulterer i effektive forholdsregler, og folk unngår dermed lovbrudd. Det kan også være at noen typer kriminalitet vekker mer uro enn det er grunn til. For mange kan digitale arenaer virke utrygge fordi de er nye, folk vurderer at de ikke besitter kompetansen eller verktøyene til å sikre seg selv, eller slik kriminalitet blir viet mer oppmerksomhet enn andre typer kriminalitet.

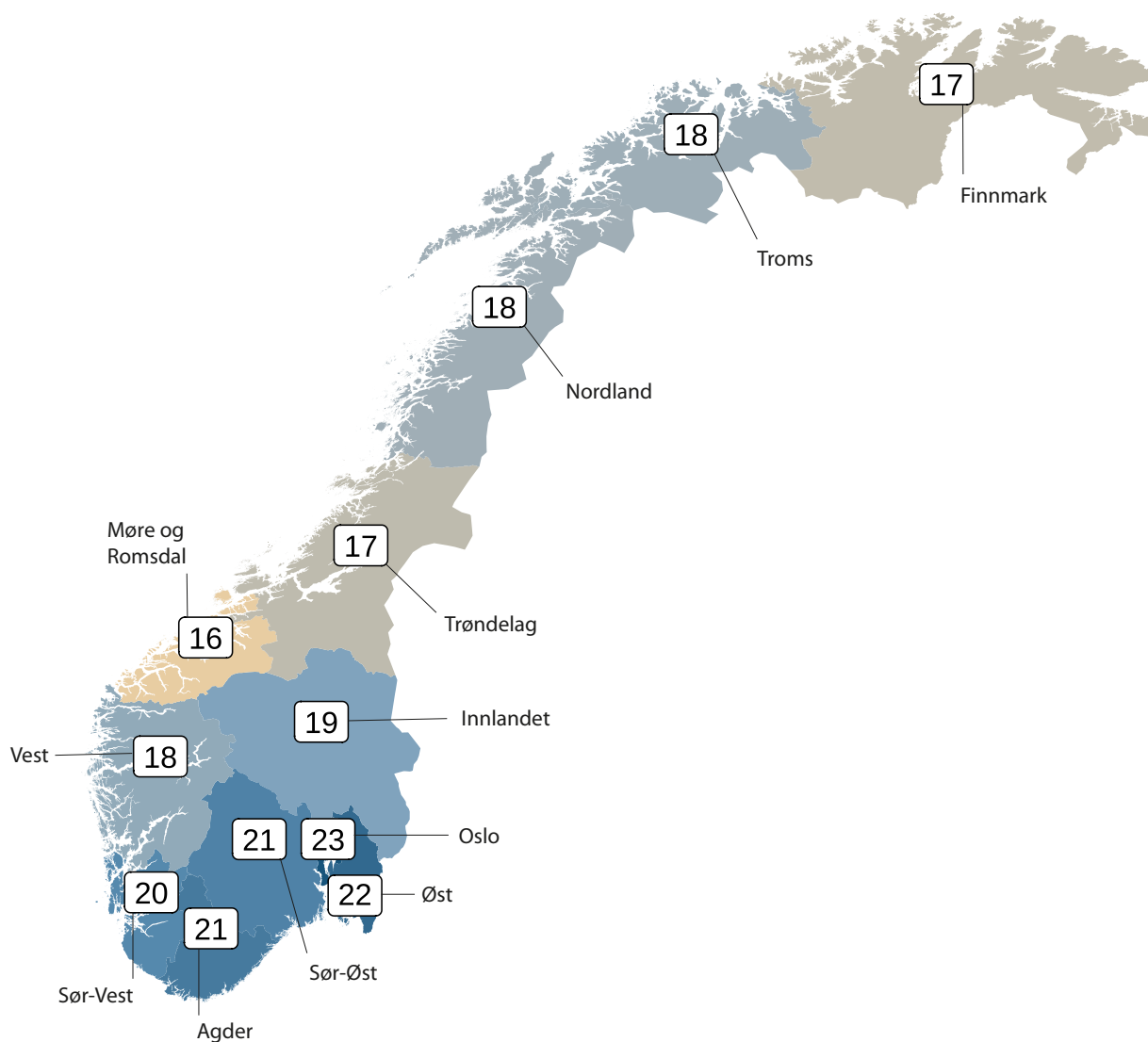
Uro for lovbrudd etter politidistrikt og sentralitet

Det er variasjon mellom politidistrikter i uro for lovbrudd og mellom sentrale og mindre sentrale områder av Norge. Befolkningen i mer sentrale områder er mer urolige for lovbrudd.

Uro for lovbrudd i 2022, etter sentralitet. Gjennomsnitt

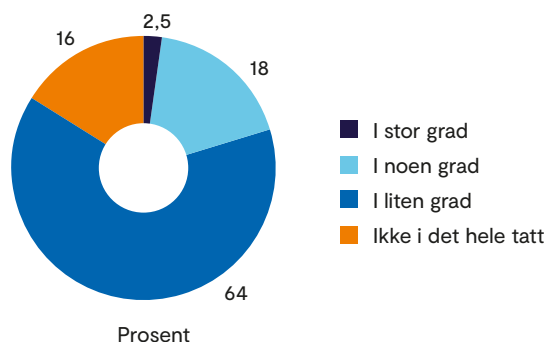
Uro for lovbrudd i 2022, etter politidistrikt. Gjennomsnitt

Uro for lovbrudd

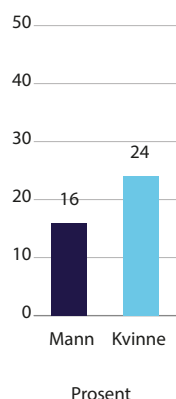
Majoriteten av deltakerne bekymrer seg ikke for å bli utsatt for lovbrudd. På spørsmålet «Er du bekymret for å bli utsatt for lovbrudd?» svarer 2 prosent at de i stor grad er det, og 18 prosent svarer «i noen grad». Over 60 prosent svarer «i liten grad», og 16 prosent svarer at de ikke er bekymret i det hele tatt. Bildet fortoner seg annerledes i ulike grupper. Kvinner er mer bekymret enn menn, og dette gjelder særlig unge kvinner. Personer med lav utdanningsbakgrunn og med innvandringsbakgrunn er oftere i noen eller stor grad bekymret for å bli utsatt for lovbrudd.

Er du bekymret for å bli utsatt for lovbrudd?

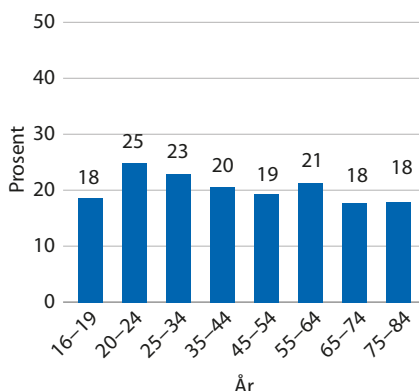

Bekymret for å bli utsatt for lovbrudd i 2022

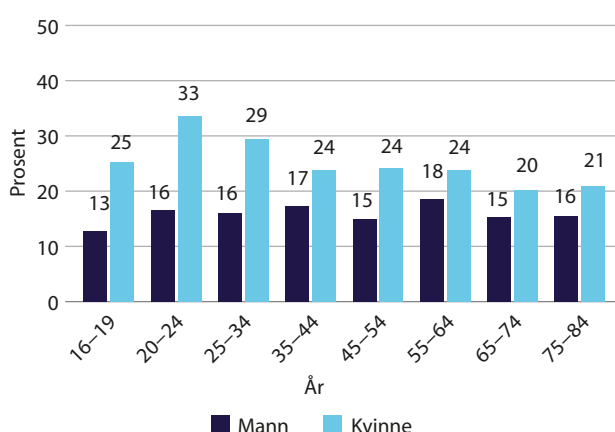
Andel bekymret for lovbrudd, etter kjønn

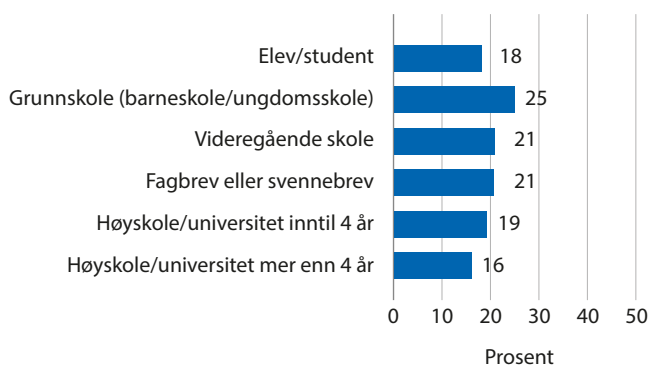
Andel bekymret for lovbrudd, etter alder

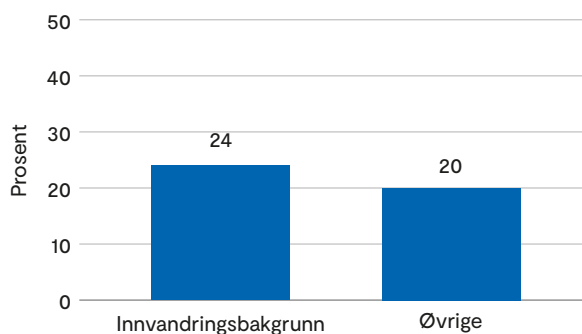
Andel bekymret for lovbrudd, etter alder og kjønn

Andel bekymret for lovbrudd, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel bekymret for lovbrudd, etter innvandringsbakgrunn

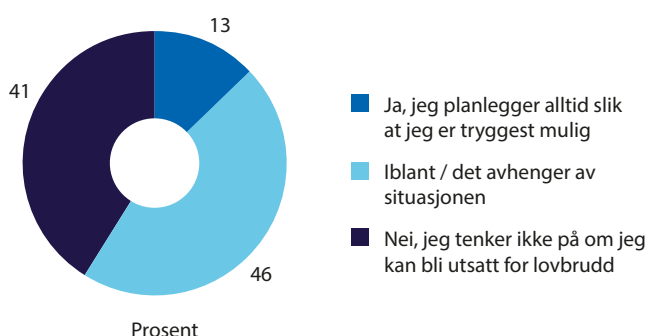

Uro for lovbrudd og planlegging

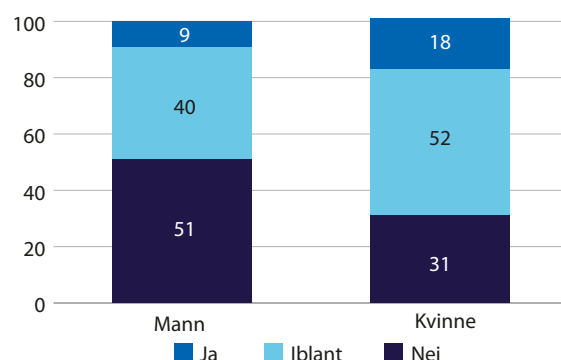
Deltakerne ble spurt om det hender at de planlegger for å unngå å bli utsatt for lovbrudd. 13 prosent av deltakerne i Nasjonal trygghetsundersøkelse planlegger alltid slik at de er tryggest mulig, og nesten halvparten planlegger avhengig av situasjonen. Over 40 prosent tenker ikke på om de kan bli utsatt for lovbrudd.

Flere kvinner enn menn planlegger avhengig av situasjonen, og flere kvinner planlegger alltid slik at de er tryggest mulig. Dette gjelder særlig unge kvinner. Betydelig flere menn enn kvinner, i alle aldersgrupper, tenker ikke på om de kan bli utsatt for lovbrudd. Endringen med alder i andelen kvinner som ikke tenker på om de kan bli utsatt for lovbrudd, er stor. Mens kun 22 prosent av kvinner i alderen 20–24 år aldri tenker på om de kan bli utsatt for lovbrudd, øker denne andelen til 43 prosent blant de eldste kvinnene.

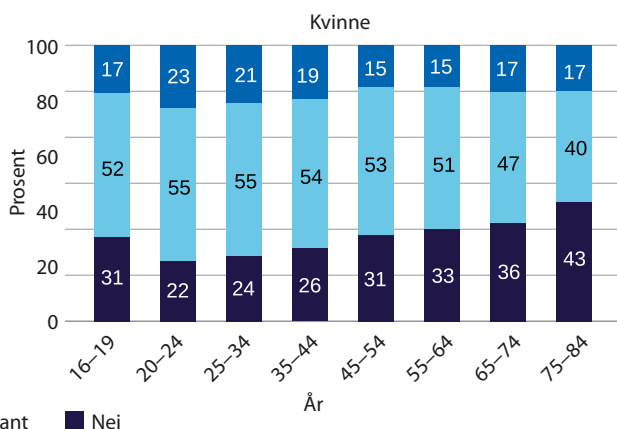
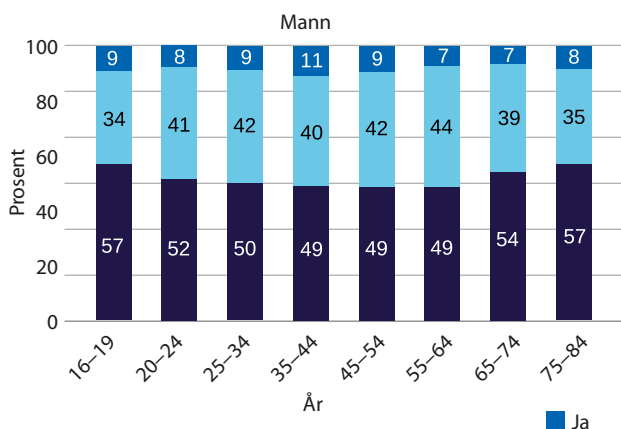
Planlegger for å unngå å bli utsatt for lovbrudd. Andeler

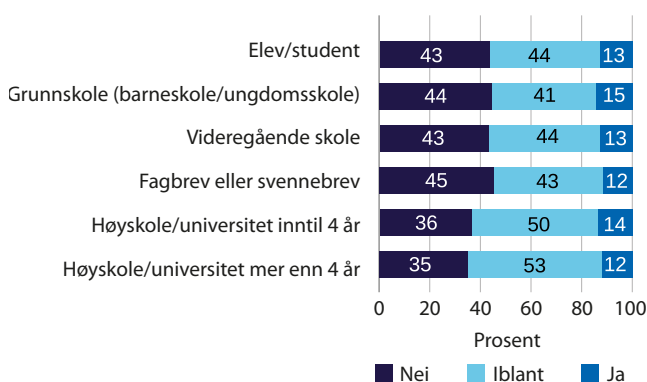
Planlegger for å unngå å bli utsatt for lovbrudd, etter kjønn. Andeler

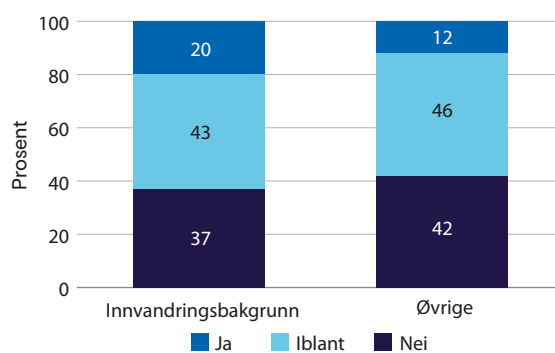
Planlegger for å unngå å bli utsatt for lovbrudd, etter alder og kjønn. Andeler

Planlegger for å unngå å bli utsatt for lovbrudd, etter utdanning. Andeler

Planlegger for å unngå å bli utsatt for lovbrudd, etter innvandringsbakgrunn. Andeler

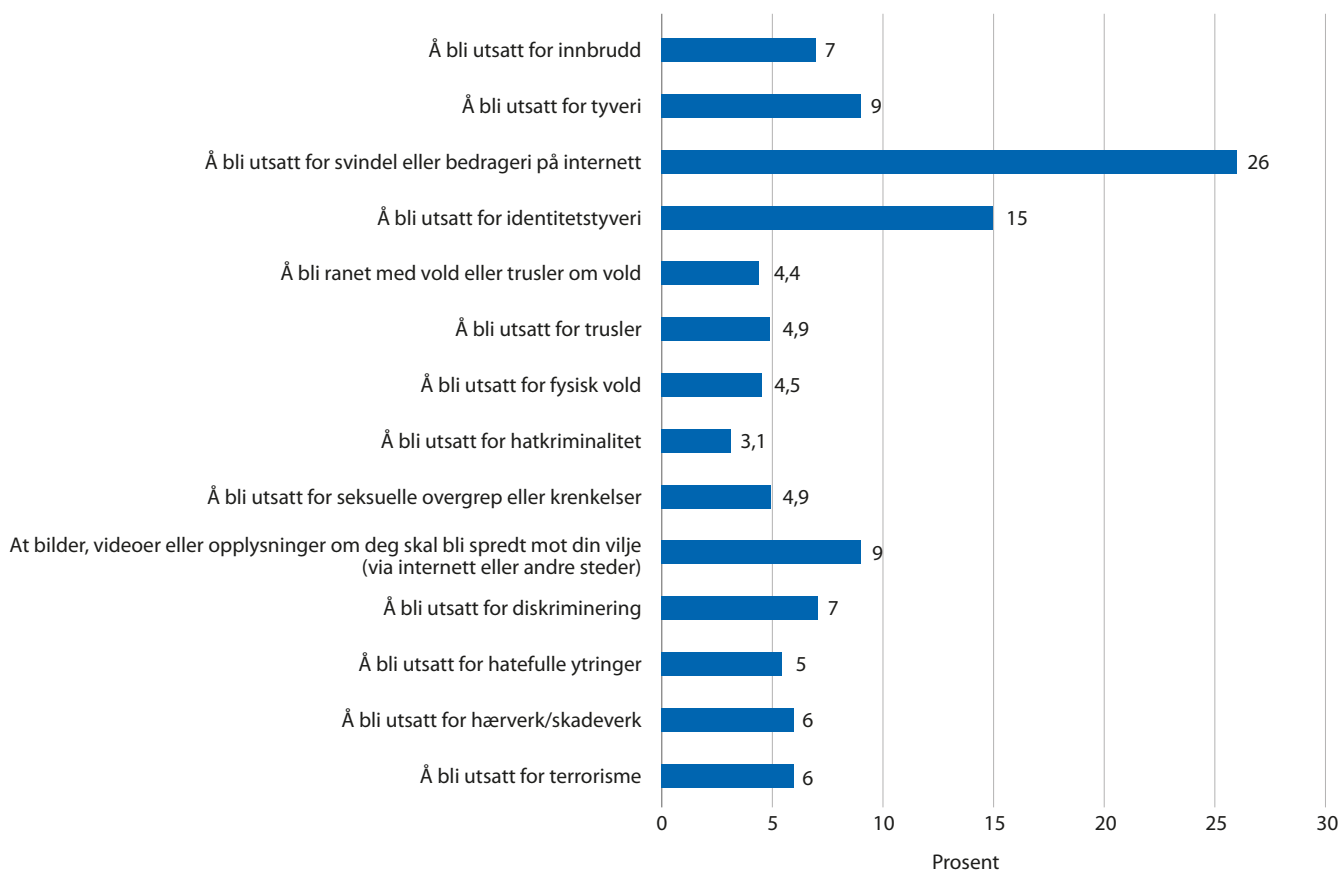

Uro for spesifikke lovbrudd

I tillegg til uro for lovbrudd generelt kartlegger Nasjonal trygghetsundersøkelse uro for spesifikke lovbrudd. Å bli utsatt for svindel eller bedrageri på internett er lovbruddet flest er urolige for; én av fire er ganske eller veldig ofte bekymret for å bli utsatt

for dette. Tyveri og bilde- eller videospredning bekymrer omtrent én av ti, mens lovbrudd som ran, hærverk eller skadeverk og terrorisme er det relativt få som ofte bekymrer seg for å oppleve.

Andeler som i 2022 ofte bekymret seg for ulike lovbrudd

Tyveri, innbrudd og ran

20 prosent ble utsatt for minst én form for tyveri, ran eller innbrudd i 2022. Sykkelt tyveri, økonomisk bedrag ved salg eller kjøp, hærværk/skadeværk og betalingskort- eller personopplysningssvindel er lovbruddene flest er blitt utsatt for innen denne kategorien.

Utsatthet

Utsatthet varierte etter alder og kjønn, avhengig av type lovbrudd. Flere unge ble utsatt for sykkelt tyveri, lommetyveri eller ran eller forsøk på ran, mens personer i de eldre aldersgruppene generelt var mindre utsatt. Menn var mer utsatt for alle kategorier av tyveri, innbrudd og ran enn kvinner, med unntak av lommetyveri der både menn og kvinner rapporterte lik utsatthet. En gjennomgående tendens er at personer med innvandringsbakgrunn var mer utsatt for tyveri, innbrudd og ran enn det øvrige utvalget. Dette kan delvis ha å gjøre med at personer med innvandringsbakgrunn i vårt utvalg er yngre enn den øvrige befolkningen. Elever/studenter, etterfulgt av personer med grunnskole som høyeste utdanning, var mer utsatt for sykkelt tyveri, lommetyveri og ran eller forsøk på ran. For de øvrige lovbruddene innen tyveri, innbrudd og ran var det ingen tydelige mønstre i utsatthet og utdanningsnivå.

Utsatthet og uro

Uroen for å bli utsatt for tyveri samsvarer godt med den faktiske utsattheten; 9 prosent var urolige for å bli utsatt, og rundt 8 prosent ble utsatt for minst ett tyveri i Norge i 2022. Uroen for innbrudd overskrider derimot den faktiske utsattheten i temmelig stor grad; 7 prosent er ofte bekymret, og omtrent 1 prosent ble utsatt.

Anmeldelsestilbøyelighet

Anmeldelsestilbøyeligheten varierte stort i denne gruppen lovbrudd. Bil- og boliginnbrudd ble oftest anmeldt. 43 prosent anmeldte selv bilinnbrudd, og 19 prosent ble anmeldt av andre. Lovbruddene som flest ble utsatt for, er det få som anmeldte. Dette gjelder særlig økonomisk bedrag ved salg eller kjøp og betalingskort- eller personopplysningssvindel. Det er en tydelig tendens til at lovbrudd som innebærer et større økonomisk tap, ble anmeldt. En forklaring er at forsikringsselskaper krever politianmeldelse for utbetaling av erstatning, noe som gjør at lovbruddet må anmeldes for at personen skal bli kompensert gjennom egen forsikring. Forsikringsens egenandel kan gjøre at tap av mindre økonomisk verdi allikevel ikke blir anmeldt.

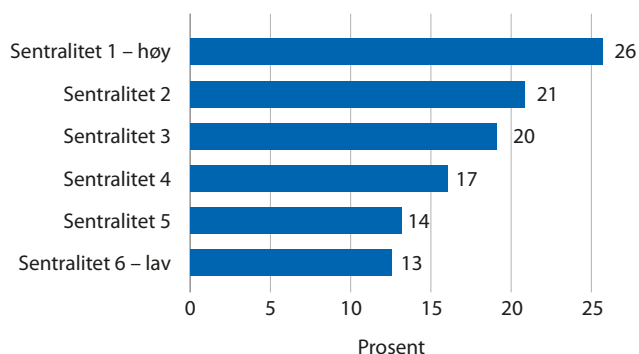
Andel utsatt for minst ett tyveri, innbrudd eller ran i 2022

Tyveri, innbrudd og ran etter politidistrikt og sentralitet

Det er variasjon mellom politidistrikter i utsatthet for tyveri, ran og innbrudd. Det er også temmelig stor variasjon etter sentralitet; andelen utsatt for lovbrudd er betydelig høyere i mer sentrale områder. Dobbelt så mange i de mest sentrale områdene sammenliknet med de minst sentrale rapporterer om å ha vært utsatt for tyveri, innbrudd eller ran i 2022.

Utsatt, tyveri, innbrudd eller ran i 2022, etter sentralitet. Gjennomsnitt

Utsatt, tyveri, innbrudd eller ran i 2022, etter politidistrikt. Gjennomsnitt

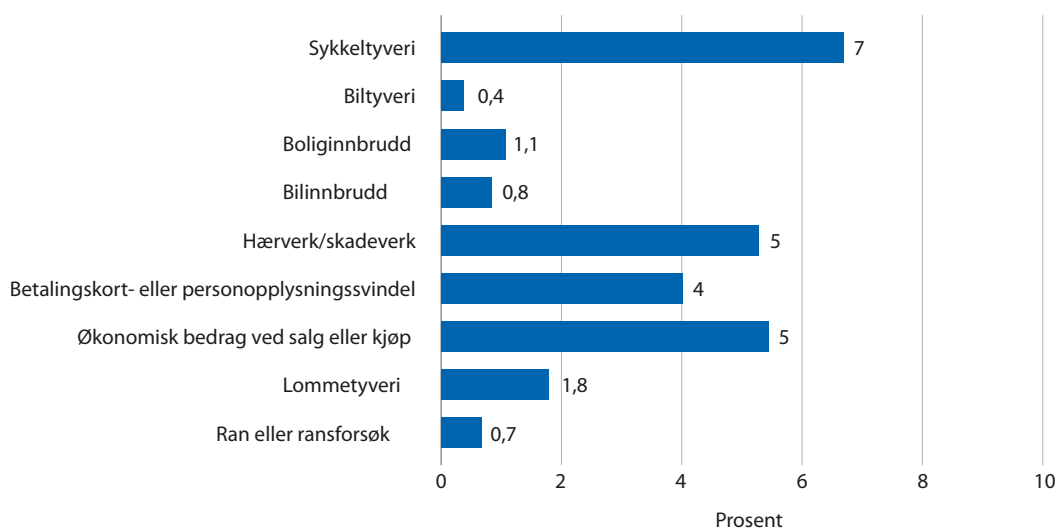

Tyveri, innbrudd og ran

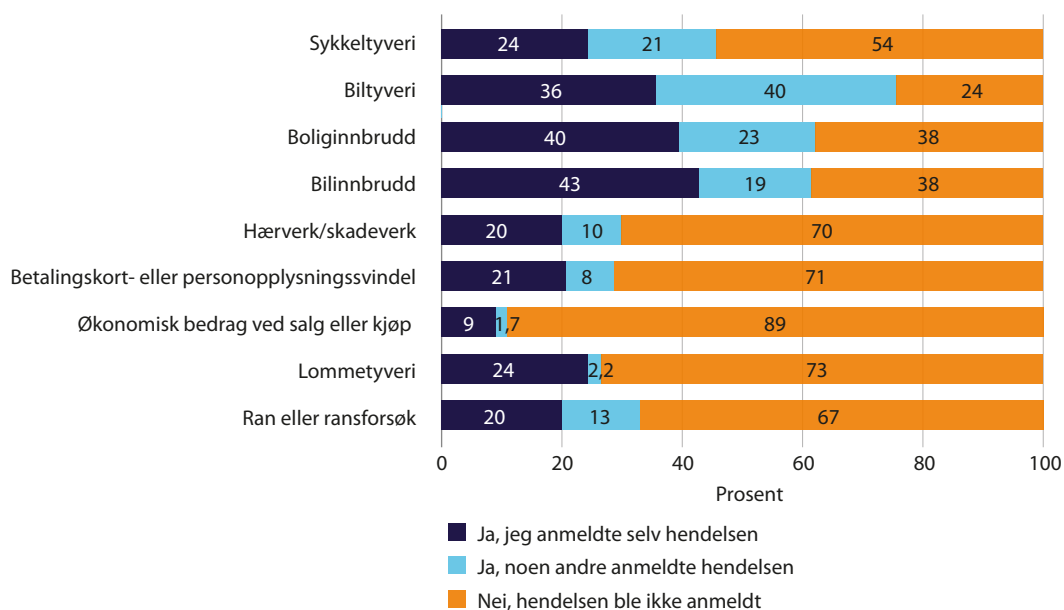
7 prosent ble frastjålet sykkel i 2022, etterfulgt av 5 prosent som ble utsatt for hærverk/skadeverk eller økonomisk bedrag ved salg eller kjøp. Biltyveri, ran eller ransforsøk, innbrudd i bil eller bolig og lommetyveri var det relativt få som ble utsatt for.

Anmeldelsestilbøyeligheten, enten forholdet ble anmeldt av en selv eller noen andre, er høyest for biltyveri og innbrudd i bolig eller bil. Sjeldnest ble økonomisk bedrag ved salg eller kjøp anmeldt.

Andel som ble utsatt for minst ett tyveri, ran eller innbrudd, etter lovbrudd

Andel blant utsatte som anmeldte til politiet, etter lovbrudd

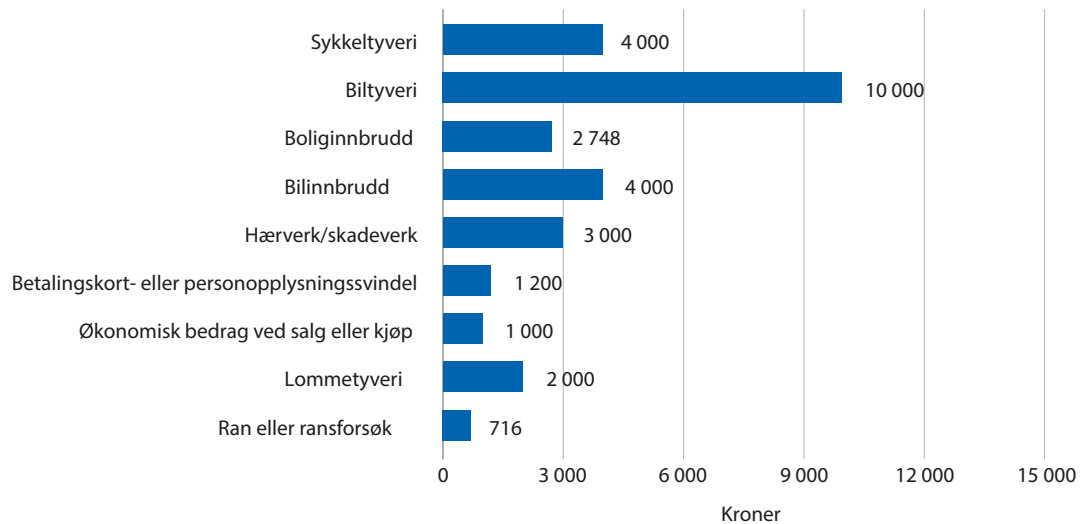

Økonomisk tap og anmeldelse

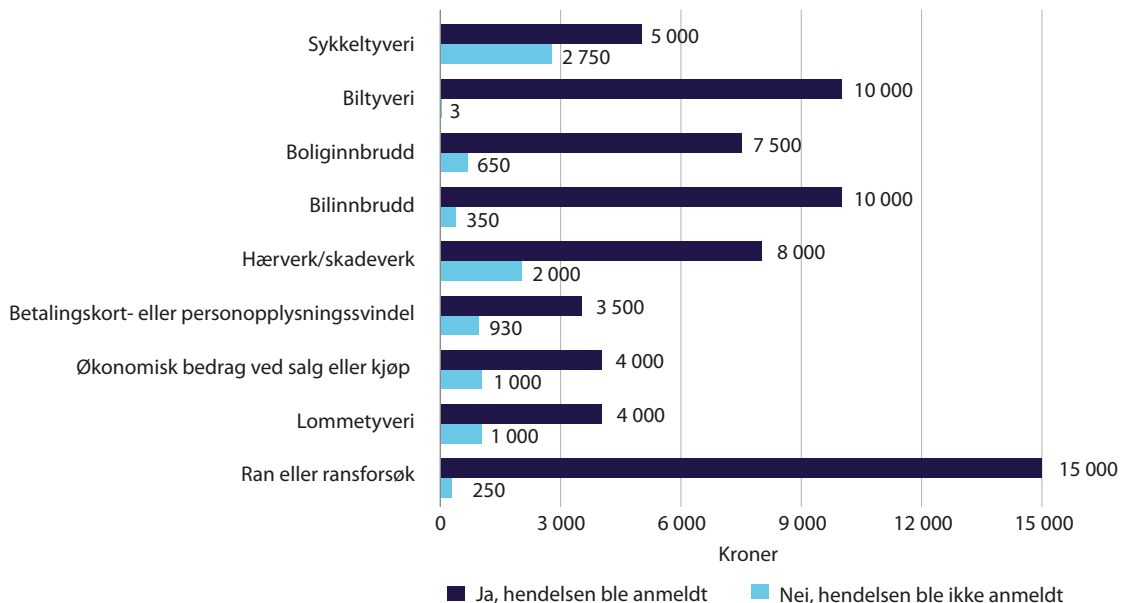
Alle deltakerne i Nasjonal trygghetsundersøkelse som svarte at de ble utsatt for vinningslovbrudd, ble også spurt om det økonomiske tapet lovbruddet påførte dem. Medianverdien deler utvalget i to like deler, det vil si at halvparten av deltakerne tapte mer enn medianverdien og den andre halvparten tapte mindre. Biltyveri påførte det største økonomiske tapet for de som ble utsatt.

Det er et velkjent fenomen at de økonomiske gevinstene ved lovbrudd påvirker forekomsten (Draca et al., 2019; Quinn & Clare, 2021). Nasjonal trygghetsundersøkelse viser at økonomisk verdi påvirker anmeldelsestilbøyeligheten også. Folk er mer tilbøyelig til å anmelde når de er utsatt for vinningslovbrudd med store økonomiske tap, mens de oftere unnlater å anmelde lovbrudd når det økonomiske tapet er lite. At anmeldelsestilbøyelighet er tett knyttet til størrelsen på tapet, henger trolig sammen med forsikring. For forsikrings saker er det nødvendig å anmelde lovbruddet, men dersom egenandelen overskrider tapet, velger trolig mange å ikke anmelde.

Økonomisk tap ved vinningslovbrudd (medianverdi)

Økonomisk tap i NOK ved vinningslovbrudd (medianverdi), etter anmeldelse

Årsaker til å ikke anmelde

Alle som ble utsatt for lovbrudd, og som ikke anmeldte, ble spurt om hva deres viktigste årsaker var. Deltakerne kunne velge flere alternativer.

At det var for bagatellmessig, og at det ikke ville hjulpet noe særlig, blir oppgitt som viktige årsaker til å ikke

anmelde tyveri, innbrudd og ran. Personer som ble utsatt for ran eller ransforsøk, oppgir dessuten oftere at de ikke har tillit til politiet, eller at de trodde politiet ville henlegge saken. Svært få oppgir grunner som at de var redd for å ikke bli trodd, frykt for negative reaksjoner eller ønske om at ingen skulle få vite om det.

Viktigste årsaker til å ikke anmelde lovbrudd, etter lovbrudd

Sykkeltyveri

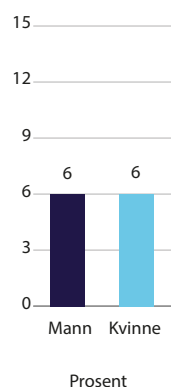
7 prosent ble utsatt for sykkeltyveri i 2022. Én av fire anmeldte tyveriet til politiet, og like mange oppgir at andre anmeldte tyveriet.

Yngre personer var noe mer utsatt for å bli frastjålet sykkel enn eldre aldersgrupper. Blant gutter i alderen

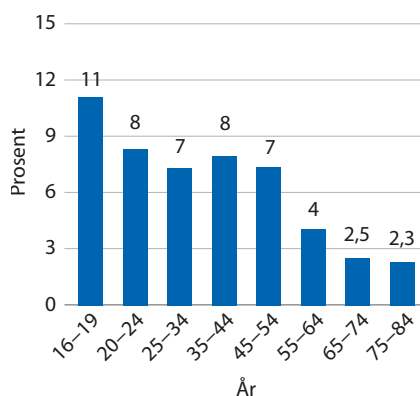
16–19 år ble 12 prosent utsatt for dette minst én gang i 2022, og andelen i denne aldersgruppen er høyere enn i noen annen gruppe. I tillegg var det flere elever/ studenter og personer med innvandringsbakgrunn som ble frastjålet sykkel i 2022.

Utsatt for minst ett sykkeltyveri i 2022

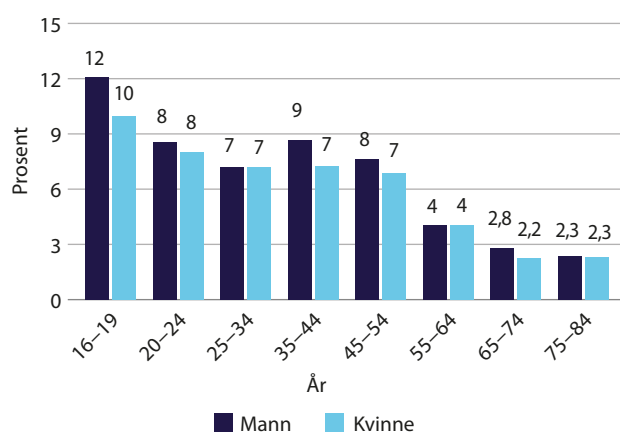
Andel utsatt for sykkeltyveri, etter kjønn

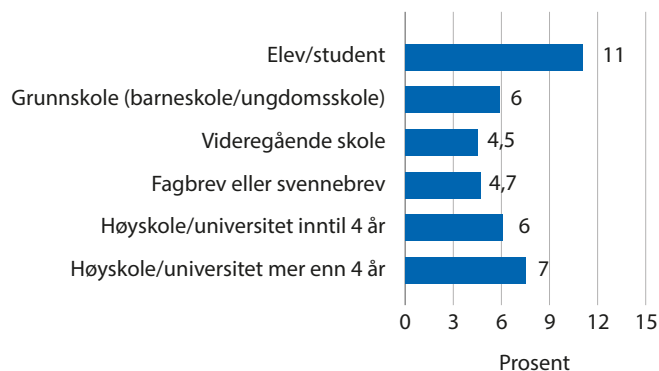
Andel utsatt for sykkeltyveri, etter alder

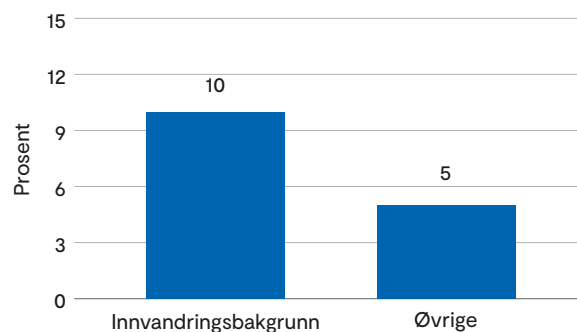
Andel utsatt for sykkeltyveri, etter alder og kjønn

Andel utsatt for sykkeltyveri, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for sykkeltyveri, etter innvandringsbakgrunn

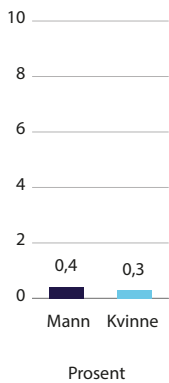
Biltyveri

0,4 prosent ble utsatt for biltyveri i 2022. 36 prosent av disse anmeldte biltyveriet, og ytterligere 40 prosent svarer at noen andre anmeldte det. Det er altså kun ett av fire biltyverier som ikke er kjent for politiet.

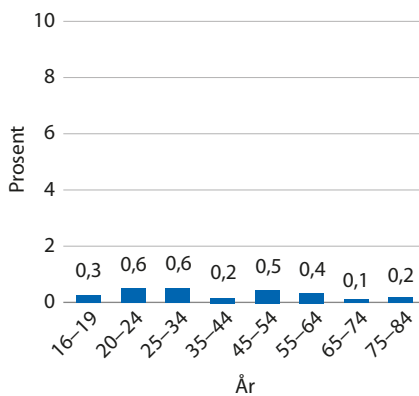
I de fleste aldersgrupper er det en overvekt av menn som opplevde at bilen deres ble stjålet, og forskjellen er størst blant de unge. Flere med innvandringsbakgrunn enn blant de øvrige ble frastjålet en bil i 2022.

Utsatt for minst ett biltyveri i 2022

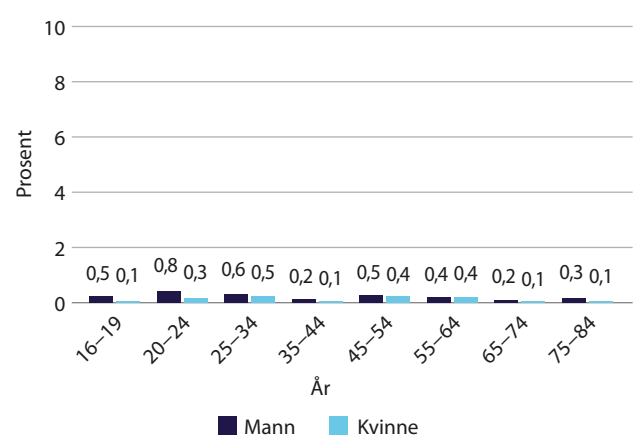
Andel utsatt for biltyveri, etter kjønn

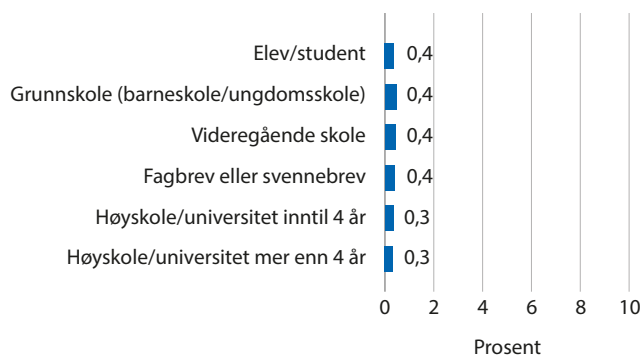
Andel utsatt for biltyveri, etter alder

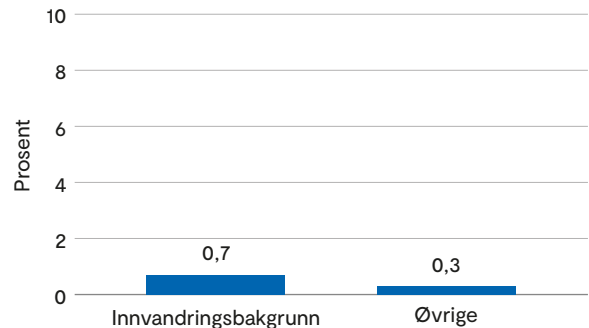
Andel utsatt for biltyveri, etter alder og kjønn

Andel utsatt for biltyveri, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for biltyveri, etter innvandringsbakgrunn

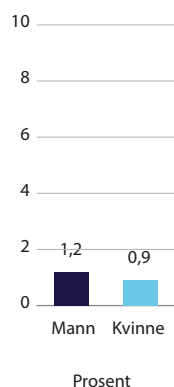
Innbrudd i bolig

1 prosent opplevde innbrudd i bolig i 2022. Av disse anmeldte 40 prosent innbruddet til politiet, mens 38 prosent anmeldte ikke. 19 prosent oppga at politiet ble kjent med innbruddet på annen måte.

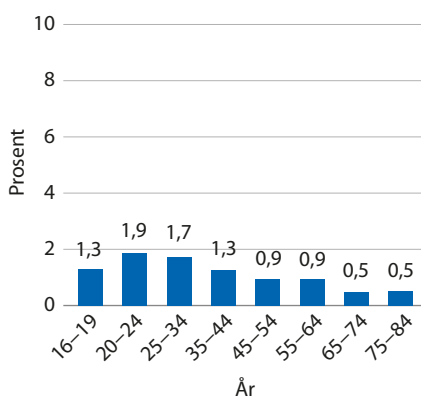
Flere blant de unge voksne ble utsatt for innbrudd i bolig. Noen flere menn enn kvinner ble utsatt for boliginnbrudd i 2022. Noen flere elever/studenter og personer med grunnskoleutdanning som høyeste utdanningsnivå ble utsatt. Flere personer med innvandringsbakgrunn enn de øvrige ble utsatt.

Utsatt for minst ett innbrudd i bolig i 2022

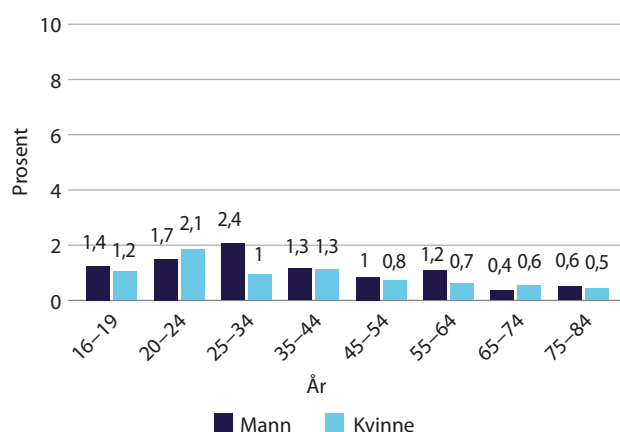
Andel utsatt for boliginnbrudd, etter kjønn

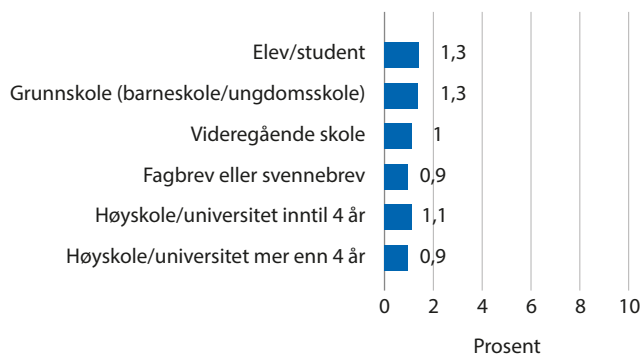
Andel utsatt for boliginnbrudd, etter alder

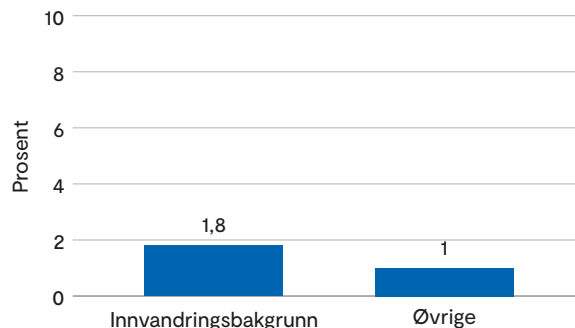
Andel utsatt for boliginnbrudd, etter alder og kjønn

Andel utsatt for boliginnbrudd, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for boliginnbrudd, etter innvandringsbakgrunn

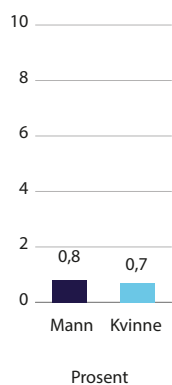
Innbrudd i bil

0,8 prosent ble utsatt for innbrudd i bil i 2022. 43 prosent av de som ble utsatt for innbrudd i bil, anmeldte lovbruddet til politiet, og 19 prosent oppga at politiet fikk vite om det på annen måte.

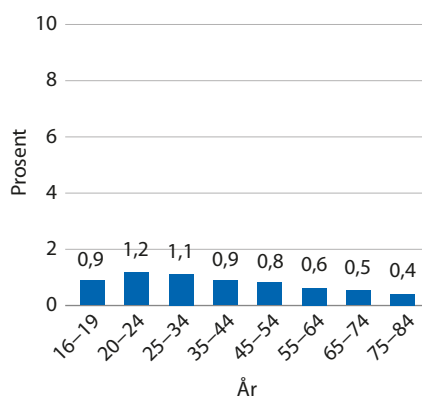
Innbrudd i bil var sjelden i alle aldersgrupper, men forekom noe oftere blant unge voksne i alderen 20–34 år. Noen flere med innvandringsbakgrunn enn de øvrige ble utsatt for innbrudd i bil.

Utsatt for minst ett innbrudd i bil i 2022

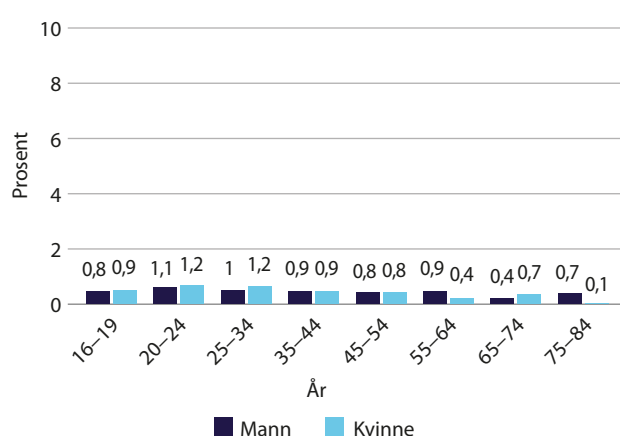
Andel utsatt for bilinnbrudd, etter kjønn

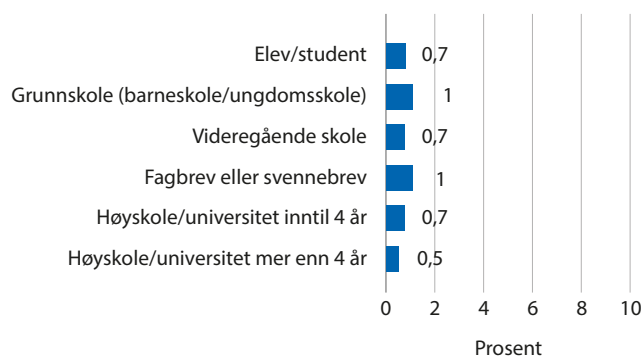
Andel utsatt for bilinnbrudd, etter alder

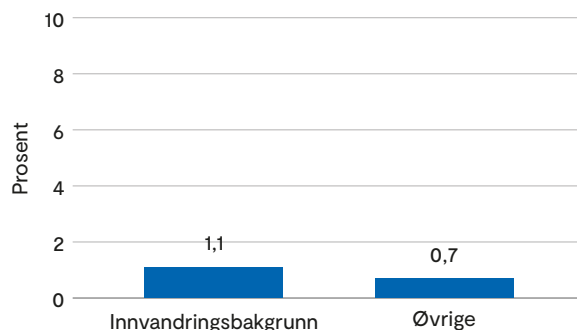
Andel utsatt for bilinnbrudd, etter alder og kjønn

Andel utsatt for bilinnbrudd, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for bilinnbrudd, etter innvandringsbakgrunn

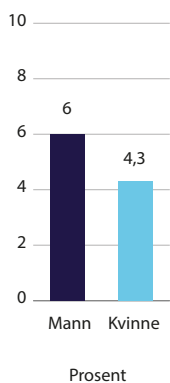
Hærverk og skadeverk

5 prosent ble utsatt for hærverk eller skadeverk i 2022. 20 prosent anmeldte forholdet til politiet, og 10 prosent oppga at politiet fikk vite om det på annen måte.

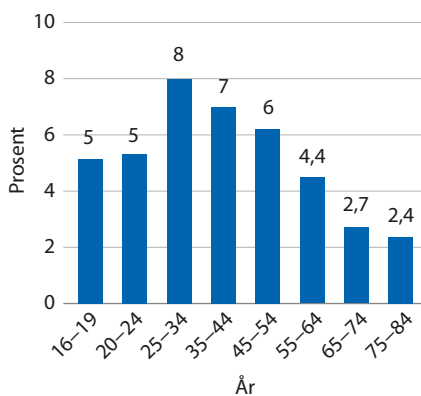
Flere menn enn kvinner ble utsatt for hærverk eller skadeverk, flest i alderen 25–34 år. Noen flere med innvandringsbakgrunn ble utsatt for hærverk eller skadeverk i 2022.

Utsatt for minst ett tilfelle av hærverk eller skadeverk i 2022

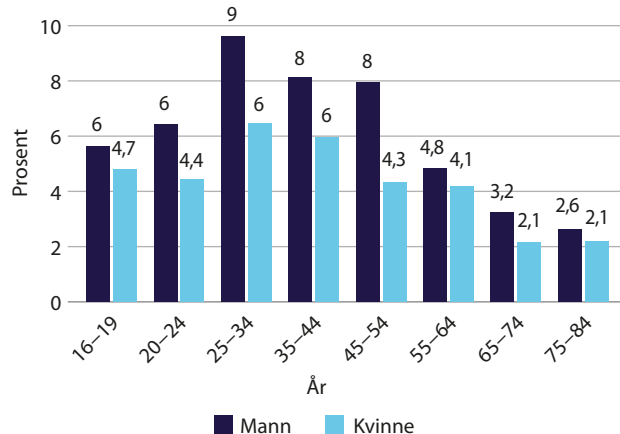
Andel utsatt for hærverk, etter kjønn

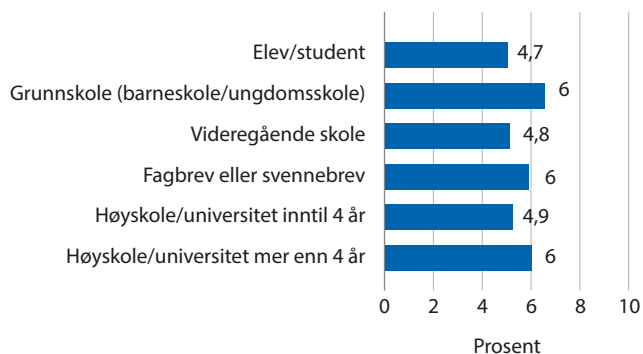
Andel utsatt for hærverk, etter alder

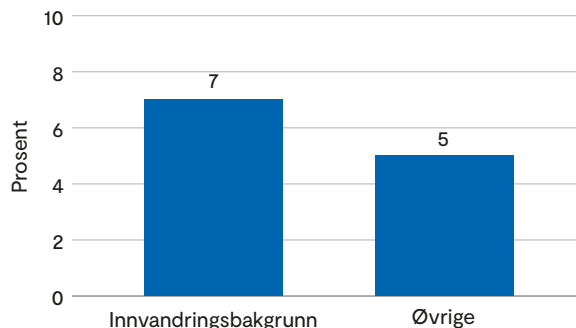
Andel utsatt for hærverk, etter alder og kjønn

Andel utsatt for hærverk, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for hærverk, etter innvandringsbakgrunn

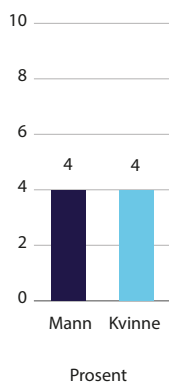
Betalingskort- eller personopplysningssvindel

4 prosent ble utsatt for betalingskort- eller personopplysningssvindel i 2022. 21 prosent anmeldte forholdet til politiet, og 8 prosent oppga at politiet fikk vite om det på annen måte.

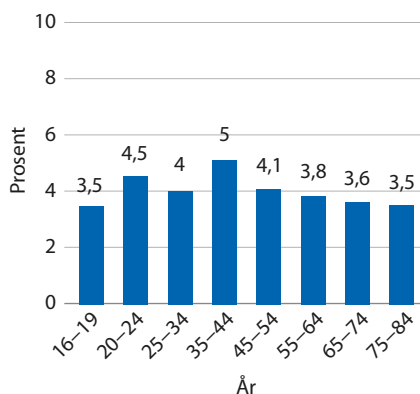
Andelen som ble utsatt for denne typen svindel, varierer lite med alder og mellom menn og kvinner. Noen flere personer med innvandringsbakgrunn ble utsatt for betalingskort- eller personopplysningssvindel i 2022.

Utsatt for minst ett tilfelle av betalingskort- eller personopplysningssvindel i 2022

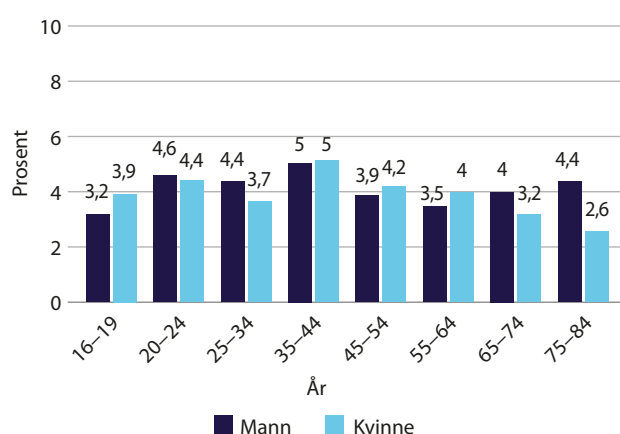
Andel utsatt for kort- eller id-svindel, etter kjønn

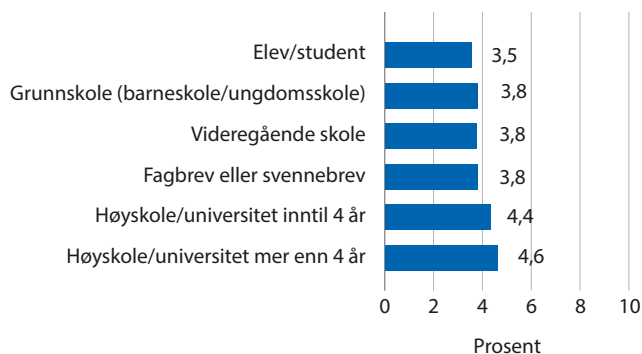
Andel utsatt for kort- eller id-svindel, etter alder

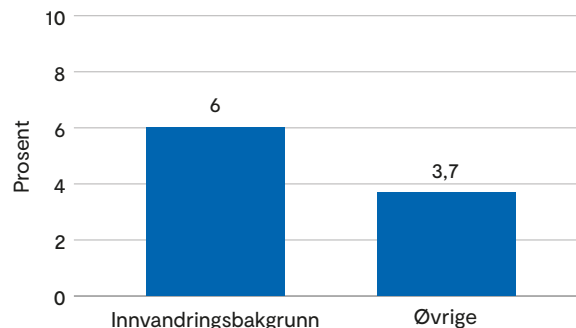
Andel utsatt for kort- eller id-svindel, etter alder og kjønn

Andel utsatt for kort- eller id-svindel, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for kort- eller id-svindel, etter innvandringsbakgrunn

Økonomisk bedrag ved salg eller kjøp

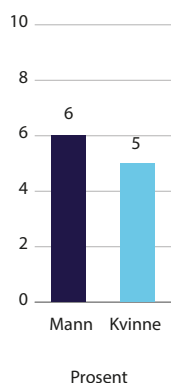
5 prosent opplevde økonomisk bedrag ved salg eller kjøp i 2022, og 9 prosent anmeldte dette til politiet. 1,7 prosent rapporterte at politiet fikk vite om det på annen måte.

Færrest personer i den eldste aldersgruppen ble utsatt for slikt bedrag.

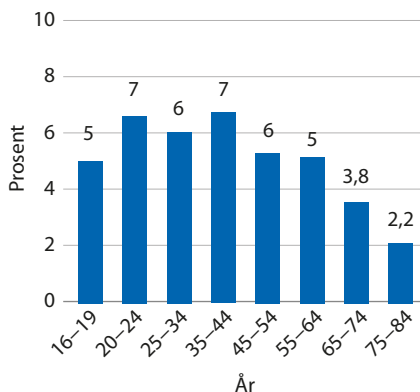
Noe flere menn enn kvinner ble utsatt, og flere personer med innvandringsbakgrunn ble utsatt for bedrag ved salg eller kjøp enn øvrige.

Utsatt for minst ett tilfelle av økonomisk bedrag ved salg eller kjøp i 2022

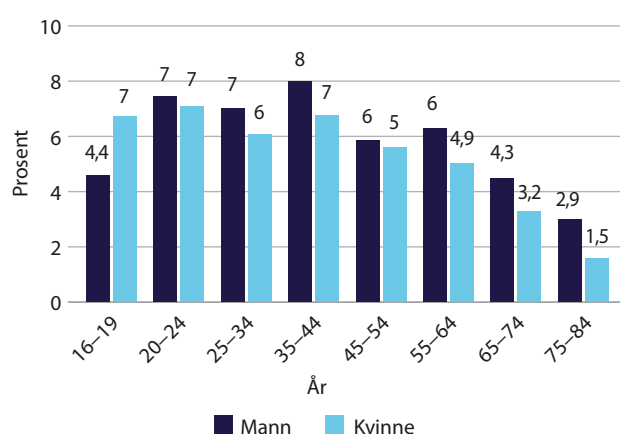
Andel utsatt for økonomisk bedrag, etter kjønn

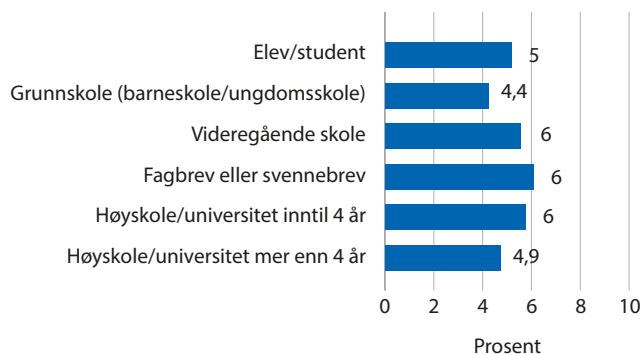
Andel utsatt for økonomisk bedrag, etter alder

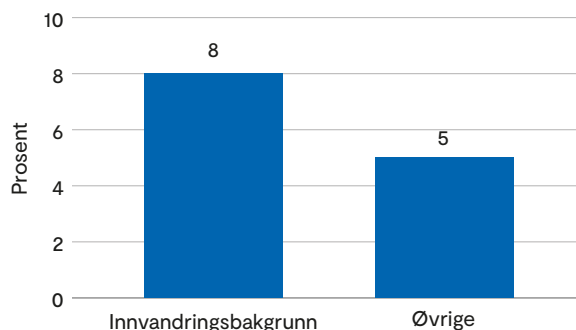
Andel utsatt for økonomisk bedrag, etter alder og kjønn

Andel utsatt for økonomisk bedrag, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for økonomisk bedrag, etter innvandringsbakgrunn

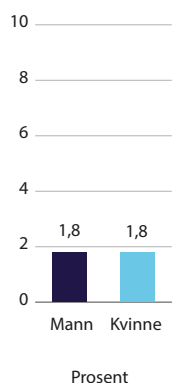
Lommetyveri

1,8 prosent ble utsatt for lommetyveri i 2022. Av disse anmeldte 24 prosent lovbruddet til politiet. Litt over 2 prosent oppga at politiet fikk vite om det på annen måte. Utsatthet for lommetyveri var vanligst blant de

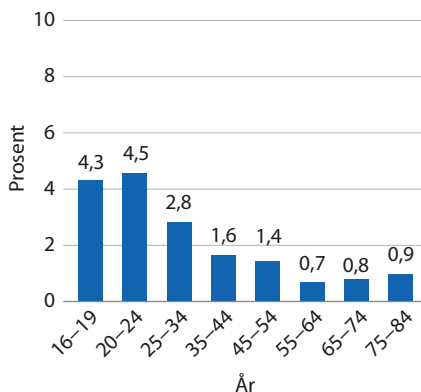
ungste og blant elever/studenter. Flere personer med innvandringsbakgrunn ble utsatt for lommetyveri enn den øvrige befolkningen.

Utsatt for minst ett tilfelle av lommetyveri i 2022

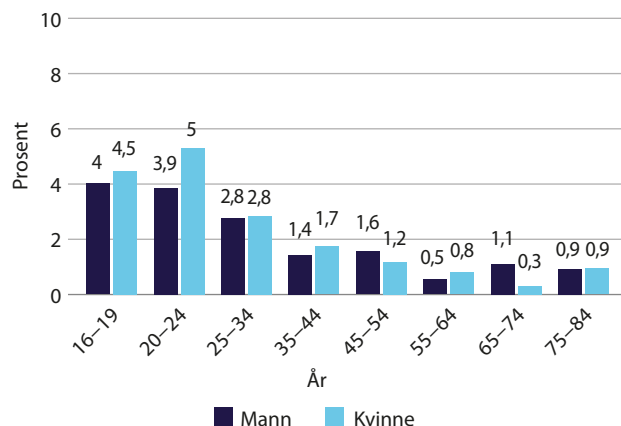
Andel utsatt for lommetyveri, etter kjønn

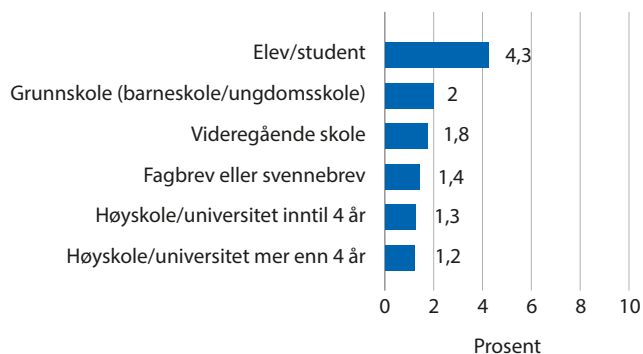
Andel utsatt for lommetyveri, etter alder

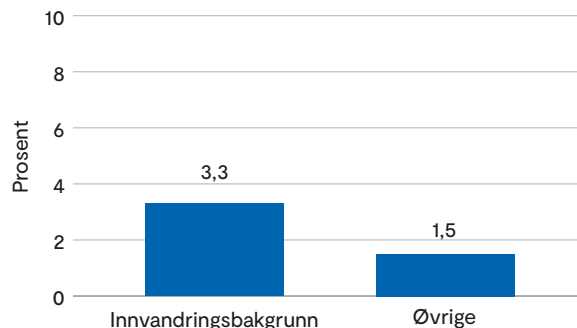
Andel utsatt for lommetyveri, etter alder og kjønn

Andel utsatt for lommetyveri, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for lommetyveri, etter innvandringsbakgrunn

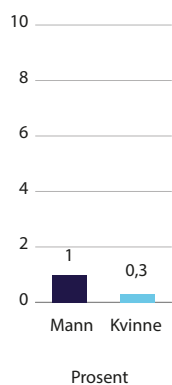
Ranet eller forsøkt ranet

0,7 prosent ble ranet eller forsøkt ranet i 2022, og 20 prosent av de utsatte anmeldte dette til politiet. 13 prosent rapporterte at politiet fikk vite om det på annen måte.

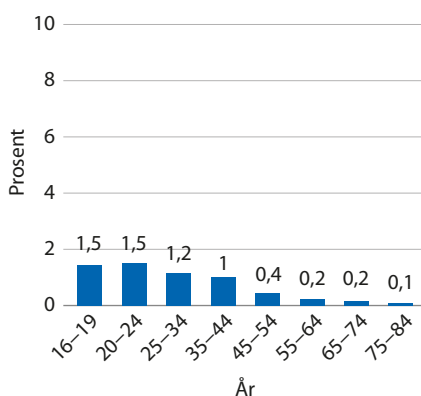
Å bli utsatt for ran eller forsøk på ran var vanligere blant de yngre aldersgruppene. Flere menn enn kvinner ble utsatt for ran eller forsøk på ran, og kjønnsforskjellen var størst blant de yngste.

Utsatt for minst ett tilfelle av ran eller forsøk på ran i 2022

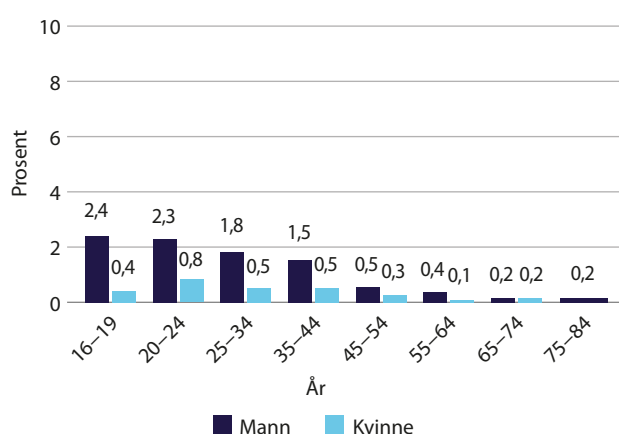
Andel utsatt for ran/forsøk, etter kjønn

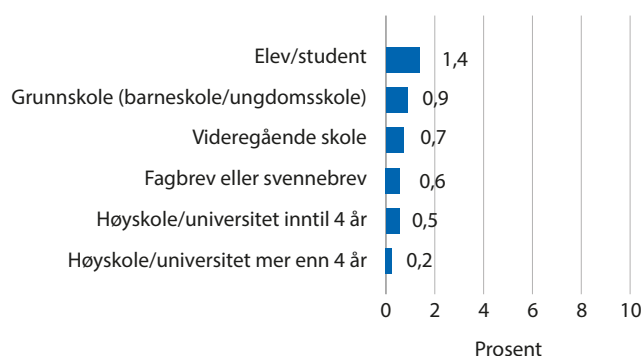
Andel utsatt for ran/forsøk, etter alder

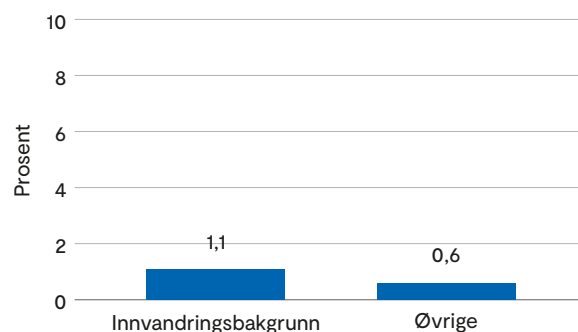
Andel utsatt for ran/forsøk, etter alder og kjønn

Andel utsatt for ran/forsøk, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for ran/forsøk, etter innvandringsbakgrunn

Utsatthet

Totalt ble 13 prosent utsatt for minst én voldshandling i 2022. Flest ble truet, etterfulgt av å bli lugget eller kløpet. Det var færrest som ble banket opp, 0,5 prosent. Voldshandlingene er kategorisert som trusler, vold og grov vold (se neste side). Det var betydelig flere som opplevde vold enn grov vold. Den vanligste gjerningspersonen for vold og grov vold var fremmed, «annen», venn eller bekjent. For både vold og grov vold var den vanligste arenaen arbeidsplass/skole/utdanningsinstitusjon, etterfulgt av egen bolig.

Utsatthet for vold varierte etter alder; yngre personer var langt oftere voldsutsatt enn eldre personer, og dette gjaldt særlig for menn. Elever/studenter og personer med innvandringsbakgrunn var særlig mer utsatt for vold, men også grov vold.

Utsatthet og uro

Uroen for å bli utsatt for trusler og vold er lavere enn bekymrer seg for å bli utsatt for trusler, er andelen utsatte 6 prosent – altså omtrent lik. Litt over 4 prosent er ofte bekymret for å bli utsatt for fysisk vold, mens andelen utsatte er høyere. 8 prosent ble utsatt for voldshandlinger som lugging, risting, dytting eller slag med flat hånd. 3,9 prosent ble utsatt for grov vold, som slag med knyttneve eller å bli banket opp.

Anmeldelsestilbøyelighet

Anmeldelsestilbøyeligheten for voldsutsatthet var relativt høyere enn for andre typer lovbrudd, men fremdeles lav – det vil si at mørketallene også for voldsutsatthet er betydelige. Anmeldelsestilbøyeligheten varierer stort mellom de ulike lovbruddene. Personer som har blitt banket opp, slått med knyttneve eller gjenstand, eller som har blitt utsatt for andre fysiske angrep, anmelder oftest. Disse lovbruddene er kategorisert som grov vold, men selv for disse lovbruddene var det ikke mer enn én av fem som anmeldte. For de øvrige voldshandlingene var det enda færre som anmeldte.

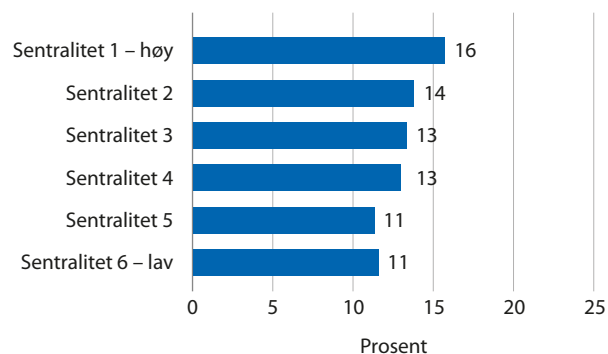
Andel utsatt for minst én voldshandling i 2022

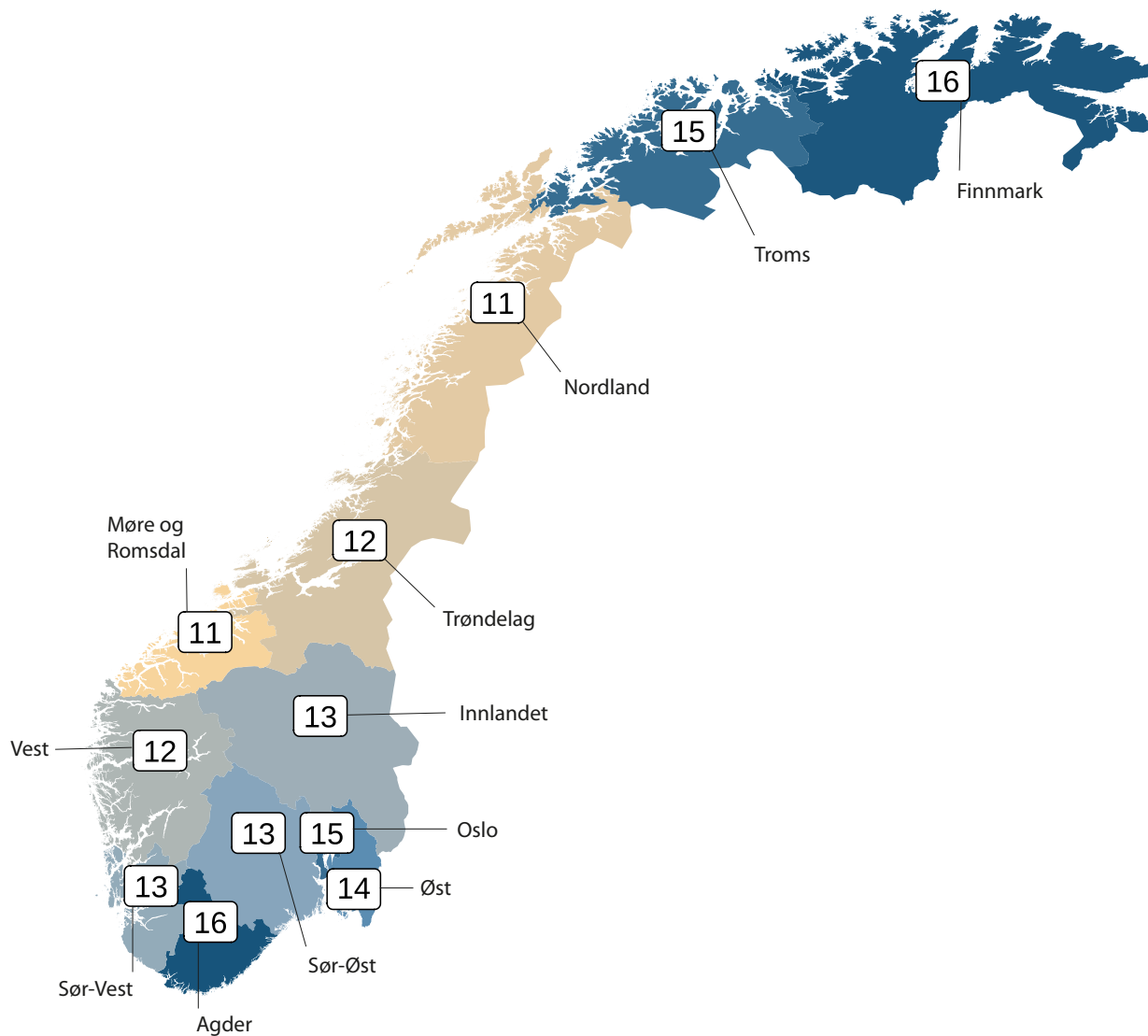
Vold og trusler etter politidistrikt og sentralitet

Det er noe variasjon mellom politidistrikt i utsatthet for vold og trusler. Det er også noe variasjon etter sentralitet; andelen utsatt for vold og trusler er høyere i mer sentrale områder.

Andel utsatt for minst én voldshandling, etter sentralitet

Andel utsatt for minst én voldshandling, etter politidistrikt

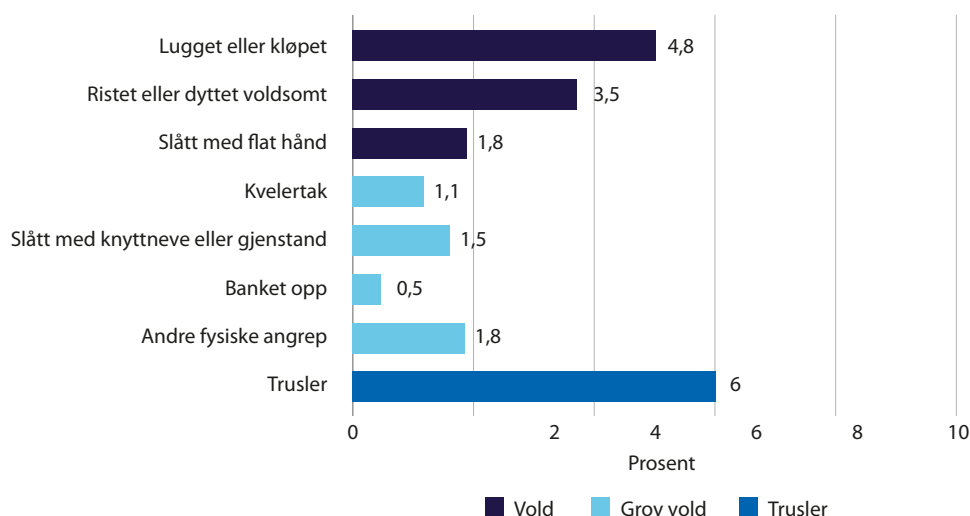

Vold og trusler

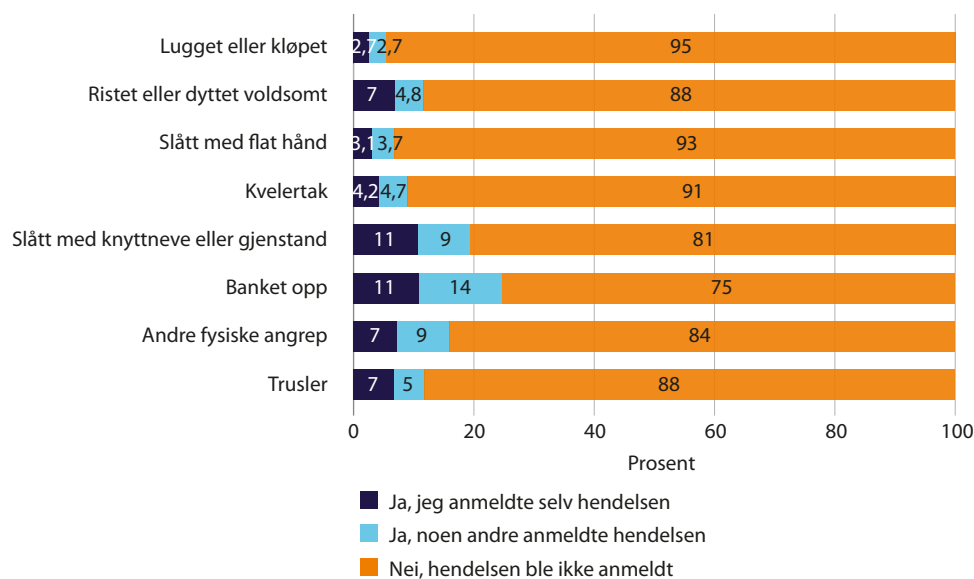
Trusler var den typen voldshandling som flest ble utsatt for i 2022, 6 prosent, etterfulgt av lugging og klyping, som 5 prosent ble utsatt for. Svært få av disse hendelsene er kjent for politiet, og andelen som anmelder, er lave. Blant personer som ble utsatt for grove voldshendelser som å bli banket opp eller slått

med knyttneve eller gjenstand, anmeldte 11 prosent selv, og hendelsen ble like ofte anmeldt av noen andre. De øvrige hendelsene ligger mellom disse to ytterpunktene både i hvor mange som ble utsatt, og hvor mange som anmeldte.

Andel utsatt for minst én voldshandling, etter lovbrudd

Andel blant utsatte som anmeldte til politiet

Årsaker til å ikke anmelde

Alle som ble utsatt for lovbrudd, og som ikke anmeldte, ble spurt om hva deres viktigste årsaker var. Deltakerne kunne velge flere alternativer.

At det ikke ville hjulpet noe særlig, og at det var for bagatellmessig, blir oppgitt som viktige årsaker til å

ikke anmelde voldshendelser, med unntak av å bli banket opp. For risting, dytting, slag med flat hånd og kvelertak er at det var en privatsak, ikke en politisak, noe mange oppgir som en viktig årsak til at de ikke anmeldte.

Viktigste årsaker til å ikke anmelde lovbrudd, etter lovbrudd

Vold og grov vold

Fordi spørsmålene om vold i undersøkelsen er svært spesifikke, vil disse voldshandlingene bli samlet i kategoriene vold og grov vold. Tabellen under viser hvordan de ulike voldshandlingene er kategorisert.

En slik kategorisering er ikke uten problemer. For eksempel kan det som her blir beskrevet som vold, oppleves som skremmende og ha negative og omfattende fysiske og psykologiske virkninger. Når vi allikevel kategoriserer voldshandlingene slik, er det fordi det fysiske skadepotensialet for grove voldshandlinger er større (Stefansen & Mossige, 2016).

8 prosent av respondentene ble utsatt for vold og 3,9 prosent for grov vold i løpet av 2022.

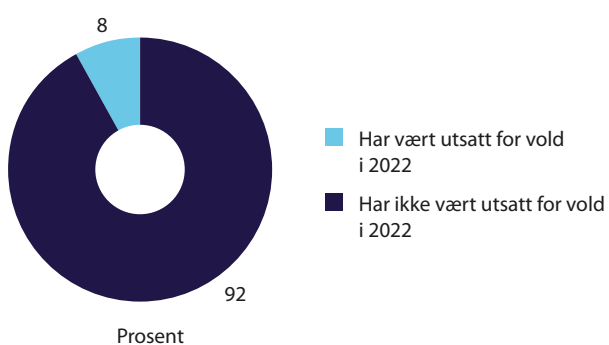
Vold

- Har noen lugget eller kløpet deg?
- Har noen ristet eller dyttet deg voldsomt?
- Har noen slått deg med flat hånd?

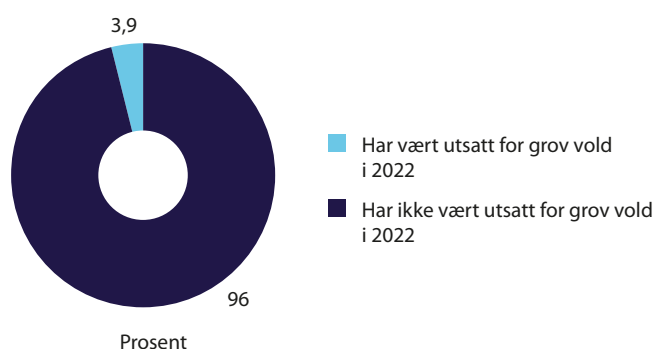
Grov vold

- Har noen tatt kvelertak på deg?
- Har noen slått deg med knyttneven eller hard gjenstand?
- Har noen banket deg opp?
- Har noen angrepet deg fysisk på andre måter?

Andel utsatt for vold

Andel utsatt for grov vold

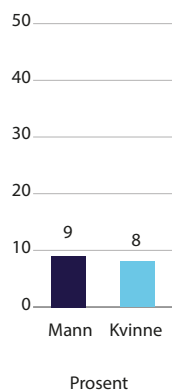

Vold er definert som lugging, klypning, voldsom risting eller dytting og slag med flat hånd. Langt flere unge personer ble utsatt for vold, og flere menn enn kvinner i de yngste aldersgruppene. Én av tre gutter i alderen 16–19 år ble utsatt for en voldshandling i 2022, mens blant gutter i alderen 25–34 år ble én av ti utsatt.

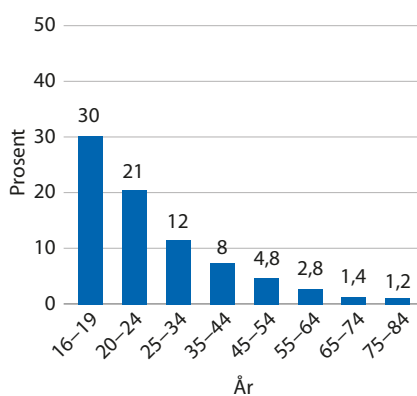
Elever/studenter var betydelig oftere utsatt for vold, og personer med innvandringsbakgrunn var oftere utsatt enn den øvrige befolkningen.

Utsatt for minst ett tilfelle av vold i 2022

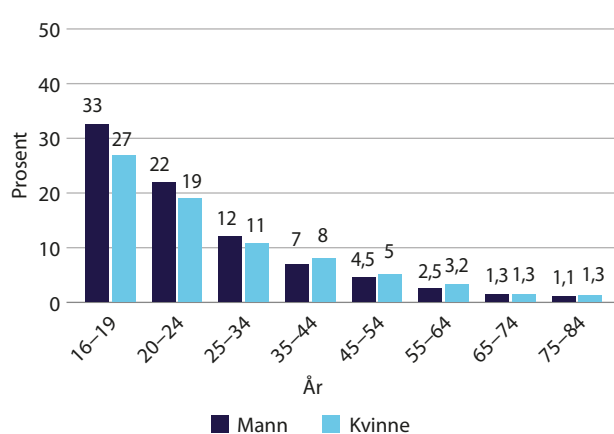
Andel utsatt for vold, etter kjønn

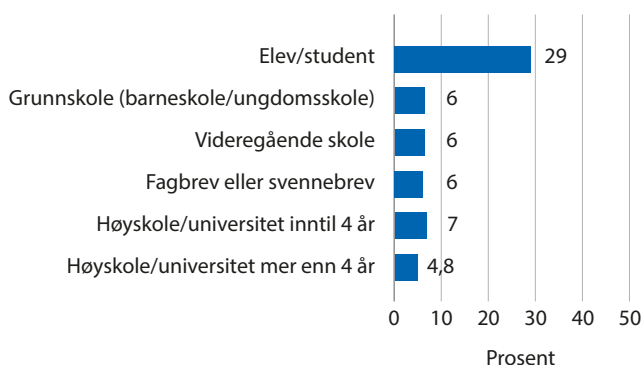
Andel utsatt for vold, etter alder

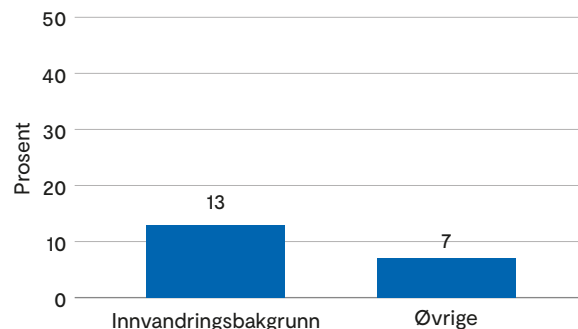
Andel utsatt for vold, etter alder og kjønn

Andel utsatt for vold, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for vold, etter innvandringsbakgrunn

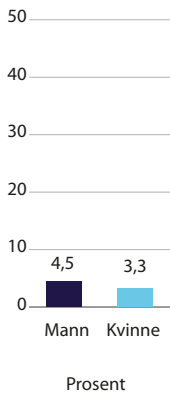
Grov vold

Grov vold er definert som kvelertak, slag med knyttneve eller hard gjenstand, å banke opp og andre fysiske angrep. Utsatthet for grov vold var vanligst i den yngste aldersgruppen; 10 prosent av personer mellom 16 og 19 år ble utsatt for slike voldshandlinger i 2022, og andelen utsatte synker med alder.

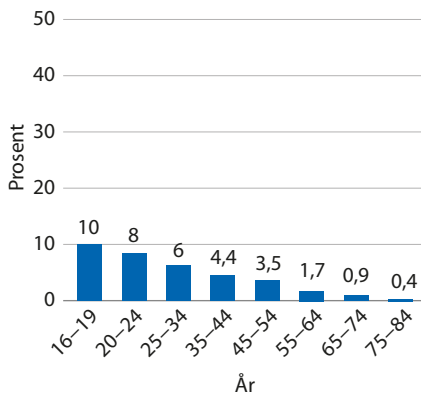
Unge menn er mest utsatt for grov vold. Blant de eldre aldersgruppene er det svært små forskjeller mellom menn og kvinner. Elever/studenter var oftere utsatt, og flere personer med innvandringsbakgrunn var utsatt enn den øvrige befolkningen.

Utsatt for minst ett tilfelle av grov vold i 2022

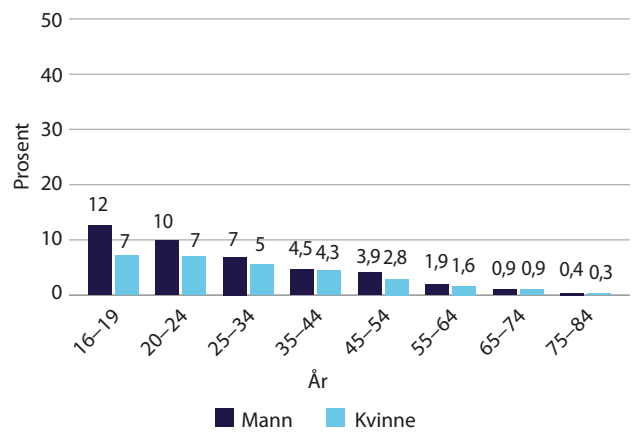
Andel utsatt for grov vold, etter kjønn

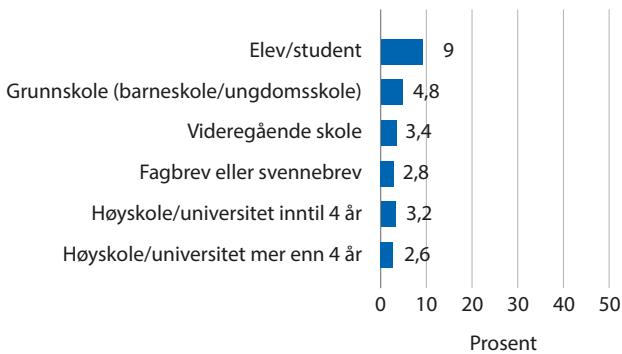
Andel utsatt for grov vold, etter alder

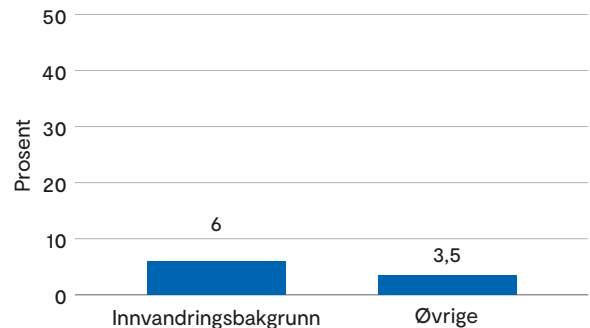
Andel utsatt for grov vold, etter alder og kjønn

Andel utsatt for grov vold, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for grov vold, etter innvandringsbakgrunn

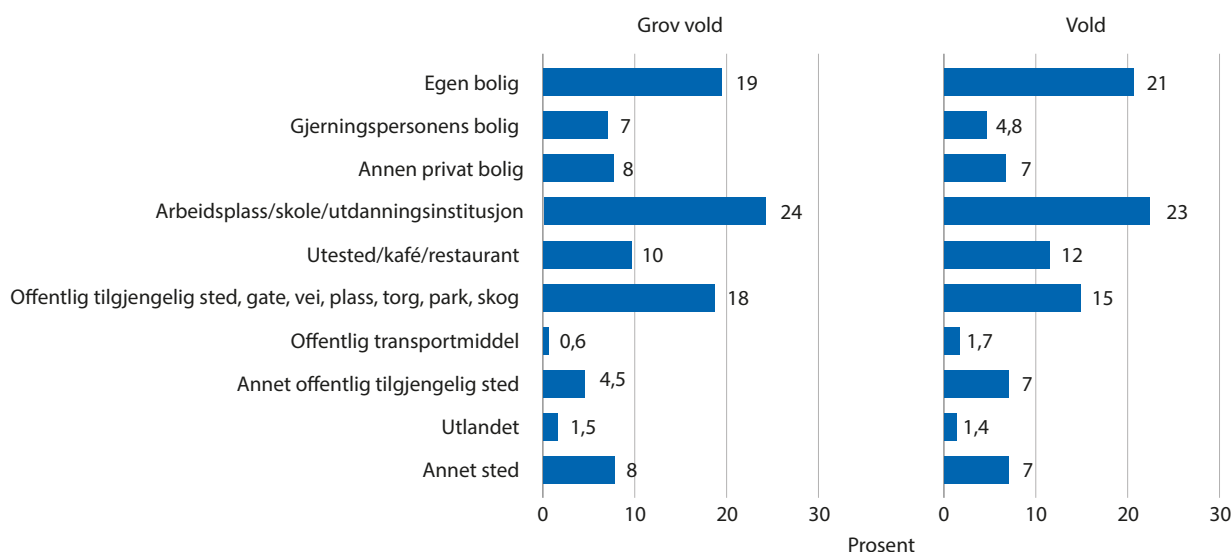

Hendelsessted og gjerningsperson

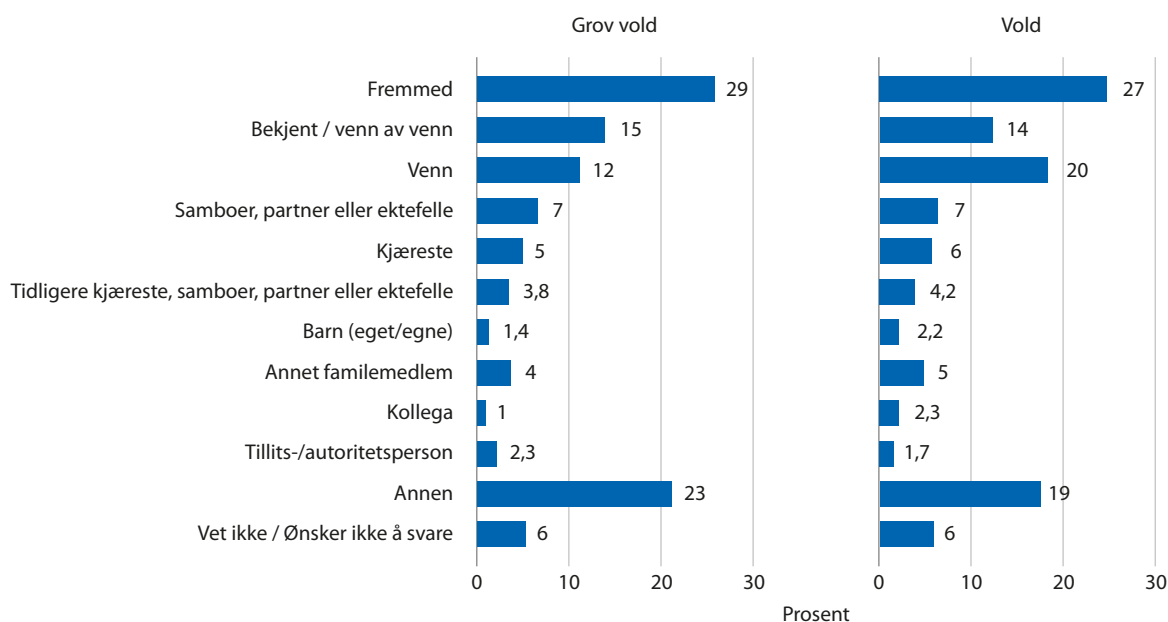
De vanligste arenaene for voldshendelsene var arbeidsplass/skole/utdanningsinstitusjon, etterfulgt av egen bolig og offentlig tilgjengelig sted som gate, plass, torg eller park. Personer som ble utsatt for vold i 2022, fortalte også om deres relasjon til gjerningspersonen(e) på det tidspunktet hendelsen skjedde.

For både vold og grov vold oppga flest at utøveren av volden de ble utsatt for, var enten fremmed, «annen», venn eller bekjent.

Hendelsessted, etter type lovbrudd

Gjerningsperson, etter type lovbrudd

Seksuell vold

Nasjonal trygghetsundersøkelse spør om tre hovedkategorier av seksuell vold. Seksuell omgang er samleie, analsex og onanering, seksuell handling er berøring av kjønnsorganer og annen seksualisert berøring, og seksuell atferd er nakenhet og bevegelser, mot ens vilje eller i en situasjon der en ikke kan samtykke. Digital seksuell vold blir også målt.

7 prosent ble utsatt for seksuell vold i 2022

Utsatthet

Litt over 1 prosent ble utsatt for uønsket seksuell omgang i 2022. Kvinner ble oftere utsatt enn menn, og særlig unge kvinner – 10 prosent av kvinner i alderen 16–19 år og 8 prosent i alderen 20–24 år ble utsatt for samleie eller analsex mot deres vilje eller i en situasjon der de ikke kunne samtykke. 8 prosent ble utsatt for seksuell handling, og flere kvinner enn menn ble utsatt. Særlig er andelene som ble utsatt, store blant unge kvinner; 20 og 25 prosent av kvinner i henholdsvis alderen 16–19 og 20–24 år ble utsatt for dette i 2022. 7 prosent ble utsatt for seksuell atferd, og også for denne typen seksuell vold er det særlig unge kvinner som er utsatt.

Utsatthet og uro

5 prosent er ofte bekymret for å bli utsatt for seksuelle overgrep eller krenkelser. 7 prosent ble utsatt for minst én seksuell voldshandling, og blant disse ble flest utsatt for uønsket seksuell atferd. Dette omfatter nakenhet, bevegelser og ord. Det kan være at uroen er for grovere seksuell vold, slik som seksuell handling eller omgang (voldtekt). Hvis det er tilfelle, overskrider uroen den faktiske utsattheten.

Anmeldelsestilbøyelighet

Anmeldelsestilbøyeligheten er lav blant de som ble utsatt for seksuell vold. Få anmelder hendelsen, og det gjelder for alle former for seksuell vold. For seksuell handling er mørketallene svært store, ettersom disse lovbruddene så godt som ikke blir anmeldt. De som ble utsatt, oppgir at grunner til å ikke anmelde er at det var for bagatellmessig, og at det ikke ville hjulpet noe særlig. Seksuell omgang og digital seksuell vold blir hyppigst anmeldt. 9 prosent anmeldte onanering, og 4 til 8 prosent av de ulike formene for digital seksuell vold ble anmeldt. For alle var en viktig grunn til at de ikke anmeldte, at de mente det ikke ville hjulpet noe særlig. At ingen skulle få vite om det, at de ikke ville skape problemer for personen som hadde gjort det, og at det var en privatsak, ikke en politisak, var også vanlige grunner til at den seksuelle volden ikke ble anmeldt. Flere forventet også at politiet ville henlegge saken.

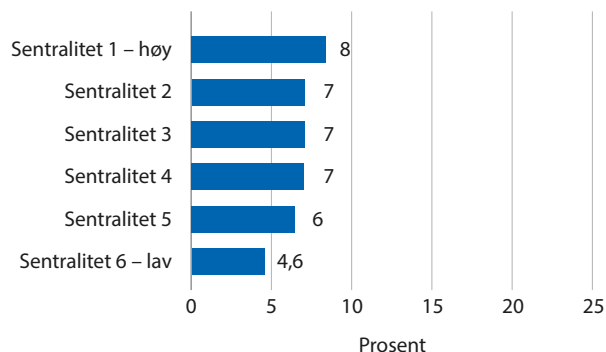
Andel utsatt for minst én seksuell voldshandling i 2022

Seksuell vold etter politidistrikt og sentralitet

Det er noe variasjon mellom politidistrikter i utsatthet for seksuell vold. Det er også noe variasjon i utsatthet etter sentralitet; andelen utsatt for lovbrudd er høyere i mer sentrale områder.

Andel utsatt for minst én seksuell voldshandling i 2022, etter sentralitet

Andel utsatt for minst én seksuell voldshandling, etter politidistrikt

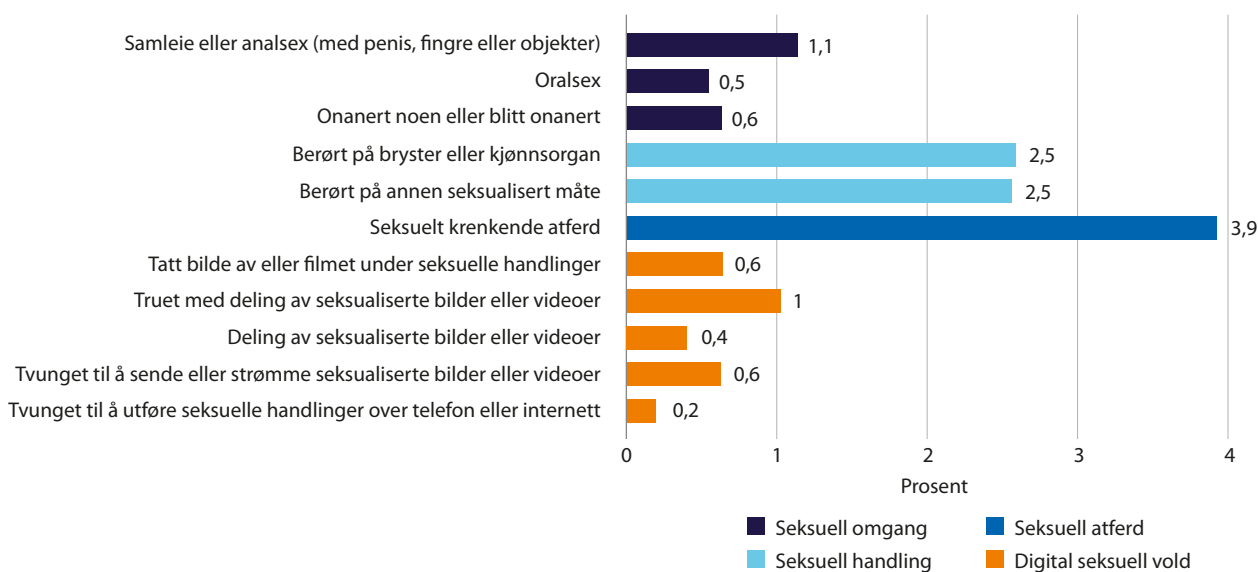

Seksuell vold

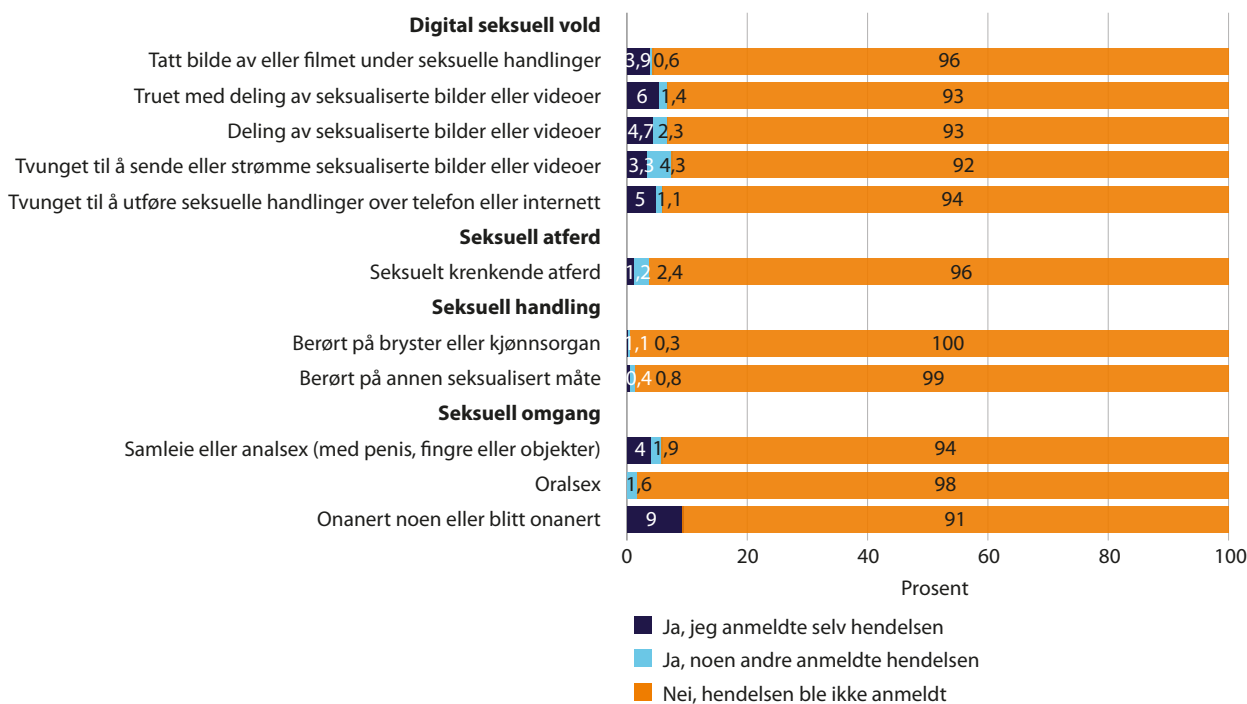
Den vanligste typen seksuell vold respondentene ble utsatt for, var seksuelt krenkende atferd, som nakenhet eller gester. 4 prosent opplevde dette minst én gang i løpet av 2022.

Anmeldelsestilbøyeligheten er lav blant personer som ble utsatt for seksuell vold. Digital seksuell vold blir generelt anmeldt noe oftere enn annen seksuell vold, selv om andelen som anmeldte, er høyest blant de som ble utsatt for å bli onanert eller måtte onanere noen mot sin vilje.

Andel utsatt for minst én seksuell voldshandling, etter lovbrudd

Andel blant utsatte som anmeldte til politiet, etter lovbrudd

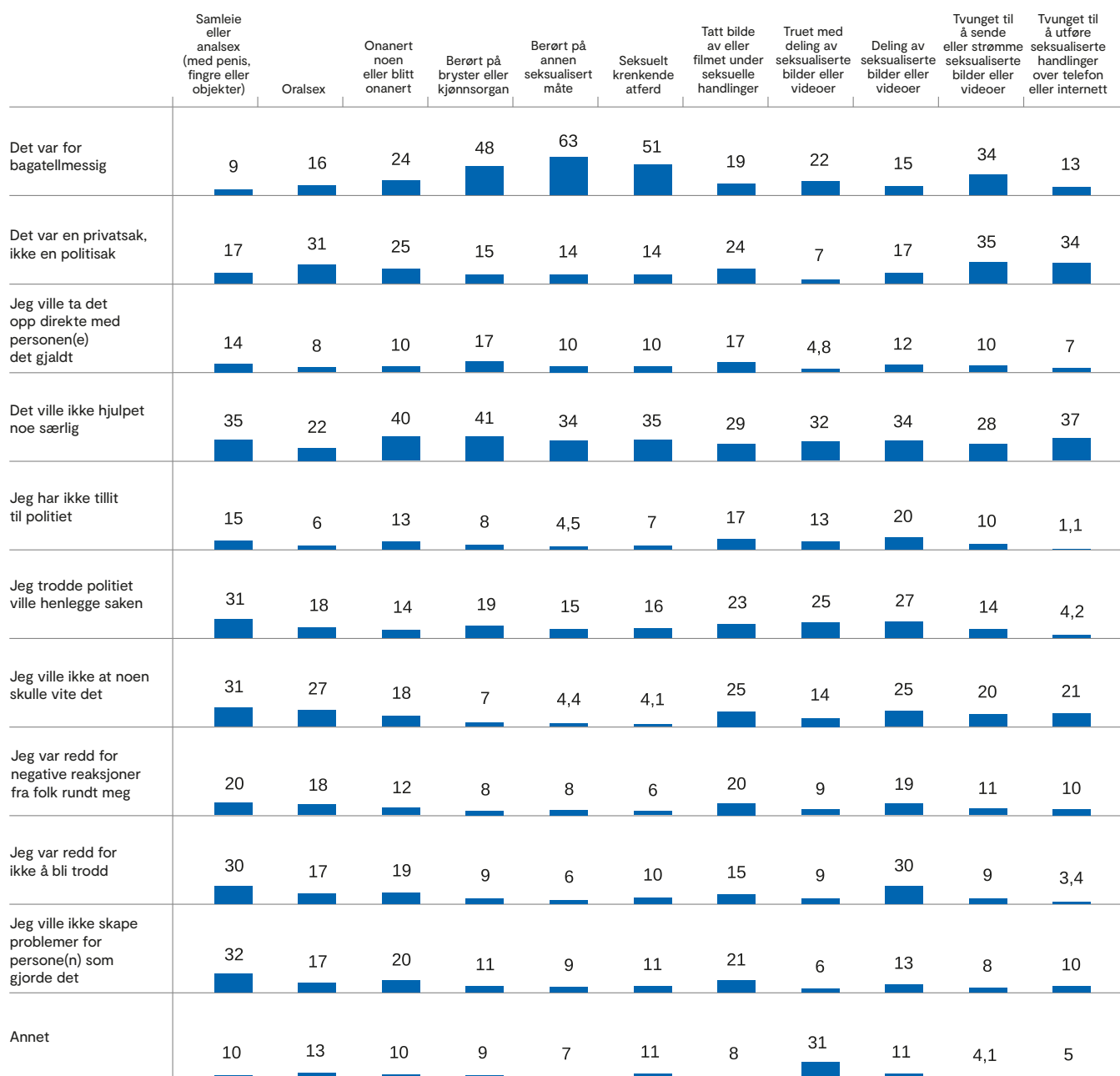
Årsaker til å ikke anmelde

At det ikke ville hjulpet noe særlig, er en vanlig grunn til at utsatte for seksuell vold ikke anmelder hendelsen. At ingen skulle få vite om det, eller at de ikke ville skape problemer for personen som gjorde det, er vanlige grunner til å ikke anmelde blant de som ble utsatt for seksuell omgang mot deres vilje.

Utsatte for seksuell handling mot deres vilje oppgir, i tillegg til at det ikke ville hjulpet noe særlig, at det som hendte, var for bagatellmessig. Dette gjelder også for personer utsatt for seksuelt krenkende atferd mot deres vilje.

Også for digital seksuell vold er en vanlig grunn at den utsatte mente at det å anmelde ikke ville hjulpet noe særlig.

Viktigste årsaker til å ikke anmelde lovbrudd, etter lovbrudd

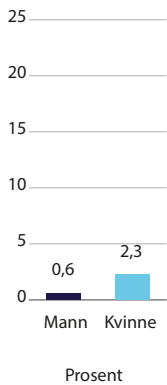
Uønsket seksuell omgang

Uønsket seksuell omgang er det mest alvorlige nivået i loven om seksuallovbrudd og omfatter samleie og analsex med penis, fingre eller objekter, å bli onanert og å måtte onanere andre og oralsex mot ens vilje.

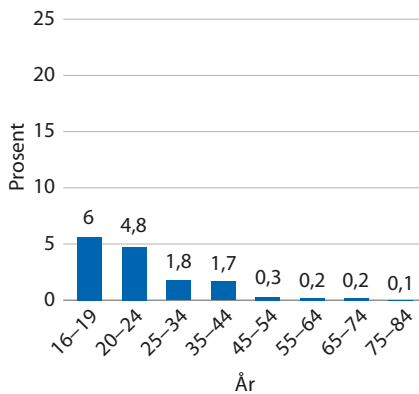
Flere kvinner enn menn ble utsatt for uønsket seksuell omgang i 2022, og særlig ble unge kvinner utsatt. 10 prosent av de yngste kvinnene ble utsatt for uønsket seksuell omgang (voldtekt) i 2022, og 8 prosent av kvinner i alderen 20–24 år ble utsatt. Elever/studenter er mer utsatt, og andelen er noe høyere blant personer med innvandringsbakgrunn.

Utsatt for minst ett tilfelle av uønsket seksuell omgang i 2022

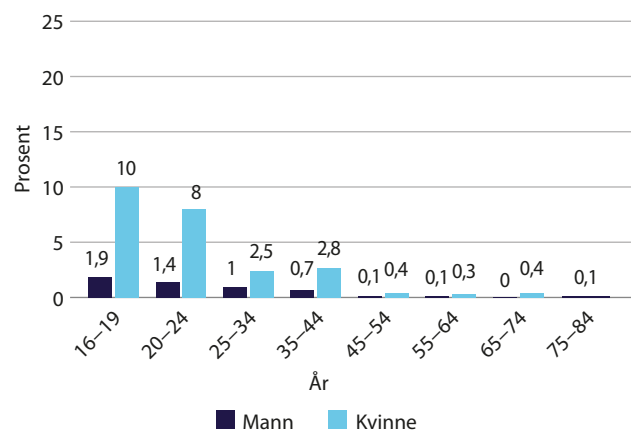
Andel utsatt for seksuell omgang, etter kjønn

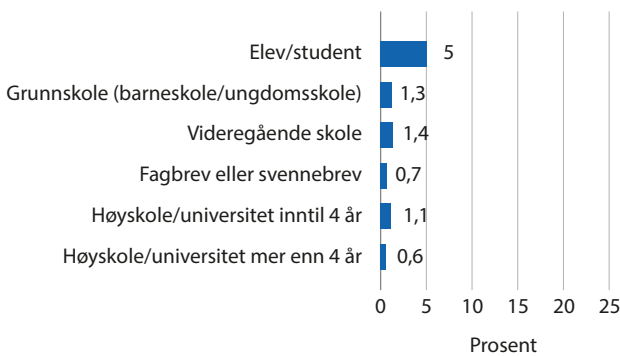
Andel utsatt for seksuell omgang, etter alder

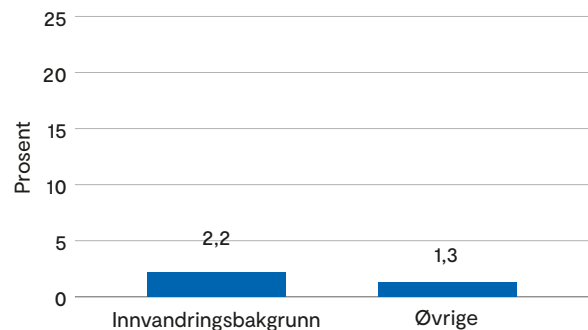
Andel utsatt for seksuell omgang, etter alder og kjønn

Andel utsatt for seksuell omgang, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for seksuell omgang, etter innvandringsbakgrunn

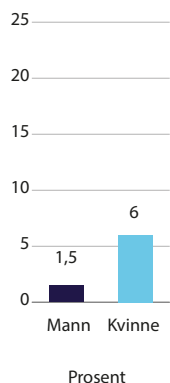
Uønsket seksuell handling

Uønsket seksuell handling er å bli berørt på kjønnsorganer eller på annen seksualisert måte, mot ens vilje. Flere kvinner enn menn ble utsatt, og flere yngre enn eldre. Unge kvinner er mest utsatt, og den høyeste

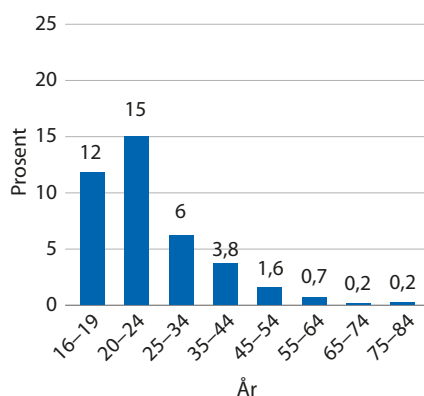
andelen som ble utsatt for uønsket seksuell handling i 2022, er blant kvinner i alderen 16–24 år. Flere elever/studenter ble utsatt, og flere med innvandringsbakgrunn enn blant de øvrige.

Utsatt for minst ett tilfelle av uønsket seksuell handling i 2022

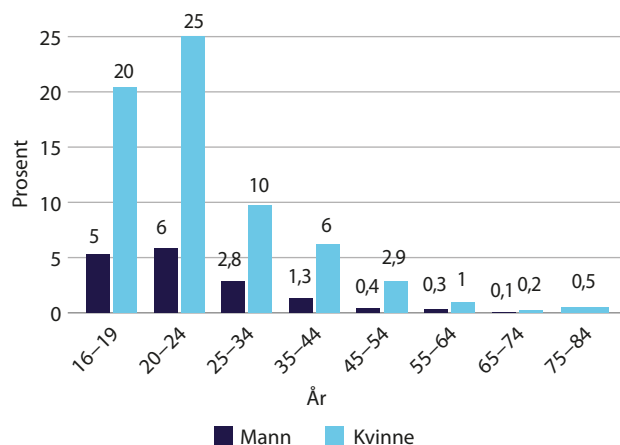
Andel utsatt for seksuell handling, etter kjønn

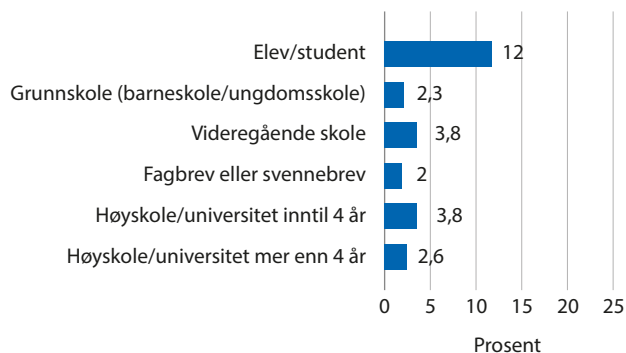
Andel utsatt for seksuell handling, etter alder

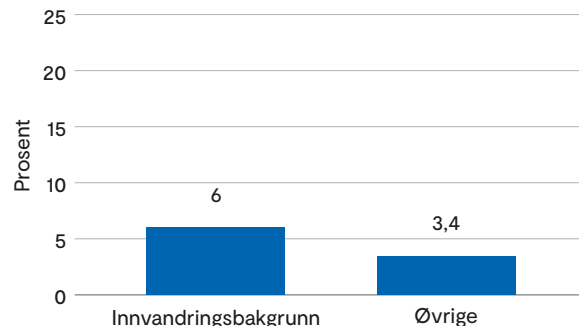
Andel utsatt for seksuell handling, etter alder og kjønn

Andel utsatt for seksuell handling, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for seksuell handling, etter innvandringsbakgrunn

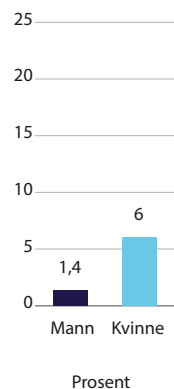
Uønsket seksuell atferd

Uønsket seksuell atferd er nakenhet eller bevegelser, mot ens egen vilje. Flere kvinner enn menn ble utsatt for dette i 2022, og andelen utsatte var særlig høy

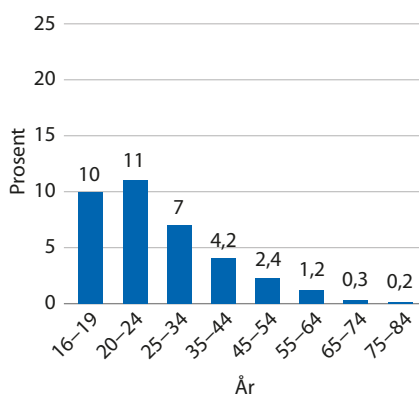
blant unge kvinner. Elever/studenter var mer utsatt og personer med innvandringsbakgrunn var mer utsatt enn de øvrige.

Utsatt for minst ett tilfelle av uønsket seksuell atferd i 2022

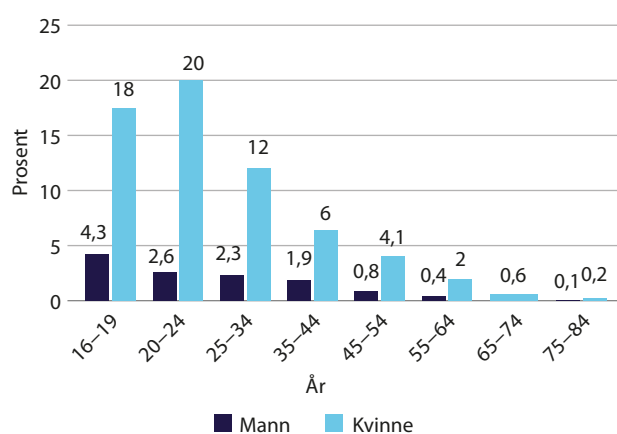
Andel utsatt for seksuell atferd, etter kjønn

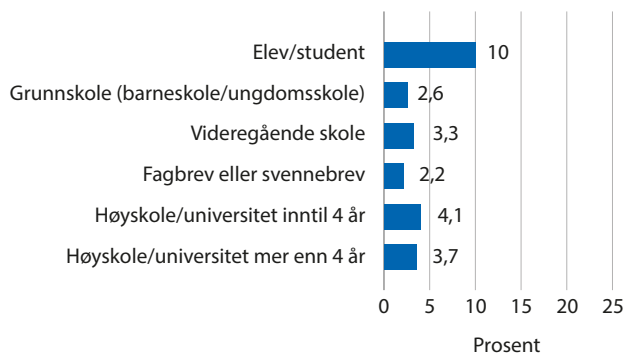
Andel utsatt for seksuell atferd, etter alder

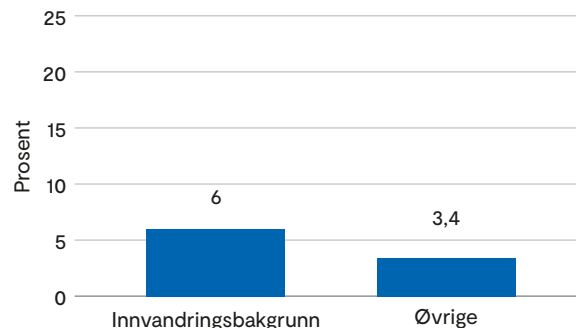
Andel utsatt for seksuell atferd, etter alder og kjønn

Andel utsatt for seksuell atferd, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for seksuell atferd, etter innvandringsbakgrunn

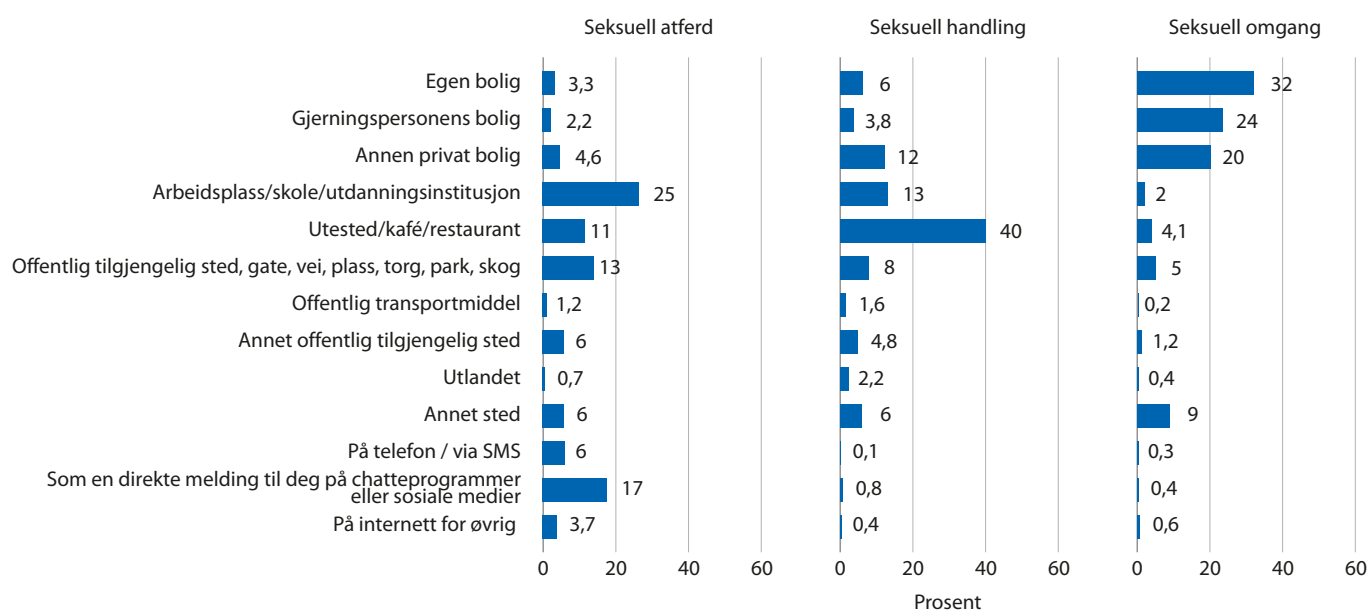

Hendelsessted og gjerningsperson

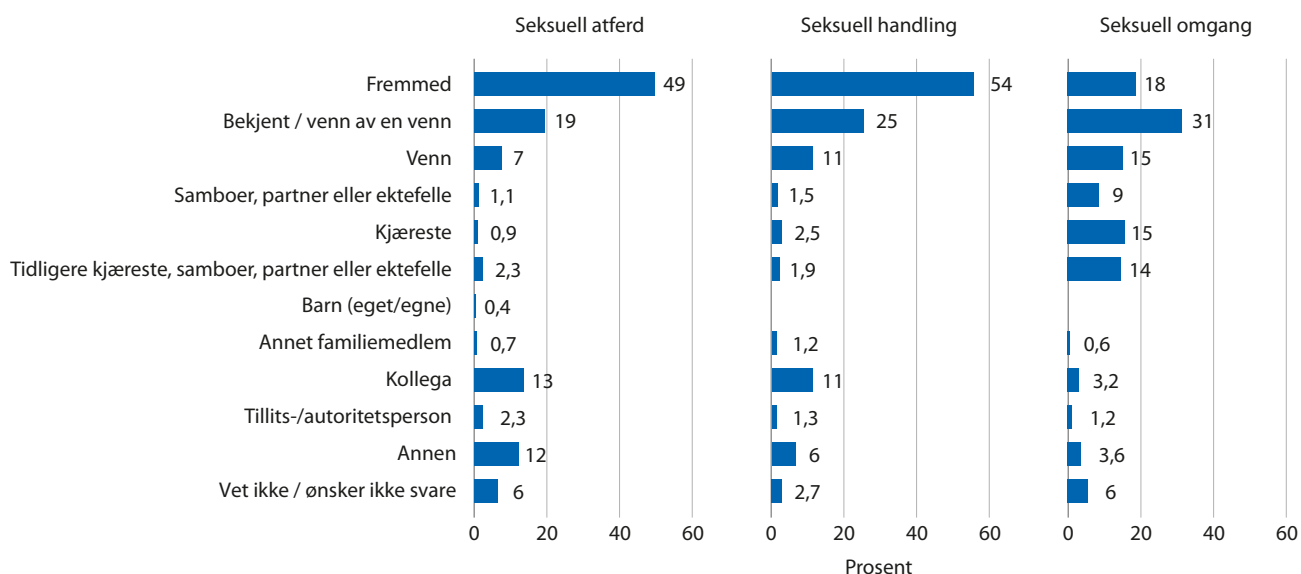
Personer som ble utsatt for seksuell vold i 2022, fortalte også om deres relasjon til gjerningspersonen(e) på det tidspunktet hendelsen skjedde, og hvor voldshendelsen skjedde.

Seksuell atferd og handling skjer oftest på arbeidsplass/skole/utdanningsinstitusjon eller utested/kafé/restaurant, mens seksuell omgang (voldtekt) som regel hender i en privat bolig. Relasjonen til gjerningspersonen(e) gjenspeiler hendelsessted; for seksuell atferd og handling er gjerningspersonen oftest en fremmed. For seksuell omgang er det en bekjent / venn av venn.

Hendelsessted

Gjerningsperson

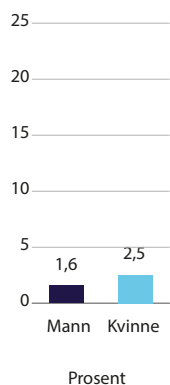
Digital seksuell vold

Digital seksuell vold er bilde- og videotaking og deling og strømming av bilder og videoer mot ens vilje, trusler om dette samt å være tvunget til å utføre seksuelle handlinger over telefon eller internett.

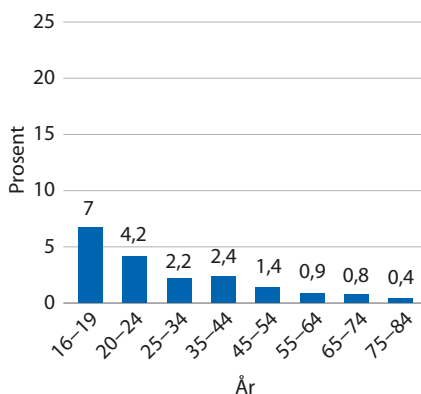
Flere kvinner enn menn ble utsatt for digital seksuell vold i 2022, og flere unge. Andelen utsatte er størst – 12 prosent – blant kvinner i alderen 16–19 år. Elever/studenter var mer utsatt, og personer med innvandringsbakgrunn var noe mer utsatt enn de øvrige.

Utsatt for minst ett tilfelle av digital seksuell vold i 2022

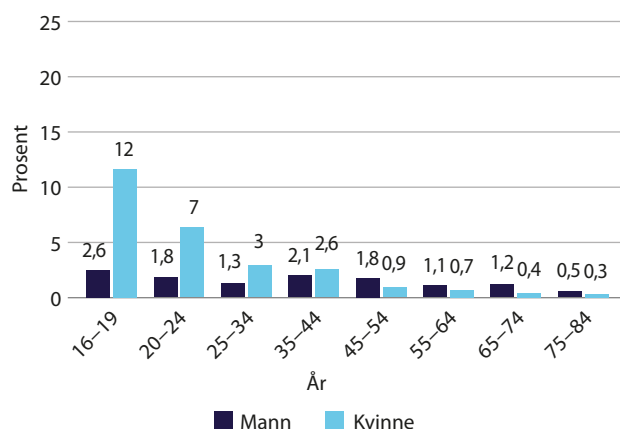
Andel utsatt for digital seksuell vold, etter kjønn

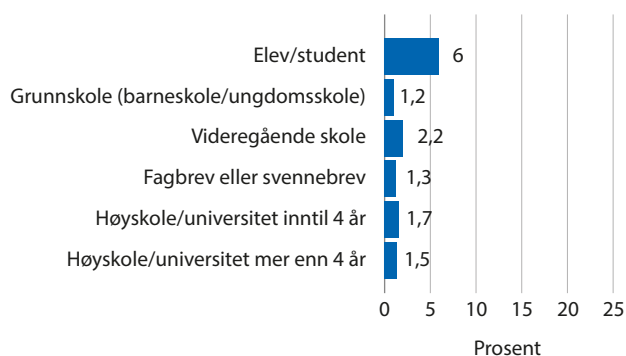
Andel utsatt for digital seksuell vold, etter alder

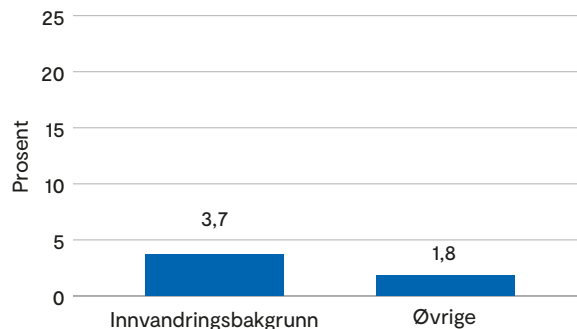
Andel utsatt for digital seksuell vold, etter alder og kjønn

Andel utsatt for digital seksuell vold, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for digital seksuell vold, etter innvandringsbakgrunn

Digital kriminalitet

Digital kriminalitet omfatter et mangfold av lovbrudd, fra økonomisk bedrag til trakassering. Digital kriminalitet er utvalgte typer kriminalitet som foregår i hovedsak ved bruk av digitale virkemidler eller på digitale arenaer, med unntak av digital seksuell vold som blir vist i neste kapittel. 15 prosent ble utsatt for digital kriminalitet i 2022.

Utsatthet

7 prosent ble utsatt for bedrag ved kjøp av varer eller tjenester over internett i 2022, og dette var den hyppigste formen for digital kriminalitet. 4 prosent ble utsatt for gjentakende trakassering fra samme person. De øvrige formene for digital kriminalitet, som misbruk av kortopplysninger, identitetstyveri, kontaktbedrageri eller bilde- eller videospredning, var det omtrent 1 til 2 prosent som ble utsatt for.

Utsatthet og uro

Utsattheten for digital kriminalitet er altså langt lavere enn uroen for slik kriminalitet. 25 prosent er ofte bekymret for å bli utsatt for svindel eller bedrageri på internett, og 14 prosent er ofte bekymret for identitetstyveri. Samlet var bekymringen for disse lovbruddene langt mer utbredt enn for de øvrige lovbruddene som deltakerne ble spurt om de uroet seg for.

Det er flere mulige forklaringer på at bekymringen overskrider utsattheten. En forklaring kan være at fordi folk er bekymret, tar de forholdsregler som forhindrer at de blir utsatt. En annen er at slik kriminalitet er relativt ny, og dermed får mer oppmerksomhet, både av folk selv og på digitale plattformer, i offentligheten og fra ulike aktører. Konsekvensene av digital kriminalitet kan også være store, økonomisk og på andre måter.

Anmeldelsestilbøyelighet

Misbruk av kortopplysninger er det digitale lovbruddet som flest anmeldte. Blant de som ble utsatt for dette, anmeldte 15 prosent forholdet til politiet selv, og 8 prosent ble anmeldt av noen andre.

12 prosent har anmeldt misbruk av personopplysninger eller identitetsbevis på internett.

Det er en klar sammenheng mellom størrelse på det økonomiske tapet og anmeldelse; større økonomiske tap blir oftere anmeldt. Mørketallet for digital kriminalitet varierer fra 77 til 95 prosent.

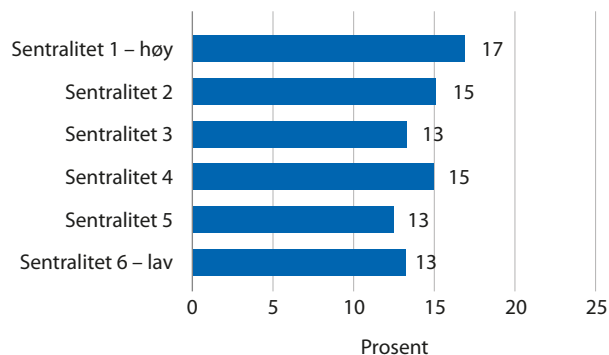
Andel utsatt for digital kriminalitet i 2022

Digital kriminalitet etter politidistrikt og sentralitet

Det er noe variasjon mellom politidistrikter i utsatthet for digital kriminalitet. Det er også noe variasjon i utsatthet etter sentralitet; andelen utsatt for lovbrudd er høyere i mer sentrale områder. Digital kriminalitet, i motsetning til mange andre lovbrudd, kan utøves på avstand og forutsetter ikke nødvendigvis geografisk nærhet mellom utøver og den som blir utsatt. Den geografiske variasjonen i denne typen lovbrudd er allikevel like stor som for andre typer lovbrudd.

Andel utsatt for digital kriminalitet i 2022, etter sentralitet

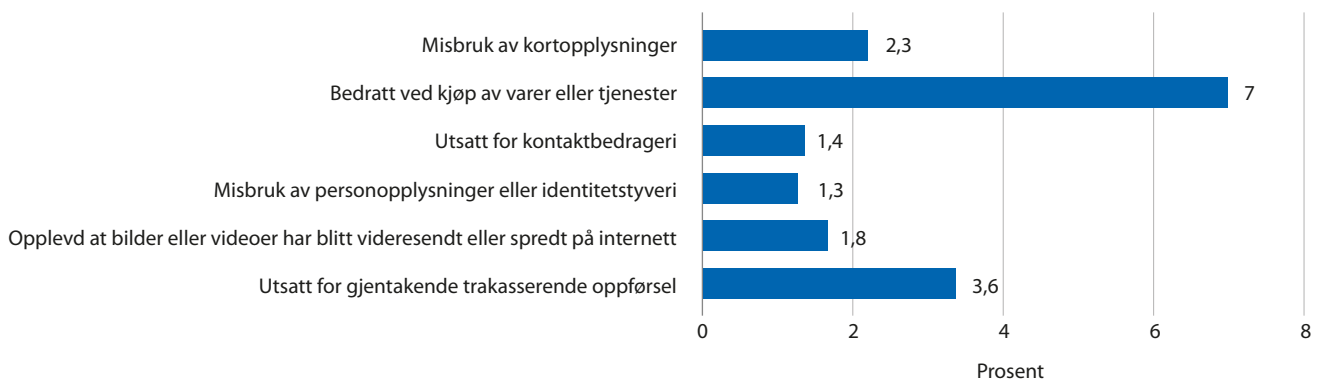
Andel utsatt for digital kriminalitet i 2022, etter politidistrikt

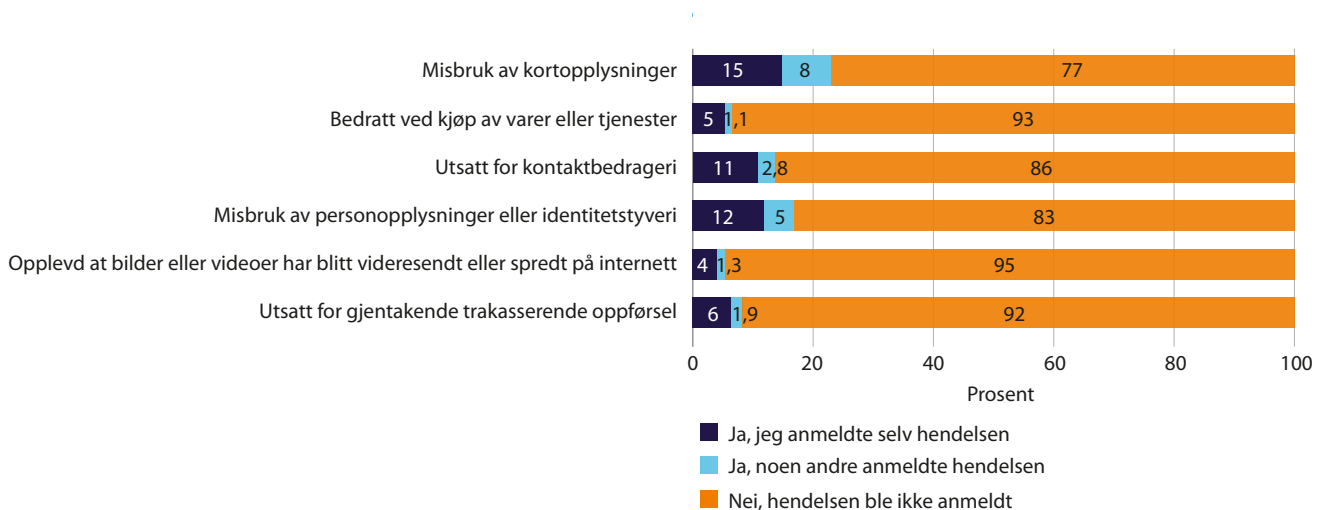
Bedrag ved kjøp av varer eller tjenester er det digitale lovbruddet flest ble utsatt for i 2022, etterfulgt av gjentakende trakasserende oppførsel fra samme person. Den store majoriteten som ble utsatt for digital kriminalitet, anmeldte ikke lovbruddet til politiet.

Andelen som anmeldte, er lavest blant de som opplevde at bilder eller videoer ble spredt, og høyest blant de som ble utsatt for misbruk av kortopplysninger.

Andel som ble utsatt for digital kriminalitet, etter lovbrudd

Andel blant utsatte som anmeldte til politiet, etter lovbrudd

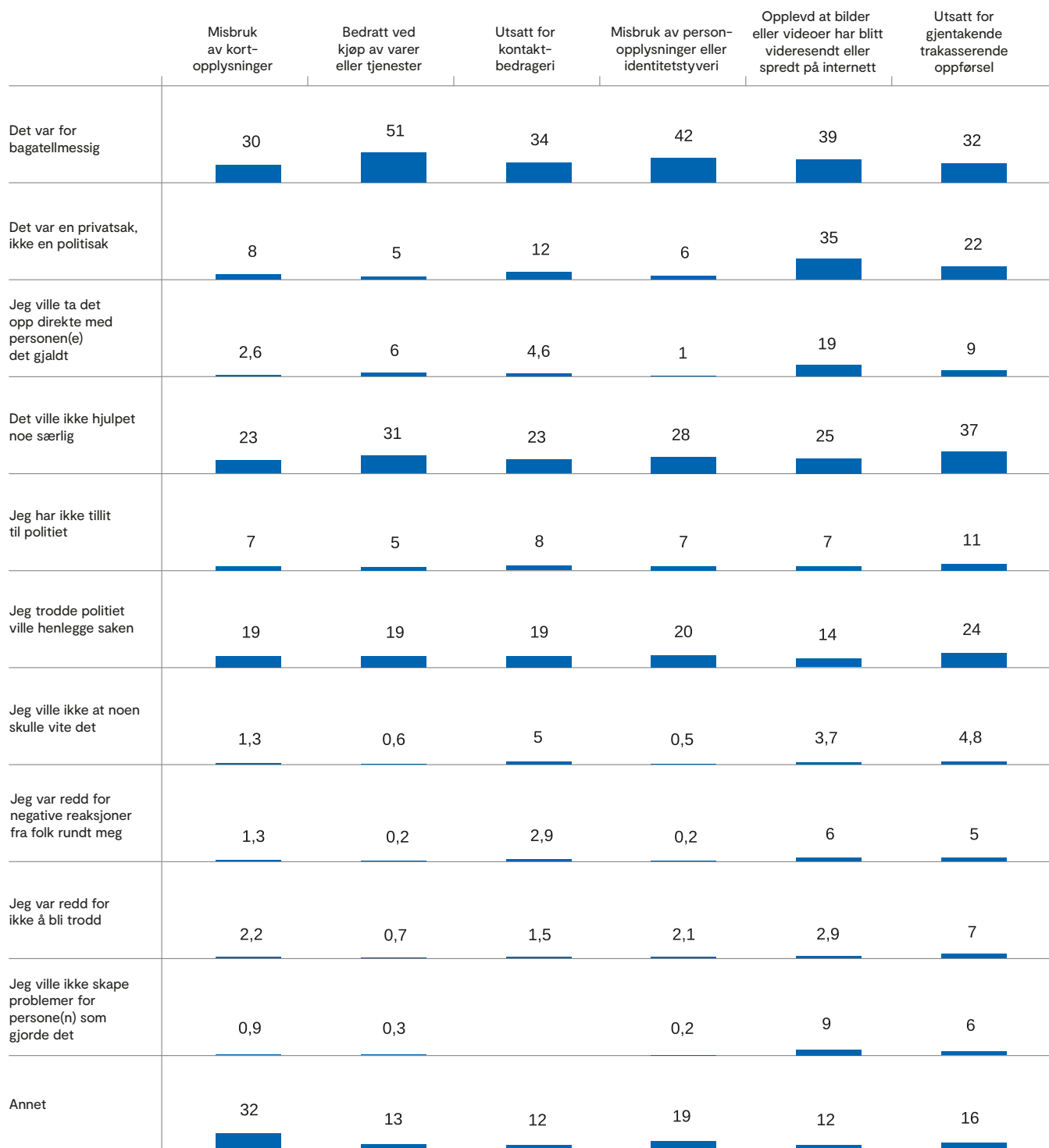

Årsaker til å ikke anmelde

At det var for bagatellmessig, at det ikke ville hjelpet noe særlig, og at de trodde politiet ville henlegge saken, var de vanligste årsakene til at digitale lovbrudd ikke ble anmeldt. For gjentakende trakasserende

oppførsel, som var nest hyppigst forekommende av digitale lovbrudd, svarte flere enn én av tre at det var en privatsak, ikke en politisak.

Viktigste årsaker til å ikke anmelde lovbrudd, etter lovbrudd

Økonomisk tap og anmeldelse

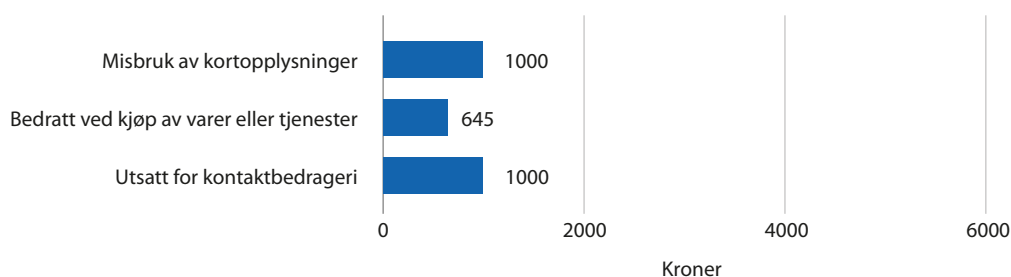
Alle deltakerne i Nasjonal trygghetsundersøkelse som svarte at de ble utsatt for vinningslovbrudd, ble også spurt om det økonomiske tapet lovbruddet påførte dem.

Medianverdien deler utvalget i to like deler, det vil si at halvparten av deltakerne tapte mer enn medianverdien og den andre halvparten tapte mindre.

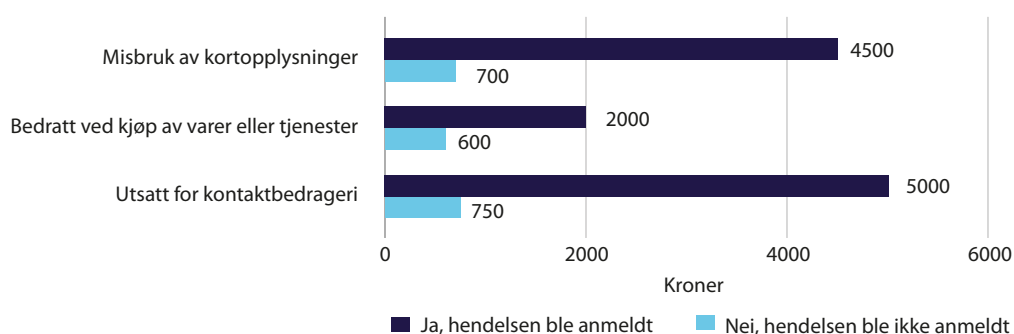
Halvparten av de som ble utsatt for misbruk av kortopplysninger eller kontaktbedrageri, mistet 1000 kroner eller mer.

Det er et velkjent fenomen at de økonomiske gevinstene ved lovbrudd påvirker forekomsten (Draca et al., 2019; Quinn & Clare, 2021). Nasjonal trygghetsundersøkelse viser at økonomisk verdi påvirker anmeldelsestilbøyeligheten også. Folk er mer tilbøyelig til å anmelde når de er utsatt for vinningslovbrudd med store økonomiske tap, mens de oftere unnlater å anmelde lovbrudd når det økonomiske tapet er lite. At anmeldelsestilbøyelighet er tett knyttet til størrelsen på tapet, henger trolig sammen med forsikring. For forsikringsaker er det nødvendig å anmelde lovbruddet, men dersom egenandelen overskrider tapet, velger trolig mange å ikke anmelde.

Økonomisk tap ved vinningslovbrudd (medianverdi)

Økonomisk tap i NOK ved vinningslovbrudd (medianverdi), etter anmeldelse

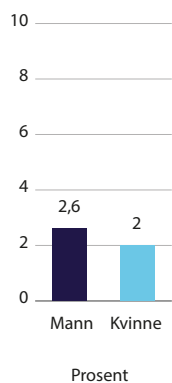
Misbruk av kortopplysninger

Misbruk av kortopplysninger er det relativt få som ble utsatt for i 2022, og utsattheten er temmelig jevnt fordelt. Noen flere menn enn kvinner ble utsatt. Det var også noen flere i alderen 35–44 år som ble utsatt.

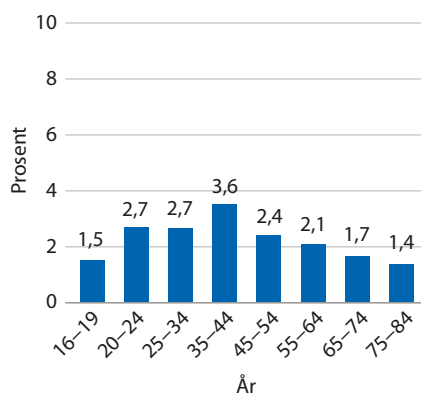
I motsetning til de aller fleste andre lovbrudd er det noen flere med høy utdanningsbakgrunn som ble utsatt.

Utsatt for minst ett tilfelle av misbruk av kortopplysninger i 2022

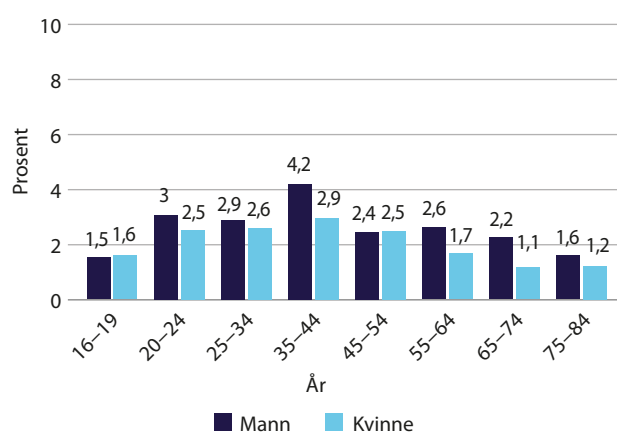
Andel utsatt for kortmisbruk, etter kjønn

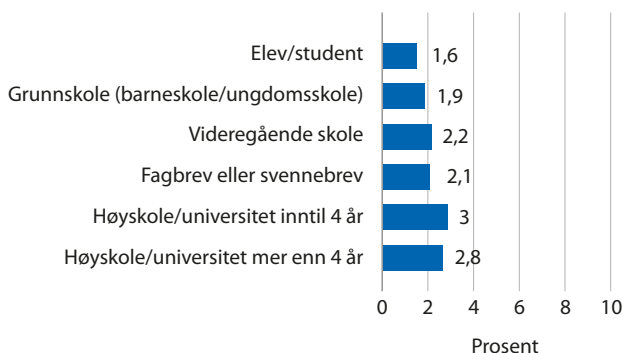
Andel utsatt for kortmisbruk, etter alder

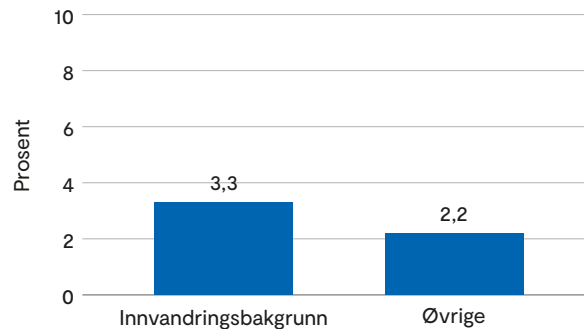
Andel utsatt for kortmisbruk, etter alder og kjønn

Andel utsatt for kortmisbruk, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for kortmisbruk, etter innvandringsbakgrunn

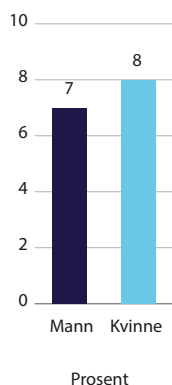
Bedratt ved kjøp over internett

Å bli utsatt for bedrag ved kjøp av varer eller tjenester over internett var minst vanlig blant de yngste og eldste aldersgruppene, som kanskje er de som handler minst på nett. Noen flere i alderen 35–54 år ble utsatt.

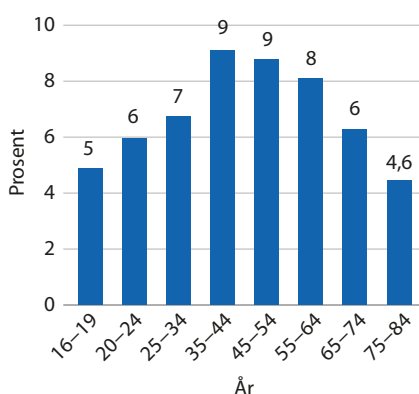
I motsetning til mange andre lovbrudd er elever/ studenter minst utsatt. Noen flere personer med innvandringsbakgrunn ble bedratt ved kjøp av varer eller tjenester over internett.

Utsatt for minst ett tilfelle av å bli bedratt ved kjøp over internett

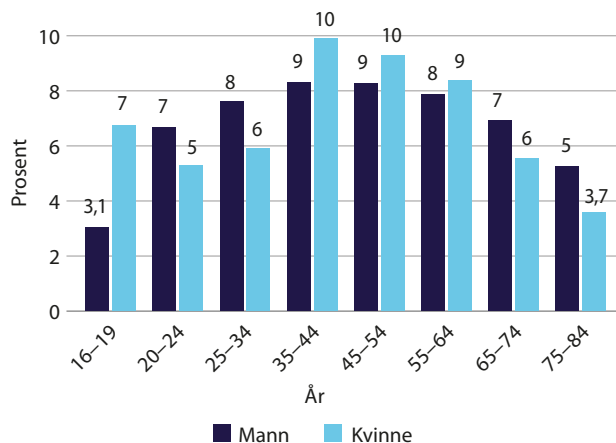
Andel utsatt for kjøpsbedrag på internett, etter kjønn

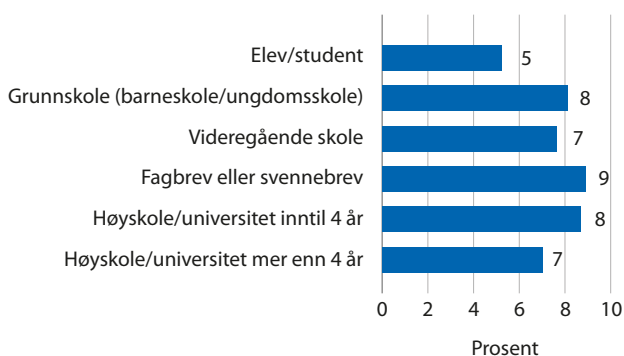
Andel utsatt for kjøpsbedrag på internett, etter alder

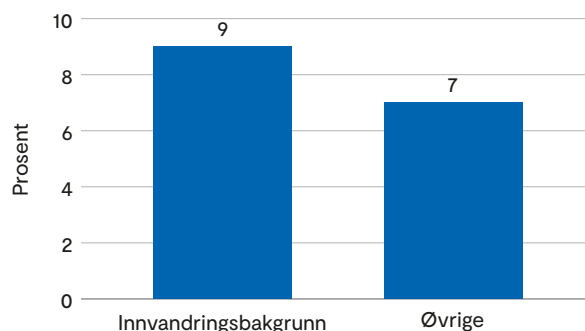
Andel utsatt for kjøpsbedrag på internett, etter alder og kjønn

Andel utsatt for kjøpsbedrag på internett, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for kjøpsbedrag på internett, etter innvandringsbakgrunn

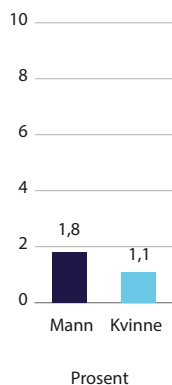
Kontaktbedrageri

Kontaktbedrageri betyr at en person en kommer i kontakt med på digitale arenaer, ved hjelp av bedrag får overført verdier til seg selv. Få ble utsatt for dette, og i likhet med misbruk av kortopplysninger er

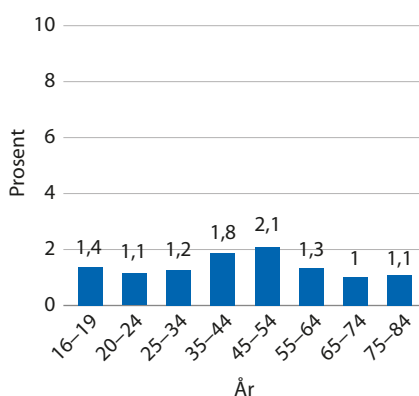
utsattheten temmelig jevnt fordelt. Færrest i de yngste og eldste aldersgruppene ble utsatt, og noen flere menn enn kvinner ble utsatt. Personer med innvandringsbakgrunn var noe oftere utsatt.

Utsatt for minst ett tilfelle av kontaktbedrageri i 2022

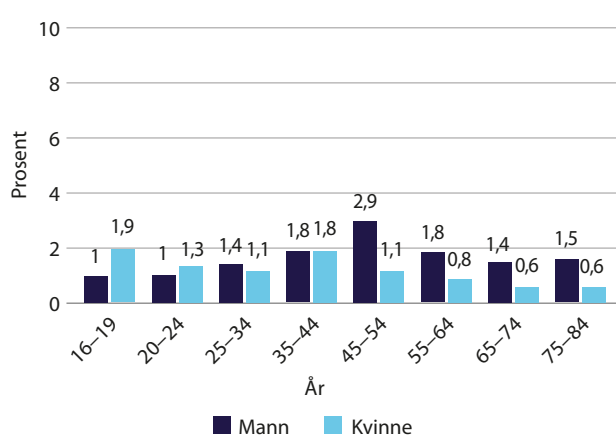
Andel utsatt for kontaktbedrageri, etter kjønn

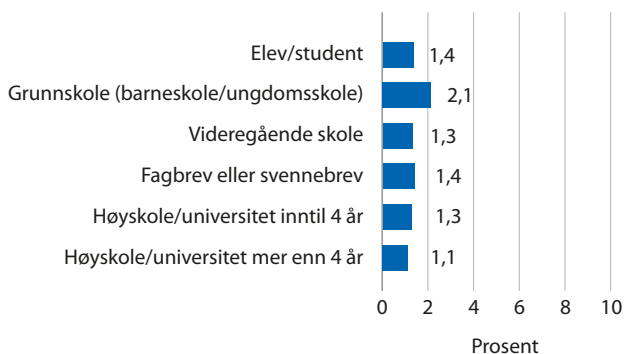
Andel utsatt for kontaktbedrageri, etter alder

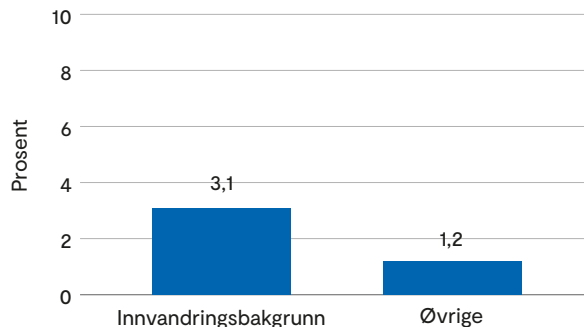
Andel utsatt for kontaktbedrageri, etter alder og kjønn

Andel utsatt for kontaktbedrageri, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for kontaktbedrageri, etter innvandringsbakgrunn

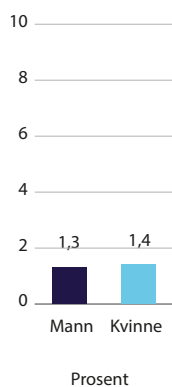
Identitetstyveri

Å bli utsatt for misbruk av personopplysninger eller identitetsbevis på internett, her omtalt som identitetstyveri, var uvanlig. Aller færrest blant de yngste og eldste aldersgruppene ble utsatt for dette. Noen flere

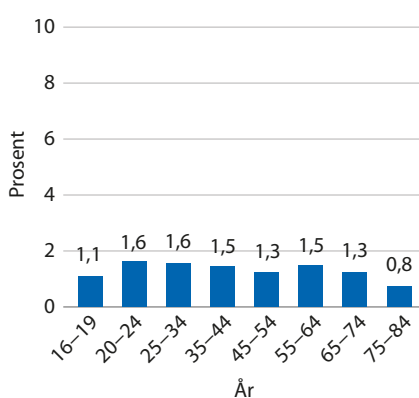
med mer enn fire år høyere utdanning og noen flere personer med innvandringsbakgrunn ble utsatt for identitetstyveri i 2022.

Utsatt for minst ett tilfelle av identitetstyveri i 2022

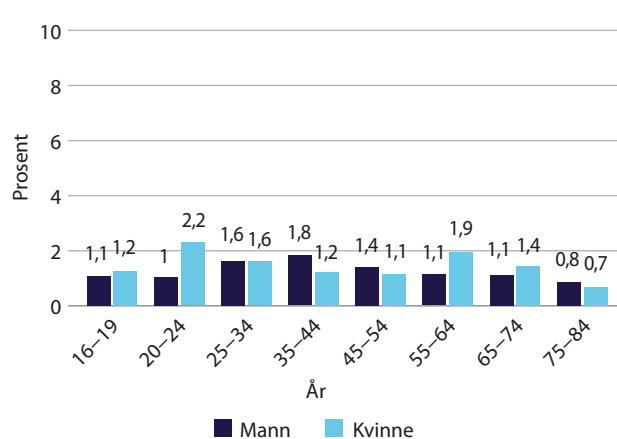
Andel utsatt for identitetstyveri, etter kjønn

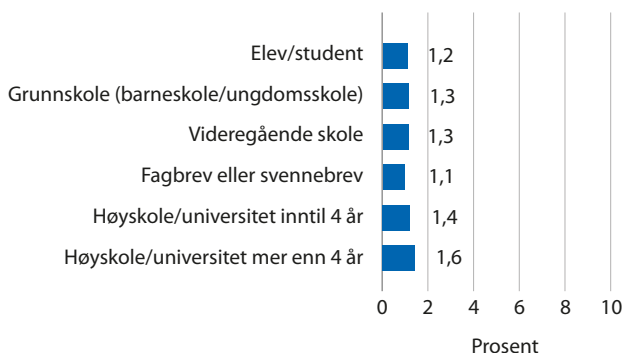
Andel utsatt for identitetstyveri, etter alder

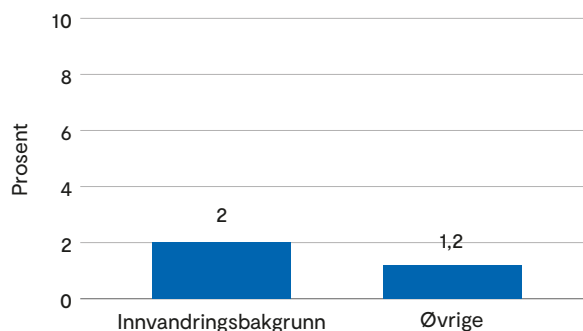
Andel utsatt for identitetstyveri, etter alder og kjønn

Andel utsatt for identitetstyveri, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for identitetstyveri, etter innvandringsbakgrunn

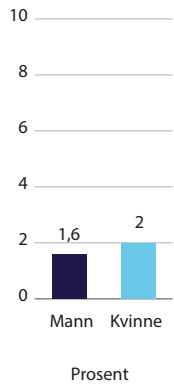
Spredning av bilder og video

Spredning eller videresending av bilder og videoer mot deres vilje hendte flest unge mennesker, og særlig var unge kvinner utsatt. Svært få i de eldste alders-

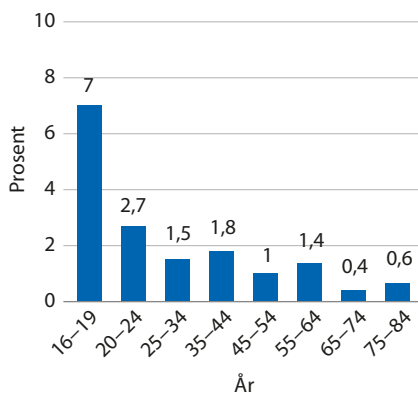
gruppene ble utsatt for dette. Elever/studenter var mer utsatt, og personer med innvandringsbakgrunn var noe mer utsatt.

Utsatt for minst ett tilfelle av at bilder eller videoer har blitt videresendt til andre, eller spredt på internett, mot deres vilje, i 2022

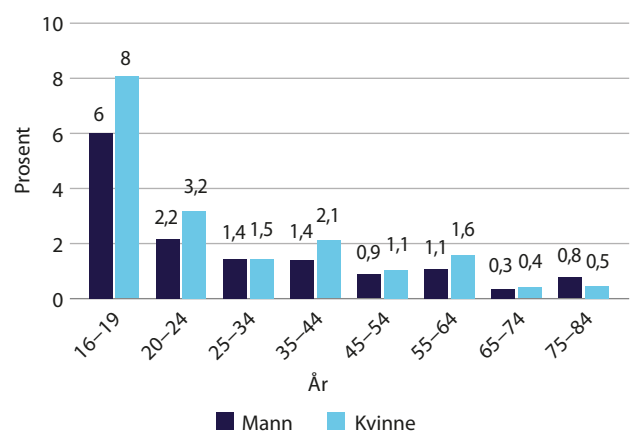
Andel utsatt for bildespredning, etter kjønn

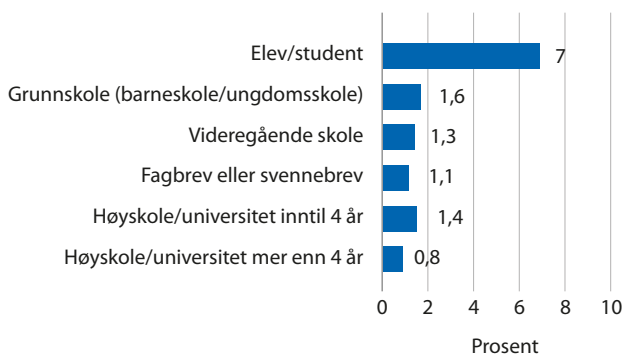
Andel utsatt for bildespredning, etter alder

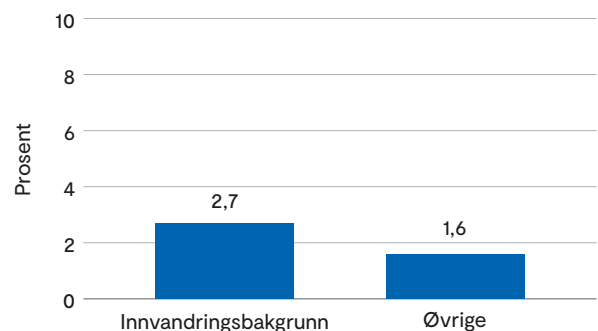
Andel utsatt for bildespredning, etter alder og kjønn

Andel utsatt for bildespredning, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for bildespredning, etter innvandringsbakgrunn

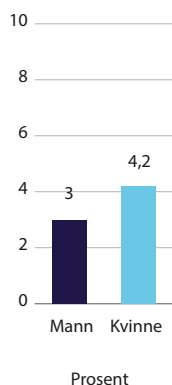
Trakassering

Gjentakende trakasserende oppførsel fra samme person, via telefon, SMS eller internett, var minst vanlig blant de eldste aldersgruppene. Flere kvinner enn menn ble utsatt for dette, og kjønnsforskjellen er

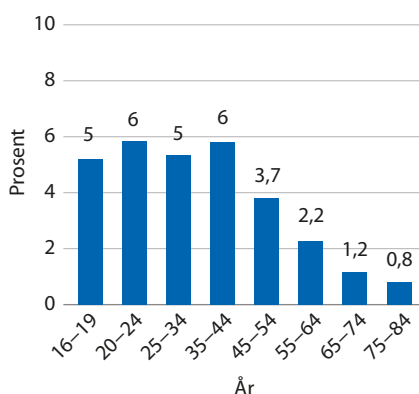
størst blant de yngste. Det er også noe flere elever/ studenter og personer med innvandringsbakgrunn som ble utsatt for gjentakende trakassering.

Utsatt for minst ett tilfelle av gjentakende trakasserende oppførsel, fra samme person, via telefon, SMS eller internett, i 2022

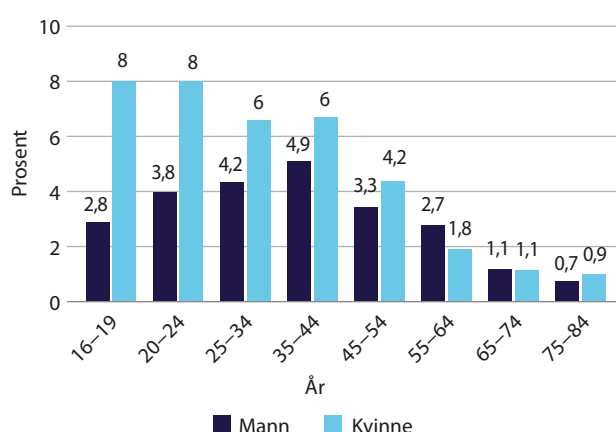
Andel utsatt for trakassering, etter kjønn

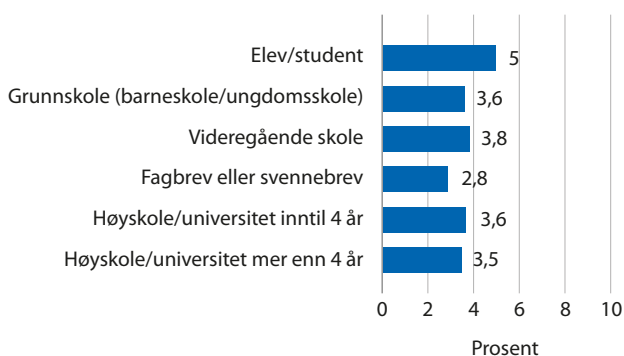
Andel utsatt for trakassering, etter alder

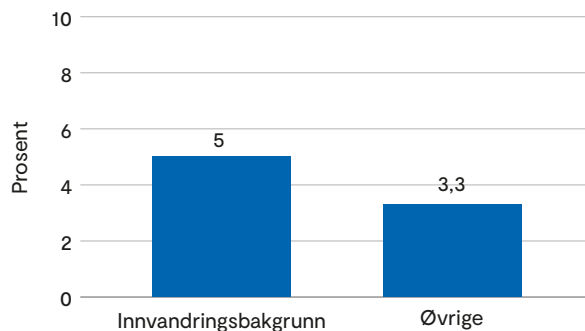
Andel utsatt for trakassering, etter alder og kjønn

Andel utsatt for trakassering, etter høyeste fullførte utdanningsnivå

Andel utsatt for trakassering, etter innvandringsbakgrunn

Diskriminering, hatefulle ytringer og hatkriminalitet

Utsatthet

3,6 prosent ble utsatt for minst ett tilfelle av diskriminering, hatkriminalitet eller hatefulle ytringer i 2022. Noen flere ble utsatt for hatefulle ytringer enn hatkriminalitet. For at noe skal være en hatefulle ytring i lovens forstand, er det flere forhold som skal være til stede. Deltakere i undersøkelsen som opplevde seg utsatt for hatefulle ytringer, fikk derfor oppfølgings-spørsmål. Disse var om ytringen rettet seg mot respondenten som del av en gruppe som loven særskilt beskytter, om ytringen hendte i det offentlige rom, og om gjerningspersonen mente vedkommende er mindre verdt enn andre mennesker. Tallene for hatefulle ytringer i denne rapporten inkluderer kun de som har svart bekræftende på at disse forholdene var til stede for hendelsen de ble utsatt for. Diskriminering ble målt gjennom to spørsmål; om personen på grunn av diskriminering ble nektet å kjøpe varer eller tjenester, og om personen hadde blitt nektet inngang til offentlig forestilling, sammenkomst eller arrangement. Hatkriminalitet er lovbrudd som er motivert av negative holdninger til faktisk eller oppfattet religion, etnisitet, seksualitet, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk og/eller funksjonsevne (Politiet, 2020:39). Hatkriminalitet er altså kombinasjonen av lovbrudd og *motivasjon* hos utøver(-ne).

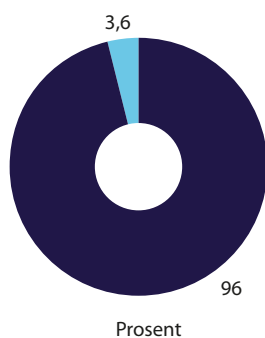
Utsatthet og uro

Andelene som ofte bekymrer seg for å bli utsatt for diskriminering, overskrider andelene som faktisk blir utsatt. Mens 7 prosent ofte bekymrer seg for å bli utsatt for diskriminering, er andelen utsatte lavere. Dette gjelder også hatefulle ytringer og hatkriminalitet. Det er imidlertid slik at disse typene lovbrudd er rettet mot særskilte grupper. Utsattheten for hatefulle ytringer og hatkriminalitet er lav samlet sett, men betydelig høyere i enkelte grupper. Personer med tilhørighet til disse gruppene er altså mer utsatt og kan dermed oftere være bekymret.

Anmeldelsestilbøyelighet

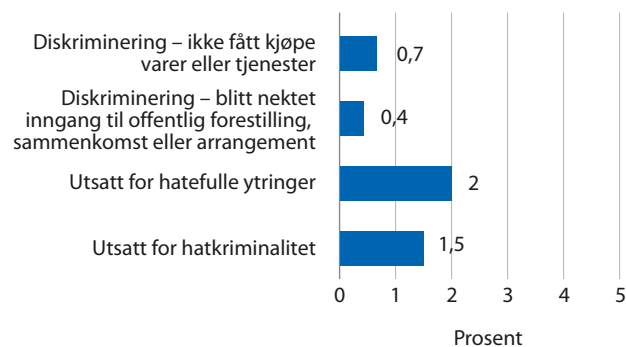
Anmeldelsestilbøyeligheten er svært lav, og hatkriminalitet blir hyppigst anmeldt – 5 prosent anmelder selv, og 4,1 prosent blir anmeldt av andre. Diskriminering og hatefulle ytringer blir svært sjelden anmeldt. Den vanligste grunnen folk som ble utsatt, oppgir for at de ikke anmeldte, var at det ikke ville hjulpet noe særlig. Nesten halvparten oppgir dette. Omtrent én av fire svarer at de trodde politiet ville henlegge saken, eller at det var for bagatellmessig.

Andel utsatt for diskriminering, hatefulle ytringer eller hatkriminalitet i 2022

- Har vært utsatt for diskriminering, hatefulle ytringer og/eller hatkriminalitet i 2022
- Har ikke vært utsatt for diskriminering, hatefulle ytringer og/eller hatkriminalitet i 2022

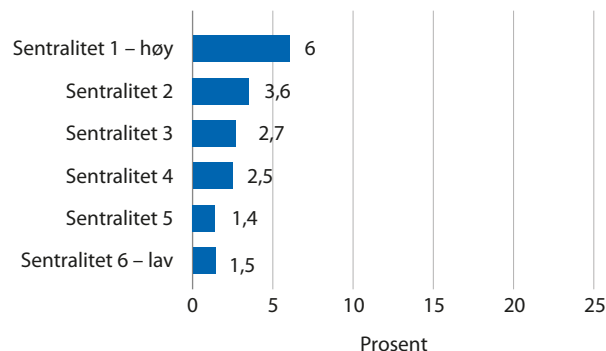
Andel utsatt for diskriminering, hatefulle ytringer eller hatkriminalitet i 2022, etter sentralitet

Diskriminering, hatefulle ytringer og hatkriminalitet etter politidistrikt og sentralitet

Det er noe variasjon mellom politidistrikter i utsatthet for diskriminering, hatefulle ytringer og hatkriminalitet. Det er også variasjon i utsatthet etter sentralitet; andelen utsatt for disse typene lovbrudd er betydelig høyere i mer sentrale områder.

Andel utsatt for diskriminering, hatefulle ytringer eller hatkriminalitet i 2022, etter sentralitet

Andel utsatt for diskriminering, hatefulle ytringer eller hatkriminalitet i 2022, etter politidistrikt

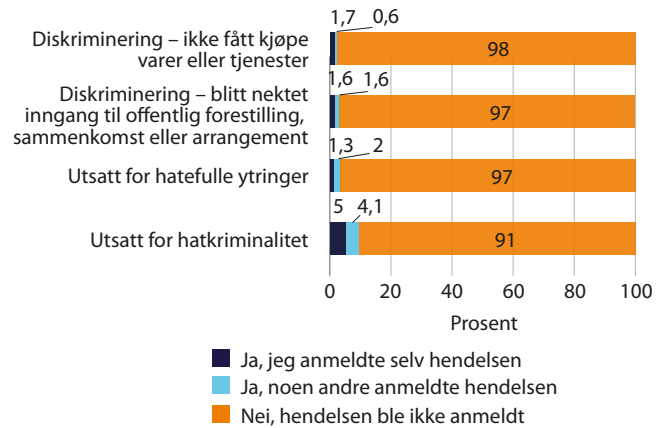

Årsaker til å ikke anmelde

Anmeldelsestilbøyeligheten er svært lav blant de som ble utsatt for diskriminering eller hatefulle ytringer, og noe høyere blant de som ble utsatt for hatkriminalitet.

Årsakene de utsatte oppgir for å unnlate å anmelde, er allikevel svært like. Den vanligste årsaken den utsatte oppgir, er at det å anmelde ikke ville hjulpet noe særlig. Opp mot halvparten av de utsatte oppgir dette som årsak. Deretter mener omtrent én av fire at de trodde politiet ville henlegge saken, og omtrent like mange mente det som hendte, var for bagatellmessig.

Andel av utsatte som anmeldte til politiet, etter lovbrudd

Viktigste årsaker til å ikke anmelde lovbrudd, etter lovbrudd

	Diskriminering – ikke fått kjøpe varer eller tjenester	Diskriminering – blitt nektet inngang til offentlig forestilling, sammenkomst eller arrangement	Utsatt for hatefulle ytringer	Utsatt for hatkriminalitet
Det var for bagatellmessig	23	22	30	20
Det var en privatsak, ikke en politisak	8	8	15	13
Jeg ville ta det opp direkte med personen(e) det gjaldt	9	5	10	9
Det ville ikke hjulpet noe særlig	47	50	43	48
Jeg har ikke tillit til politiet	15	21	13	18
Jeg trodde politiet ville henlegge saken	24	24	21	28
Jeg ville ikke at noen skulle vite det	2	1,1	3,9	4,7
Jeg var redd for negative reaksjoner fra folk rundt meg	6	3,8	8	10
Jeg var redd for ikke å bli trodd	10	7	9	13
Jeg ville ikke skape problemer for persone(n) som gjorde det	2,2	4,6	7	6
Annet	14	12	12	12

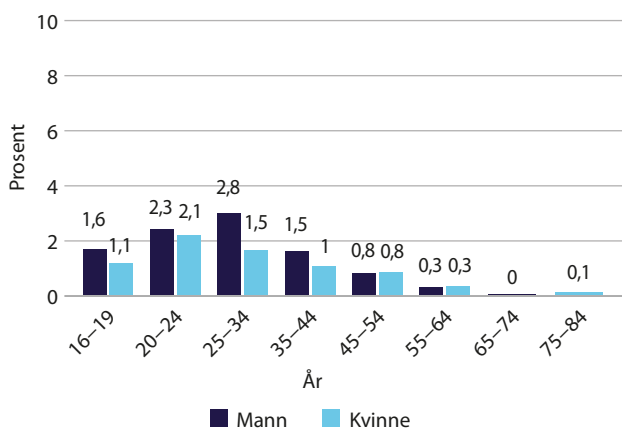
Diskriminering

Omtrent 0,5 prosent ble utsatt for diskriminering i 2022. Personer med innvandringsbakgrunn er gruppen som oftest ble utsatt for dette, etterfulgt av seksuelle minoriteter og personer med nedsatt funksjonsevne.

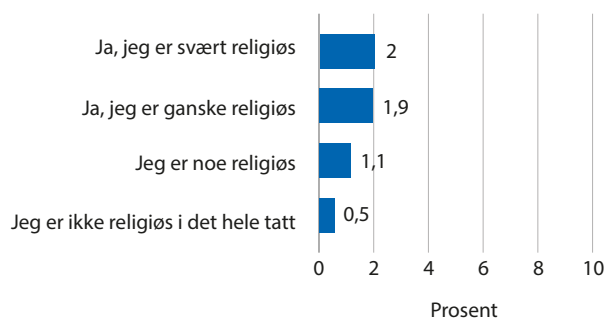
Svært eller ganske religiøse personer var mer utsatt enn de som beskrev seg selv som noe religiøse eller ikke religiøse i det hele tatt. Menn, og særlig menn i alderen 25–34 år, er mer utsatt for diskriminering enn kvinner.

Utsatt for minst ett tilfelle av diskriminering i 2022

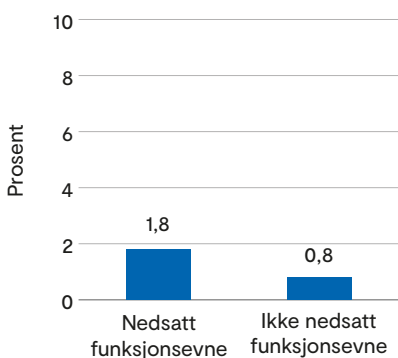
Andel utsatt for diskriminering, etter alder og kjønn

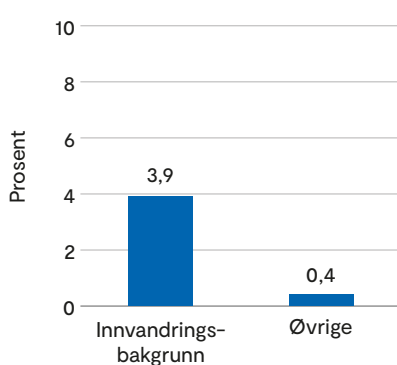
Andel utsatt for diskriminering, etter religiøsitet

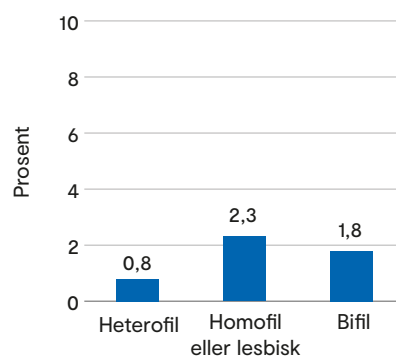
Andel utsatt for diskriminering, etter funksjonsevne

Andel utsatt for diskriminering, etter innvandringsbakgrunn

Andel utsatt for diskriminering, etter seksuell orientering

Hatefulle ytringer

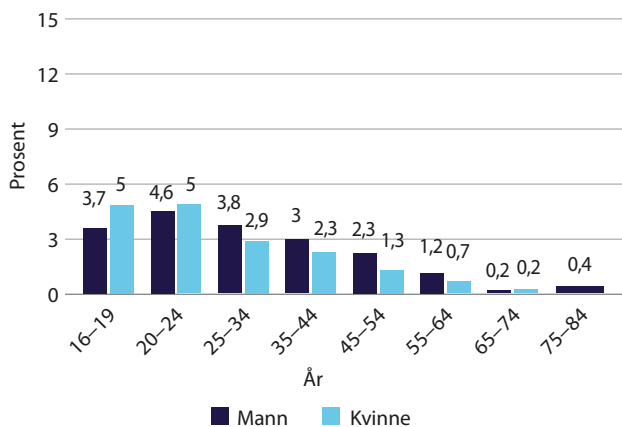
2 prosent ble utsatt for en hatefull ytring i 2022.

Seksuelle minoriteter var betydelig mer utsatt for hatefulle ytringer i 2022 enn andre grupper. 15 prosent av homofile eller lesbiske ble utsatt og 9 prosent av bifile. Blant personer med innvandringsbakgrunn ble

8 prosent utsatt for hatefulle ytringer. Personer som beskriver seg selv som svært eller ganske religiøse, var mer utsatt for hatefulle ytringer, enn personer som er noe religiøse eller ikke religiøse i det hele tatt. Personer med nedsatt funksjonsevne var mer utsatt enn personer som ikke hadde nedsatt funksjonsevne.

Utsatt for minst ett tilfelle av hatefulle ytringer i 2022

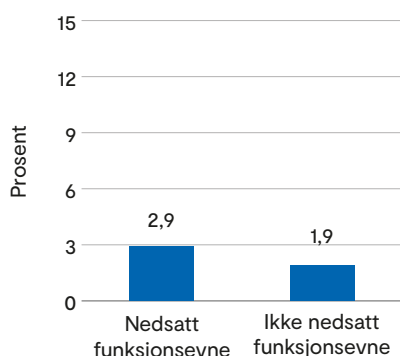
Andel utsatt for hatefulle ytringer, etter alder og kjønn

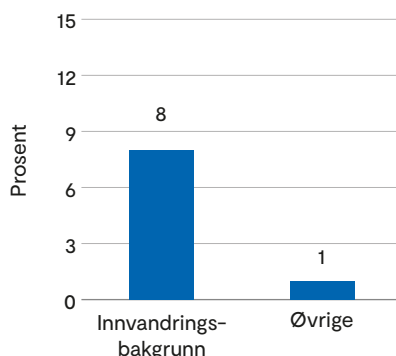
Andel utsatt for hatefulle ytringer, etter religiøsitet

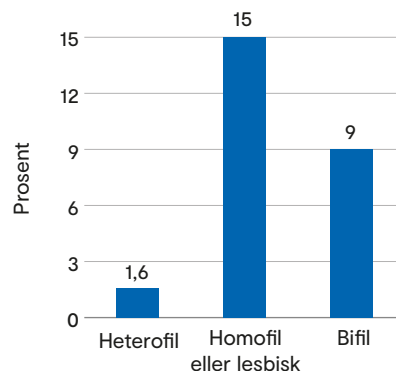
Andel utsatt for hatefulle ytringer, etter funksjonsevne

Andel utsatt for hatefulle ytringer, etter innvandringsbakgrunn

Andel utsatt for hatefulle ytringer, etter seksuell orientering

Hatkriminalitet

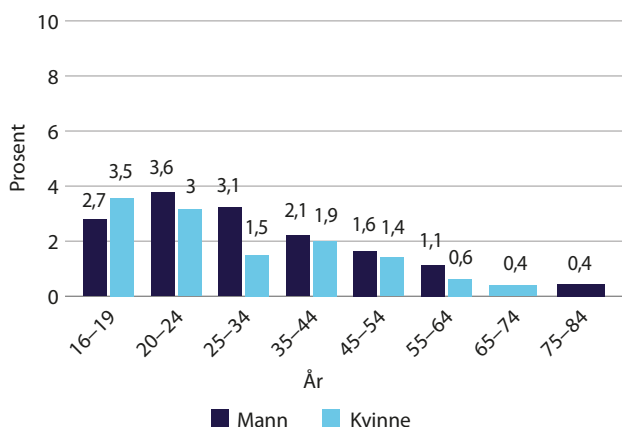
1,5 prosent ble utsatt for hatkriminalitet i 2022.

Seksuelle minoriteter (homofile, lesbiske eller bifile) var mest utsatt for hatkriminalitet i 2022, etterfulgt av personer med innvandringsbakgrunn. Personer som

beskriver seg selv som svært eller ganske religiøse, var mer utsatt for hatkriminalitet enn personer som er noe religiøse eller ikke religiøse i det hele tatt. Personer med nedsatt funksjonsevne var mer utsatt enn personer som ikke hadde nedsatt funksjonsevne.

Utsatt for minst ett tilfelle av hatkriminalitet i 2022

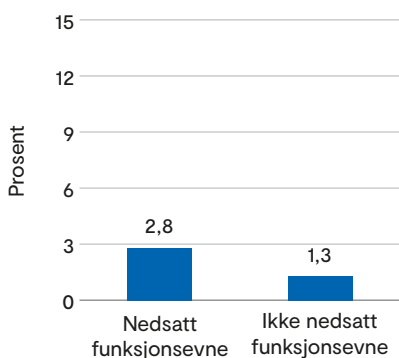
Andel utsatt for hatkriminalitet, etter alder og kjønn

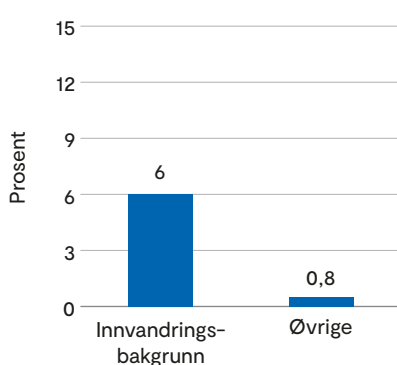
Andel utsatt for hatkriminalitet, etter religiøsitet

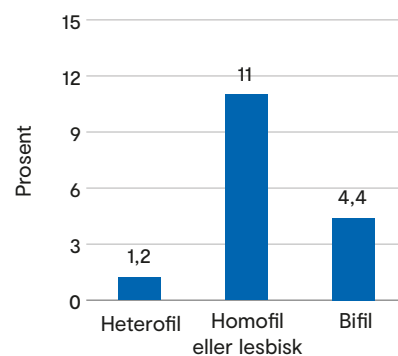
Andel utsatt for hatkriminalitet, etter funksjonsevne

Andel utsatt for hatkriminalitet, etter innvandringsbakgrunn

Andel utsatt for hatkriminalitet, etter seksuell orientering

Fordypningskapittel – uro og utsatthet for lovbrudd blant LHB-personer

De siste 50 årene har det funnet sted en betydelig juridisk utvikling i retning av likestilling for personer med seksuell minoritetsstatus i Norge. Straffelovens § 213, som kriminaliserte seksuell omgang mellom menn, ble opphevet i 1972 og erstattet av diskrimineringsvern (1981, 2014). I 2009 kom felles ekteskapslov, som ga likekjønnede par rett til å gifte seg og rett til assistert befruktning og adopsjon. Holdningsundersøkelser viser at den juridiske utviklingen gjenspeiler seg i den norske befolkningen. Andelen som har negative holdninger til lesbiske, homofile og bifile, har sunket til under 7 prosent, og andelen med positive holdninger har økt – over 60 prosent av de spurte rapporterte positive holdninger i 2022 (Opinion, 2022). Allikevel er det vedvarende forskjeller i levekår og livskvalitet mellom seksuelle minoriteter og den heteroseksuelle majoritetsbefolkningen (Gram, 2021; Støren et al., 2020). På ti subjektive livskvalitetsindikatorer, som spenner fra optimisme for fremtiden til tilfredshet med bosted, skårer LHB-personer lavere enn befolkningen for øvrig på alle (Gram, 2021).

I dette kapittelet undersøker vi uro og utsatthet for lovbrudd blant lesbiske, homofile og bifile (LHB) personer sammenliknet med heterofile personer.

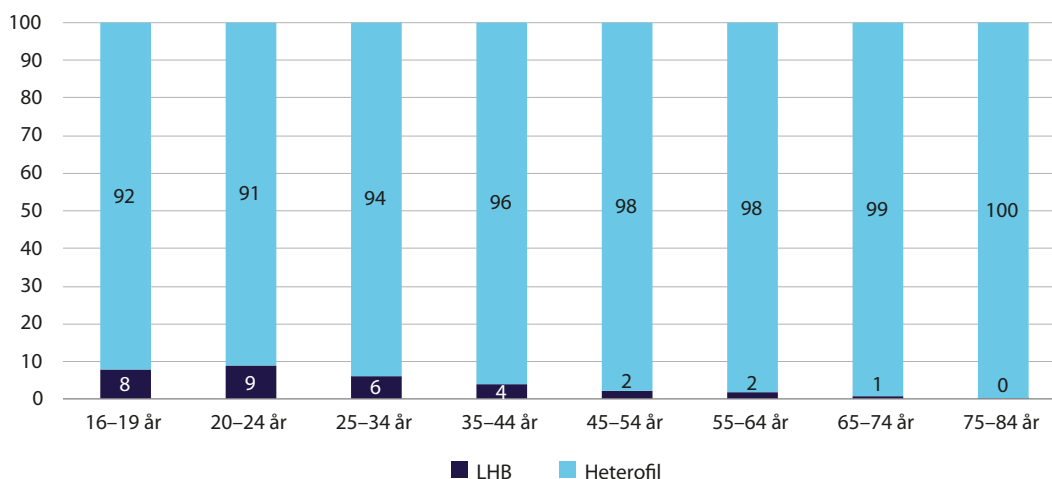
4 prosent LHB-personer

I Nasjonal trygghetsundersøkelse rapporterer respondentene om de «regner seg selv for å være ...» heterofil, homofil, lesbisk, bifil eller annet. De kan også velge «vet ikke», eller «vil ikke svare». I disse analysene sammenlikner vi svarene fra de som svarte enten heterofil eller homofil, lesbisk eller bifil (LHB-personer). Vi ekskluderer deltakere som svarte noen av de øvrige kategoriene. Totalt sett har vi da 24 315 respondenter. Av disse er 966 LHB-personer (4 prosent).

Figur 1 viser at det i utvalget til Nasjonal trygghetsundersøkelse er mye vanligere for de yngre å identifisere seg som noe annet enn heterofile. Denne skjevheten i aldersfordeling henger trolig sammen med de store sosiale og juridiske endringene som har skjedd i LHB-personers livsomstendigheter og særlig i løpet av de eldste respondentenes levetid.

Unge personer er mer utsatt for flere av lovbruddene som blir vist her, og LHB-personer i undersøkelsen er yngre. I regresjonsanalysene til slutt i kapittelet kontrollerer vi derfor for alder.

Figur 1 Andel LHB og heterofil, etter alder

Heterofile mener i større grad enn LHB-personer at folk flest er til å stole på. LHB-personer svarer oftere lavere verdier (figur 2).

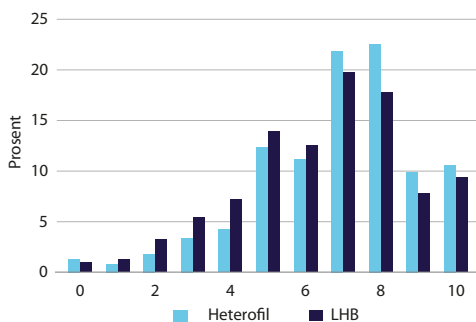
En større andel heterofile enn LHB-personer er i liten grad bekymret for å bli utsatt for lovbrudd eller ikke i det hele tatt. LHB-personer svarer oftere enn heterofile personer at de er bekymret i stor grad eller i noen grad (figur 3).

I figur 4 ser vi at det ikke er slik at LHB-personer er mer urolige enn heterofile for utsatthet for alle typer

lovbrudd. Det er særlig utsatthet for vold, seksuell vold og ulike typer hatkriminalitet og diskriminering som LHB-personer i Norge er mer urolige for.

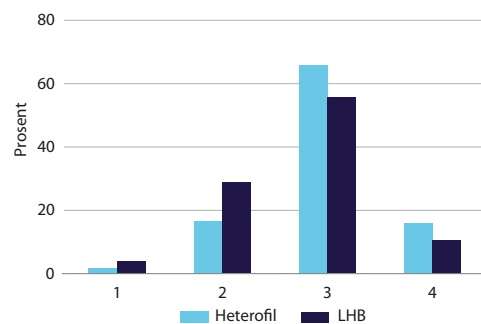
Det er tydelige forskjeller mellom heterofile og LHB-personer når det gjelder tillit og uro for utsatthet.

Figur 2 Tillit

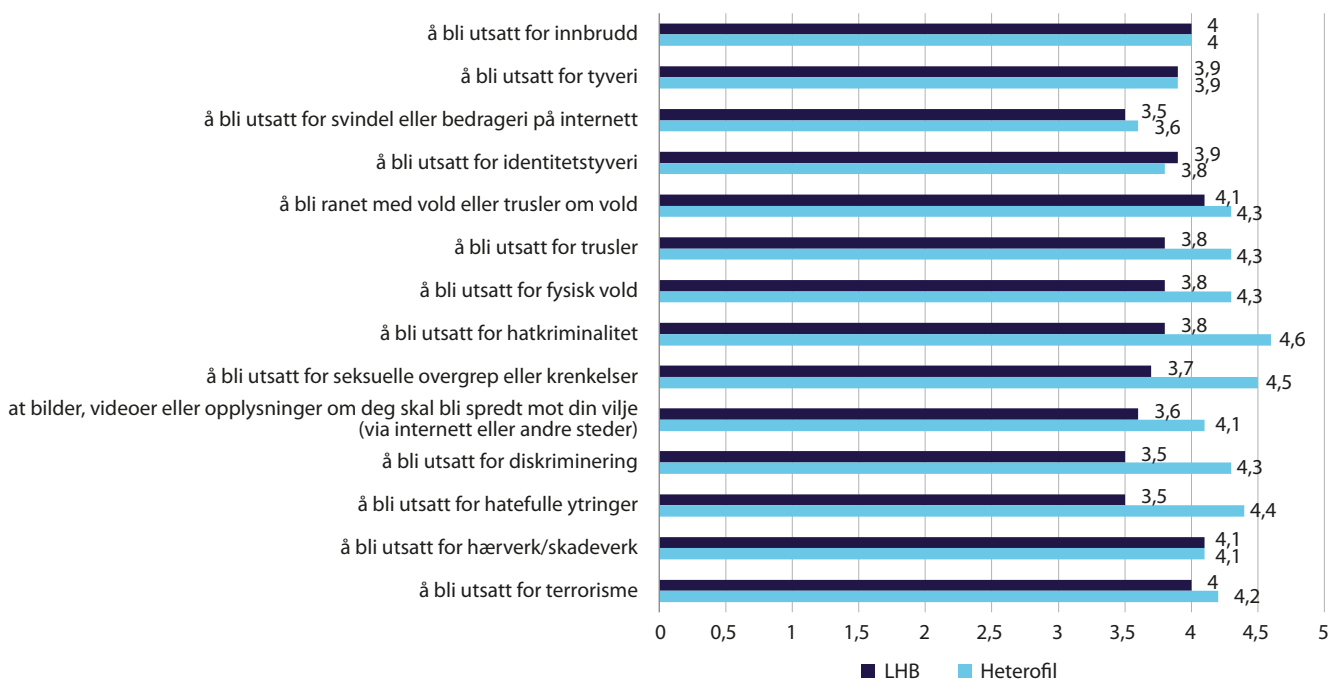
Note: Stolpene viser prosent av populasjonen som svarer de ulike kategoriene. Spørsmålet er «Vil du si at folk flest er til å stole på, eller at en ikke kan være forsiktig nok?» 0 = at en ikke kan være forsiktig nok, og 10 = at folk flest er til å stole på

Figur 3 Bekymring for lovbrudd

Note: Stolpene viser prosent av populasjonen som svarer de ulike kategoriene. Spørsmålet er «Samlet sett, i hvor stor grad er du bekymret for å bli utsatt for lovbrudd?». 1 = i stor grad, 2 = i noen grad, 3 = i liten grad, 4 = ikke i det hele tatt.

Figur 4 Har du i løpet av 2022 bekymret deg for ...

Utsatthet for lovbrudd og vold

Fordypningskapittel

Omtrent en tredjedel av de heterofile ble utsatt for lovbrudd i 2022, men mer enn halvparten av LHB-personer ble utsatt for lovbrudd det samme året (figur 5).

Ikke bare er flere LHB-personer utsatt for lovbrudd, men de er også utsatt for flere lovbrudd per person enn heterofile personer (figur 6).

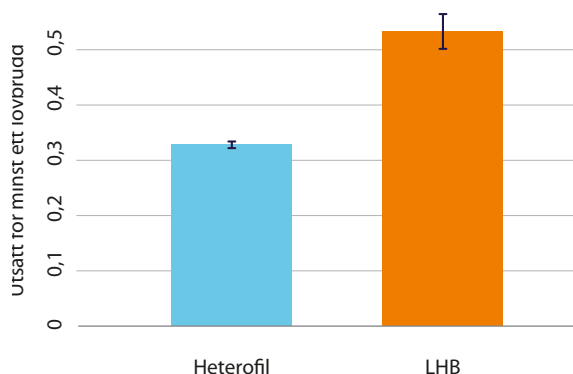
LHB-personer er særlig mer utsatt enn heterofile for lovbrudd som vold og seksuell vold (neste side).

LHB-personer har mer enn dobbelt så høy risiko som heterofile for å bli utsatt for minst én type vold (figur 7). Forskjellen i utsatthet mellom LHB-personer

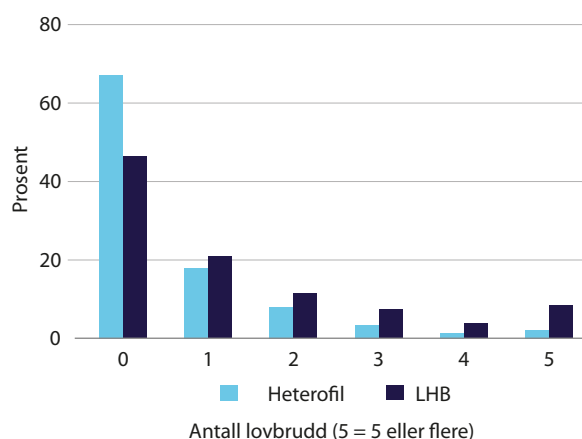
og heterofile er særlig stor for vold som å bli lugget, ristet, dyttet eller slått med flat hånd, men også for grov vold som å bli slått med knyttneve eller banket opp (figur 8).

LHB-personers høyere uro for å bli utsatt for lovbrudd har en tydelig forankring i den økte risikoen disse personene har for å bli utsatt.

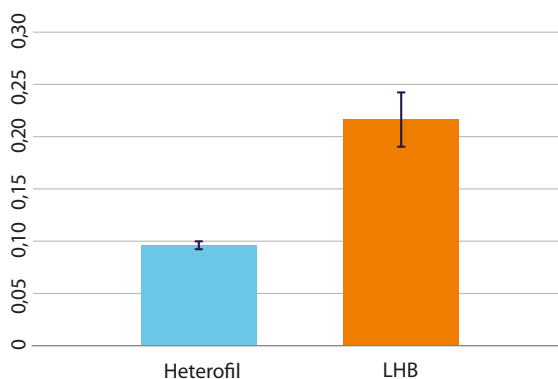
Figur 5 Utsatthet for lovbrudd

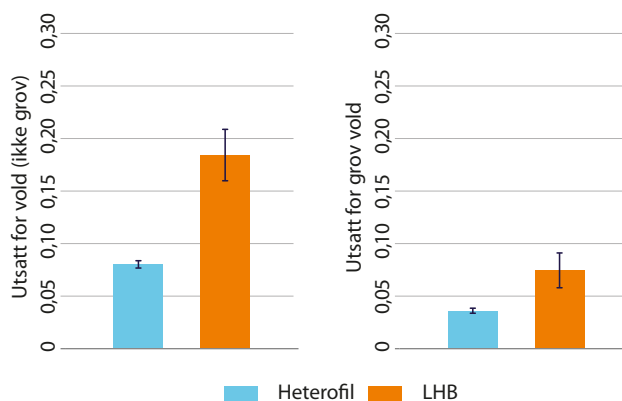
Figur 6 Antall lovbrudd

Figur 7 Utsatthet for vold

Figur 8 Utsatthet for vold, ulike kategorier

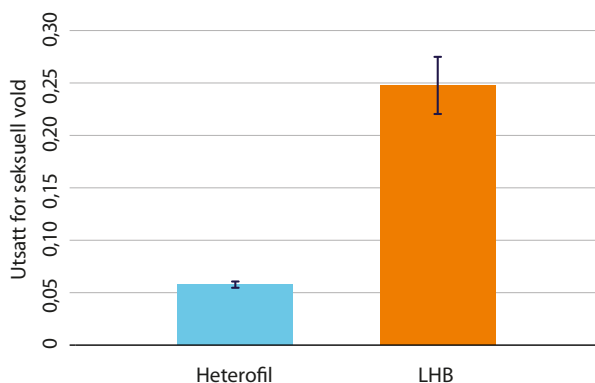
Utsatthet for seksuell vold

Fordypningskapittel

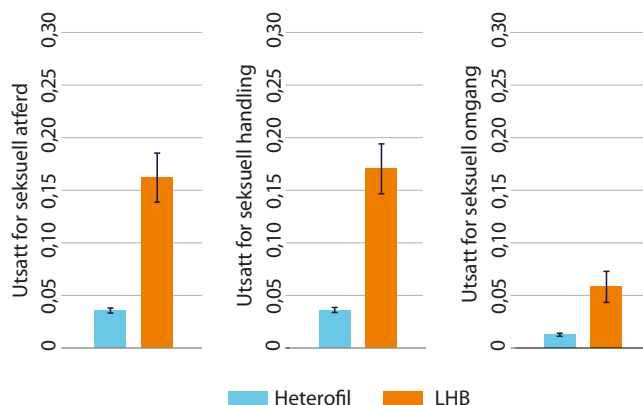
Forskjellene i utsatthet for seksuell vold mellom heterofile og LHB-personer (figur 9) er enda større enn for vold. Dette gjelder alle typer seksuell vold, men særlig seksuell atferd og handling (figur 10).

Seksuell omgang (voldtekt) er samleie, analsex og onanering, *seksuell handling* er berøring av kjønnsorganer og annen seksualisert berøring, og *seksuell atferd* er nakenhet, ord og bevegelser, **mot ens vilje eller i en situasjon der en ikke kan samtykke.**

Figur 9 Utsatthet for seksuell vold

Figur 10 Utsatthet for seksuell vold, ulike kategorier

Interseksjonalitet

Fordypningskapittel

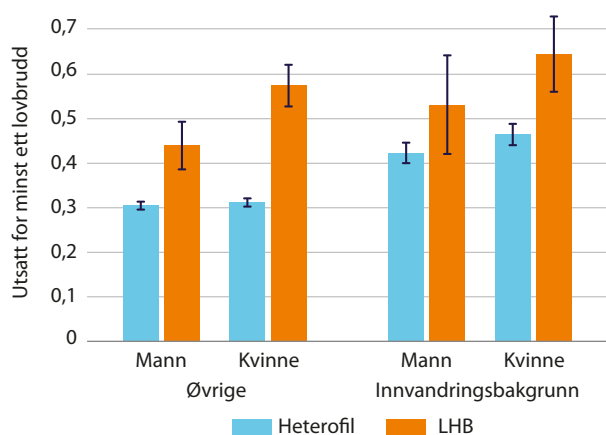
Til nå har vi sammenliknet heterofile og LHB-personers uro og utsatthet for lovbrudd. Et interseksjonalitetsperspektiv kan nyansere bildet av LHB-personers uro og utsatthet. Hvor forskjellige er for eksempel LHB-menn og heterofile menns utsatthet for lovbrudd, og hvor store forskjeller er det i LHB-personer med innvandringsbakgrunn sin utsatthet og den øvrige befolkningen?

LHB-personer er alltid mer utsatt enn heterofile, uansett om de er menn eller kvinner, og uansett om de har innvandringsbakgrunn eller ikke (figur 11). LHB-kvinner har større risiko enn menn, og aller størst risiko har LHB-kvinner med innvandringsbakgrunn.

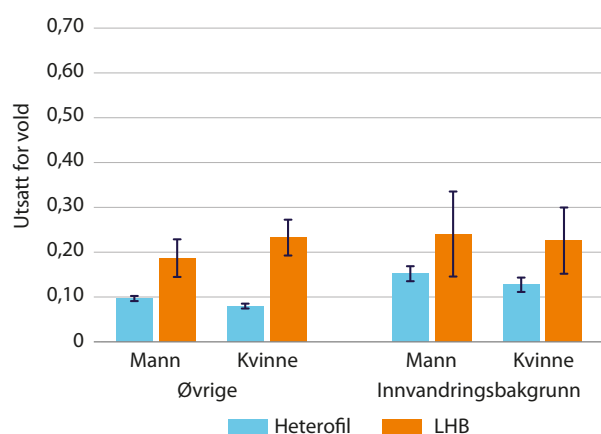
Når det gjelder utsatthet for vold, er det ikke veldig store forskjeller mellom LHB-personer; alle er utsatt for mer vold enn heterofile personer. Personer med innvandringsbakgrunn er mer utsatt for vold enn øvrige nordmenn (figur 12).

For hatkriminalitet er det store forskjeller mellom LHB-personer og heterofile. Det er tydelig at seksuell orientering og innvandringsbakgrunn begge er viktige kategorier (figur 13). LHB-personer med foreldre som er født i Norge, er omtrent like utsatt for hatkriminalitet som heterofile med innvandringsbakgrunn. Aller mest utsatt er LHB-personer med innvandringsbakgrunn, særlig menn. Vi ser omtrent det samme mønsteret når vi ser på hatefulle ytringer med den forskjellen at også LHB-kvinner med innvandringsbakgrunn er veldig utsatt (figur 14).

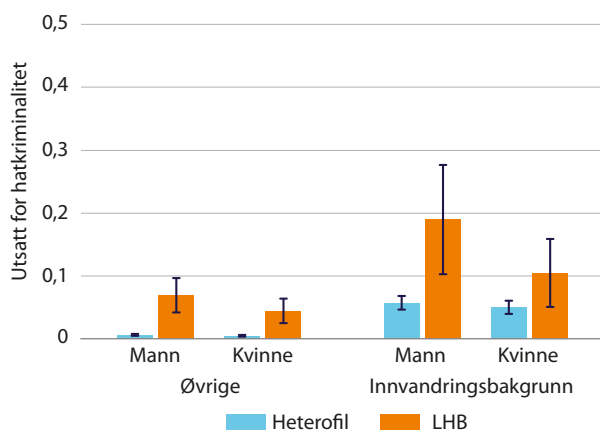
Figur 11 Utsatthet for lovbrudd

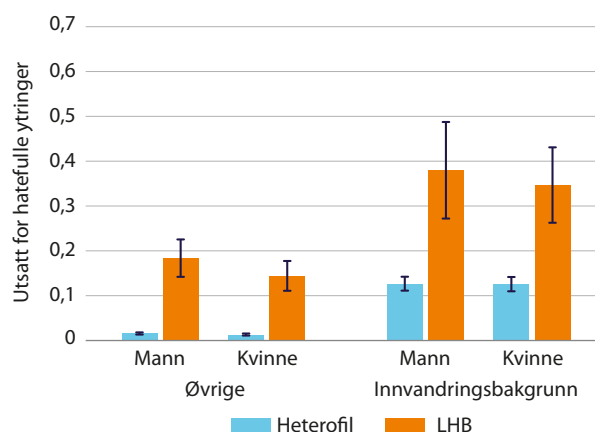
Figur 12 Utsatthet for vold

Figur 13 Utsatthet for hatkriminalitet

Figur 14 Utsatthet for hatefulle ytringer

Utsatthet for lovbrudd: regresjonsanalyse

Fordypningskapittel

Som vist i figur 1 synker andelen som identifiserer seg som LHB-personer, med økende alder, og blant de eldste deltakerne finner vi omtrent ingen som identifiserer seg som LHB. Det betyr at mange av resultatene vi har sett til nå, gjelder for yngre personer. Et sentralt funn i Nasjonal trygghetsundersøkelse er at yngre personer generelt er mer utsatt for lovbrudd, og at utsattheten synker med stigende alder for mange typer lovbrudd. Vi kontrollerer derfor for alder og andre forskjeller mellom LHB-personer og heterofile i fire regresjonsanalyser. De fire analysene undersøker utsatthet for lovbrudd, vold, seksuell vold og hatkriminalitet. Oppsummert ser vi at selv når vi tar høyde for at LHB-personer er yngre, så er det tydelige forskjeller i utsatthet mellom heterofile og LHB-personer i Norge.

I tabell 1 undersøker vi sannsynligheten for å være utsatt for minst ett lovbrudd. I kolonne 1 kontrollerer vi ikke for noen andre variabler. Vi ser at i gjennomsnitt ble en tredjedel heterofile utsatt for minst ett lovbrudd i 2022 (33 prosent). LHB-personer har 21 prosentpoeng større sannsynlighet for å ha vært utsatt for minst ett lovbrudd, og totalt sett er dermed andelen LHB-personer som ble utsatt for minst ett lovbrudd i 2022, 54 prosent (33 + 21). Vi vet at LHB-personer i utvalget er yngre, og vi vet at yngre er mer utsatt for lovbrudd. Når vi kontrollerer for detaljerte alderskategorier i kolonne 2, ser vi at forskjellen i utsatthet mellom heterofile og LHB-personer avtar, men den er fortsatt 12 prosentpoeng. I kolonne 3 ser vi at det ikke spiller noen stor rolle om vi kontrollerer for kjønn eller innvandringsbakgrunn i tillegg til alder. Totalt sett ser vi at LHB-personer er mer utsatt for lovbrudd, også når vi kontrollerer for andre karakteristikk.

Tabell 1 Utsatt for minst ett lovbrudd

	(1)	(2)	(3)
LHB	0,21*** (0,016)	0,12*** (0,016)	0,11*** (0,016)
Gjennomsnitt for heterofile	0,33	0,33	0,33
N	24 311	24 235	24 198
Alder	Nei	Ja	Ja
Kjønn	Nei	Nei	Ja
Innvandring	Nei	Nei	Ja

Noter: Tabellen viser regresjoner av utsatthet for LHB-personer sammenliknet med heterofile personer. I kolonne 1 er det ikke noen andre kontroller. I kolonne 2 kontrollerer vi for syv dummyvariabler for ulike alderskategorier. I kolonne 3 kontrollerer vi for syv dummyvariabler for ulike alderskategorier, kjønn og innvandringsbakgrunn. P-verdier er $\leq 0,01^{***}$, $\leq 0,05^{**}$ og $\leq 0,1^*$. Robuste standardfeil i parentes.

Utsatthet for vold: regresjonsanalyse

Fordypningskapittel

I tabell 2 undersøker vi sannsynligheten for å være utsatt for vold. I kolonne 1 kontrollerer vi ikke for noen andre variabler. Vi ser at i gjennomsnitt ble 10 prosent heterofile utsatt for minst én voldshendelse i 2022. For LHB-personer ser vi at risikoen for å bli utsatt for vold er mer enn dobbelt så stor; LHB-personer har 12 prosentpoeng større sannsynlighet for å ha vært utsatt for vold, slik at totalt sett ble 22 prosent av LHB-personer utsatt for vold i 2022. I kolonne 2 ser vi

at forskjellen mellom LHB-personer og heterofile er mer enn halvert når vi kontrollerer for alder. LHB-personer er fortsatt betydelig mer utsatt. I kolonne 3 ser vi at det ikke spiller noen stor rolle om vi kontrollerer for kjønn eller innvandringsbakgrunn i tillegg til alder. Totalt sett er LHB-personer mer utsatt for vold enn heterofile, selv når vi kontrollerer for andre karakteristikk.

Tabell 2 Utsatt for vold

	(1)	(2)	(3)
LHB	0,12*** (0,013)	0,054*** (0,013)	0,055*** (0,013)
Gjennomsnitt for heterofile	0,10	0,10	0,10
N	24 307	24 231	24 194
Alder	Nei	Ja	Ja
Kjønn	Nei	Nei	Ja
Innvandring	Nei	Nei	Ja

Noter: Tabellen viser regresjoner av utsatthet for LHB-personer sammenliknet med heterofile personer. I kolonne 1 er det ikke noen andre kontroller. I kolonne 2 kontrollerer vi for syv dummyvariabler for ulike alderskategorier. I kolonne 3 kontrollerer vi for syv dummyvariabler for ulike alderskategorier, kjønn og innvandringsbakgrunn. P-verdier er $\leq 0,01^{***}$, $\leq 0,05^{**}$ og $\leq 0,1^*$. Robuste standardfeil i parentes.

Utsatthet for seksuell vold: regresjonsanalyse

Fordypningskapittel

I tabell 3 undersøker vi sannsynligheten for å være utsatt for seksuell vold. I kolonne 1 kontrollerer vi ikke for noen andre variabler. Vi ser at i gjennomsnitt ble 6 prosent heterofile personer utsatt for seksuell vold i 2022. For LHB-personer var risikoen for å bli utsatt for seksuell vold mer enn fire ganger så stor som for heterofile. LHB-personer har 19 prosentpoeng større sannsynlighet for å ha vært utsatt for seksuell vold, slik at totalt sett ble 25 prosent av LHB-personer utsatt for

seksuell vold i 2022. I kolonne 2 ser vi at forskjellen mellom LHB-personer og heterofile minker noe når vi kontrollerer for alder, men LHB-personer er fortsatt betydelig mer utsatt. I kolonne 3 ser vi at det ikke spiller noen stor rolle om vi kontrollerer for kjønn eller innvandringsbakgrunn i tillegg til alder. Totalt sett ser vi at LHB-personer er mer utsatt for seksuell vold selv når vi kontrollerer for andre karakteristikk.

Tabell 3 Utsatt for seksuell vold

	(1)	(2)	(3)
LHB	0,19*** (0,014)	0,15*** (0,014)	0,14*** (0,013)
Gjennomsnitt for heterofile	0,06	0,06	0,06
N	24 270	24 194	24 157
Alder	Nei	Ja	Ja
Kjønn	Nei	Nei	Ja
Innvandring	Nei	Nei	Ja

Noter: Tabellen viser regresjoner av utsatthet for LHB-personer sammenliknet med heterofile personer. I kolonne 1 er det ikke noen andre kontroller. I kolonne 2 kontrollerer vi for syv dummyvariabler for ulike alderskategorier. I kolonne 3 kontrollerer vi for syv dummyvariabler for ulike alderskategorier, kjønn og innvandringsbakgrunn. P-verdier er $\leq 0,01^{***}$, $\leq 0,05^{**}$ og $\leq 0,1^*$. Robuste standardfeil i parentes.

Utsatthet for hatkriminalitet: regresjonsanalyse

Fordypningskapittel

I tabell 4 undersøker vi sannsynligheten for å være utsatt for hatkriminalitet. I kolonne 1 kontrollerer vi ikke for noen andre variabler. Vi ser at i gjennomsnitt ble 1 prosent heterofile utsatt for hatkriminalitet i 2022. For LHB-personer ser vi at risikoen for å bli utsatt for hatkriminalitet er syv ganger så stor som for heterofile. LHB-personer har 6 prosentpoeng større sannsynlighet

for å ha vært utsatt for hatkriminalitet, slik at totalt sett ble 7 prosent av LHB-personer utsatt for hatkriminalitet i 2022. I kolonne 2 og 3 ser vi at det ikke spiller så stor rolle om vi kontrollerer for andre karakteristikker; nesten 6 prosent av LHB-personer ble utsatt for hatkriminalitet i 2022.

Tabell 4 Utsatt for hatkriminalitet

	(1)	(2)	(3)
LHB	0,060*** (0,0084)	0,055*** (0,0084)	0,055*** (0,0084)
Gjennomsnitt for heterofile	0,01	0,01	0,01
N	24 241	24 165	24 128
Alder	Nei	Ja	Ja
Kjønn	Nei	Nei	Ja
Innvandring	Nei	Nei	Ja

Noter: Tabellen viser regresjoner av utsatthet for LHB-personer sammenliknet med heterofile personer. I kolonne 1 er det ikke noen andre kontroller. I kolonne 2 kontrollerer vi for syv dummyvariabler for ulike alderskategorier. I kolonne 3 kontrollerer vi for syv dummyvariabler for ulike alderskategorier, kjønn, og innvandringsbakgrunn. P-verdier er $\leq 0,01^{***}$, $\leq 0,05^{**}$ og $\leq 0,1^*$. Robuste standardfeil i parentes.

Konklusjon

I dette fordypningskapittelet har sammenliknet vi uro og utsatthet for lovbrudd mellom lesbiske, homofile og bifile (LHB-)personer og heterofile personer.

LHB-personer opplever i mindre grad enn heterofile personer at folk flest er til å stole på, og de er mer bekymret for å bli utsatt for lovbrudd. Det er særlig noen typer lovbrudd som LHB-personer uroer seg for: hatkriminalitet, diskriminering, hatefulle ytringer, seksuelle krenkelser eller overgrep og vold, for å nevne noen. LHB-personer er ikke mer bekymret for å bli utsatt for innbrudd eller identitetstyveri.

LHB-personers uro reflekterer gruppens større utsatthet. Omtrent 20 prosentpoeng flere LHB-personer var utsatt for minst ett lovbrudd i Norge i 2022, og LHB-personer er dessuten oftere utsatt for flere lovbrudd. Vold og seksuell vold er to lovbrudd

som LHB-personer i større grad enn heterofile bekymret seg for, og resultatene viser at langt flere LHB-personer ble utsatt for dette i 2022. Dette gjelder både vold og grov vold og alle tre typer seksuell vold: uønsket seksuell omgang (voldtekt), seksuell handling og seksuell atferd. LHB-personer med innvandringsbakgrunn er mer utsatt for alle lovbrudd, vold, hatkriminalitet og hatefulle ytringer enn andre grupper, og forskjellen i utsatthet er særlig stor for hatefulle ytringer.

Noen av lovbruddene er mer utbredt blant yngre personer, blant menn eller kvinner eller personer med innvandringsbakgrunn. Når vi kontrollerer for disse ulike karakteristikene, er hovedfunnet at LHB-personer, uansett alder, kjønn og innvandringsbakgrunn, var betydelig mer utsatt for lovbrudd i Norge i 2022 enn det heterofile personer var.

Referanser

Brå (2020). *Nationella trygghetsundersökningen 2020 Om utsatthet, otrygghet och förtroende* (Rapport 2020:8). Brå. https://bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de5306cd13/1606479595116/2020_8_Nationella_trygghetsundersokningen_2020.pdf

Cools, S. & Kotsadam, A. (2017). Resources and intimate partner violence in Sub-Saharan Africa. *World Development*, 95, 211–230.

Gram, K.H. (2021 26. januar). *1 av 3 skeive lite tilfreds med egen psykisk helse*. SSB. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/1-av-3-skeive-lite-tilfreds-med-egen-psykisk-helse>

Pedersen, A.-J.B., Okholm, M.M. & Balvig, F. Justisministeriets forskningskontor (2020). *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005–2020*. Justisministeriets forskningskontor.

Kishor, S. (2005). *Domestic violence measurement in the demographic and health surveys: The history and the challenges* (Technical report). United Nations Expert Paper, 1–9.

Mossige, S. & Stefansen, K. (2016). *Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007–2015*. (NOVA-rapport 5/16). NOVA, OsloMet.

Opinion. (2022). *Befolkningens holdninger til lhbtq-personer*. Rapport fra en spørreundersøkelse. Oslo: Bufdir/Opinion

Our World in Data (2021 12. desember). *Research and data to make progress against the world's largest problems* Our World in Data. <https://ourworldindata.org/>

Palermo, T., Bleck, J. & Peterman, A. (2014). Tip of the iceberg: reporting and gender-based violence in developing countries. *American journal of epidemiology*, 179(5), 602–612.

Støren, K.S., Rønning, E. & Gram, K.H. (2020). *Livskvalitet i Norge* (SSB Rapporter, 2020/35). SSB.

Thorsen, L.R., Lid, S. & Stene, R.J. (2009). *Kriminalitet og rettsvesen 2009* (Statistiske analyser 110). Statistisk sentralbyrå.

Nasjonal trygghetsundersøkelse har kartlagt uro og utsatthet for lovbrudd i den norske befolkningen i 2022.

Temaene i undersøkelsen er uro og utsatthet for lovbrudd med personofre, som tyveri, vold, hatkriminalitet og seksuell vold.

Mens offentlig statistikk viser lovbrudd som er anmeldt til politiet, måler Nasjonal trygghetsundersøkelse utsatthet for lovbrudd ved å stille spørsmål til et stort utvalg norske borgere.

Resultatene fra undersøkelsen gir dermed en pekepinn om det reelle omfanget av ulike typer lovbrudd.

Nasjonal trygghetsundersøkelse er et nytt verktøy som utfyller og komplementerer allerede eksisterende statistikk om utsatthet for lovbrudd, samt gir kunnskap om uro for lovbrudd.